

Politikos apžvalga

BECKO PASIKALBĖJIMAS SU LATVIŲ KORESPONDENTU

Neseniai latvių spauda atpasakojo savo korespondentų pasikalbėjimą su Becku apie lenkų latvių santykius. Briva Zeme korespondentas apie savo pasikalbėjimą taip rašo:

„Latvija yra mūsų senas geras draugas, su kuria mes turime geriausių santykius — pareiškė Beckas — „Jau praityje tai nekartą įrodyta. Ši draugingumą mes norime dar stiprinti, nes ji labai aukštai vertiname. Aš turėjau didelio džiaugsmo ponu Munteriu, kurį ne tik aš, bet ir visa Lenkija aukštai vertina. Šis kontaktas dar labiau pagilėjo, ponui ministeriui lankantis Varšuvoje. Mūsų draugingumas su Latvija yra vienas pozityviausių Lenkijos užsienių politikos sudėtinųjų dalių.

„Kas, jūsų ekselencijos nuomone, reikėtų padaryti, kad taika Rytų Europoje būtų dar stabilizuotesnė ir ilgesnė? — paklausė latvių korespondentas — „Ar Lenkija, kalbėdama apie šią problemą Londone, nenori dar glaudesnio bendradarbiavimo su Baltijos valstybėmis?“

Šypsodamasis Beckas greitai atsakęs: „Šis bendradarbiavimas ir sutarimas jau seniai yra glaudus ir realus. Kaip jau sakiau, tarp Lenkijos ir Baltijos valstybių yra didelis sutarimas, išskyrus tik vieną valstybę, kuri šio sutarimo nenori. Bet įsidėmėkit, kad draugingumo niekuomet neužtenka ir juo daugiau jo yra, juo geresnis jis yra tarptautinei taikai“.

BE TEISIŲ VOKIEČIŲ MOKYKLOS LENKIJOJE

Vokiečių telegramų agentūra pranešė, kad Lenkijos švietimo ministerio įsakymu vokiečių Schillerio gimnazijai Poznanėje ir Goethės vidurinei mokyklai Grudzionde atimtos teisės. Vadinasi, tas mokyklas baigusieji mokiniai, norėdami gauti brandos atestatą, turės laikyti egzaminus prie specialios lenkiškos komisijos.

VOKIETIJA SUSIRŪPINUSI BECKO KELIONE LONDONAN

Lenkų spaudos Berlyno korespondentai rašo apie Berlyno susirūpinimą dėl Lenkijos užsienių reikalų ministerio Becko kelionės Anglijon. Berlynas manęs, kad Anglija siekianti nukreipti Lenkiją nuo padėties, kurios ji iki šiol laikėsi. Mat, Anglija savo politiką remia kolektyviniu saugumu, priklausymu prie Tautų Sąjungos ir Europos taikos nedalomumu. Vokietijai šis įstatymas esąs nepriimtinas. Berlyne bijoma, kad dabar, po Becko pasitarimų su Anglija, Vokietijos padėtis galėtų virsti netikresne, nes Lenkija galėtų glaudžiau prisiliesti prie Anglijos, o kartu su tuo ir prie jos politikos. Esą galimas daiktas, kad Anglija nori prie naujos Lokarno sutarties prijungti Lenkiją ir pasiekti jos nutolimo nuo Vokietijos. Tokioje politinėje padėtyje, kai Lenkija pakryptų Anglijos politikos pusėn, Vokietija jau neturėtų laisvų rankų rytuose.

Lenkų spaudos korespondentai pažymi, kad dėl visa to vokiečių spauda ir užsienių politikos vadai į Anglijos Lenkijos pasitarimus žiūrį labai pesimistiškai.

DANCIGO DEMARŠAS LENKIJOJE

Lapkričio 12 d., kaip oficialiai buvo pranešta, Dancigo vyriausybė padarė demaršą diplomatinėje Lenkijos atstovybėje sąryšyje su paskutiniais įvykiais Lenkijoje ir Dancige. Dancigo vyriausybės atstovas ta proga nurodęs lenkų spaudos puolimus, susijusius su paskutiniais incidentais Dancige. Dancigo vyriausybės atstovas prašęs diplomatinės lenkų atstovybės panaudoti savo įtaką, kad tokie nemalonūs incidentai, drumsčiau santykius tarp Dancigo ir Lenkijos, ateityje nepasikartotų. Kartu buvęs išeiktas Dancigo senato atsakymas į lenkų protestą, pareikštą dėl vadinamojo tarpininkavimo darbui gauti.

— Dancigo policija sukonfiskavo lapkričio 11 d. lenkų laikraščio *Ilustrowany Kurjer Codzienny* ir *Gazeta Polska* laidas, kuriose, kaip nurodoma, buvę neteisingai aprašyti paskutiniai incidentai Dancige — lenkų užpuolimai.

IŠVYKO Į VOKIETIJĄ ESTŲ KARIUOMENĖS ŠTABO VIRŠININKAS GEN. REEKAS

Vokiečių karo vadovybės kviečiamas, estų kariuomenės štabo viršininkas gen. Reekas, plk. ltn. Maasingo lydimas, lapkričio 14 d. išvyko į Vokietiją. Ten išbus 10 dienų ir susipažins su vokiečių kariuomene.

Kaip žinoma, šių metų gegužės mėn., panašų pakvietimą gavęs iš Sovietų Sąjungos vyriausiojo štabo viršininko, gen. Reekas su plk. ltn. Maasingu buvo nuvykę ir į Sovietų Sąjungą.

ANGLAMS SVARBIAUSIA — GALINGA KARO AVIACIJA

Lapkričio 10 d. anglų krašto apsaugos ministeris Inskipas, kalbėdamas žemuočiuose rūmuose apie Didžiosios Britanijos tautinę apsaugą, tarp kitko, pareiškė, kad nuo 1935 m. gegužės mėn. buvo priimta 2.400 naujų kandidatų į lakūnus. Šiuo metu Anglijoje esą 80 eskadrilių, prie kurių dar priskirta 16 pagalbinių eskadrilių. Karo laivyno eskadrilės į tą skaičių neįeinančios. Toliau Inskipas pažymėjo, kad per paskutinius 18 mėn. lėktuvų fabrikuose darbininkų skaičius buvęs beveik padvigubintas. Baigdamas savo kalbą, ministeris pridūrė, kad Didžioji Britanija atsiginklavimo srityje esanti pasistūmėjusi pirmyn žymiai daugiau, negu kad daug kas manęs.

Kitą dieną rytinė britų spauda jau gyvai komentavo savo krašto apsaugos ministerio Inskipo kalbą, pasakytą žemuočiuose rūmuose.

Daily Telegraph, tarp kitko, rašo, kad anglų tauta tol nepamiršianti savo nusistatymo prieš ginklavimosi didinimą, kol Didžioji Britanija nepasieks pakankamo saugumo laipsnio.

Daily Mail pažymi, kad tikras pacifistas esąs tas, kas daro visa, kas tik galima Didžiosios Britanijos apsigynimo pasirengimui sustiprinti. Svarbiausia esanti galinga Didžiosios Britanijos oro pajėga.

Daily Express iškelia Inskipo žodžius, kad krašto gynimas yra gairė, kuri parodo, kaip turi tvarkytis visas kraštas.

LENKAI SUSTIPRINO VILNIAUS RADIO STOTĮ

Lapkričio 8 d. Vilniuje buvo iškilmingai atidaryta lenkų radio stotis, kuri sustiprinta iki 50 kilovatų. Radio stotį pašventino arkivyskupas Jalbzykovskis. Pašventinime dalyvavo daugybė Vilniaus įžymių lenkų. Buvo pasakyta visa eilė kalbų, kuriose buvo pabrėžta didelė stoties sustiprinimo reikšmė. Buvo pažymėta, kad dabar sustiprintos stoties sekmė bus 8 kartus didesnė.

Apie sustiprintą radio stotį plačiai rašė ir Vilniaus lenkų laikraščiai, nurodydami, kad pirmoji radio stotis Vilniuje buvo pastatyta 1927 m., kuri buvusi labai silpna. 1931 m. stotis sustiprinta iš 0,5 iki 21,5 kilovatų.

Sl o v o, rašydamas apie Vilniaus stoties sustiprinimą, nurodo, kad Vilniaus radio stotis yra aklame koridoriuje, arti Lietuvos „sienos“ ir apie 150 km nuo Sovietų sienos. Vilniaus radio stoties plotą iš keturių pusių užlieja svetimos vilnys. Karaliaučius, Kaunas, Ryga, Talinas, Minskas, Leningradas ir, pagaliau, Maskva turi savo turtingas programas, ir reikia pripažinti, Vilniaus radio stočiai sunku buvo su jomis varžytis, nes visos tos stotys yra sostiniškai, aukštai pastatytos. Todėl, reikia būti ypatingai dėkingiems Varšuvai, kad ji savo iniciatyva į tokį aukštą tobulybės laipsnį iškėlė Vilniaus radio stotį, tuo būdu suteikdama jai galimumo iš dalies reaguoti prieš Maskvą ir Kauną. To, galų gale, reikalavo ir valstybės interesas.

Prieš Kauną reaguoti buvo ir lenkų tautinė prievolė. Kaunas neretai pasireiškia dideliu nuodingumu ir apmaudingumu. Vilniečiai „Kauno Lietuvai“ turi tam tikrų sentimentų ir supranta, kad nuodais tam tikroje distancijoje negalima gyventi. Vilniaus stotis visados laikėsi to nusistatymo, kad lenkams reikia įtrėkšti aukštesnio kalibro jėgos, kad galėtų viską pergyventi, viską išverti.

Šio numerio viršelyje Vyt. Gavėno fotomontažas.

Leidžia Kar. Štabo Sp. ir Švt. Skyrius

Redaktorius ltn. Urbanavičius

SKELBIMŲ KAINA pagal susitarimą. Adresas: Kaunas, Miško, 10, „Karys“. Telef.: per Kar. Štabą 56 nr.
KAINA: puskarininkiams ir kareiviams (tik sau) metams — 5 lt., 6 mėn. 3 lt. ir 3 mėn. — 2 lt. Visiems kitiems metams — 6 lt., 6 mėn. — 4 lt. ir 3 mėn. — 2 lt. Užsieny, be Latvijos ir Estijos, dvigubai.

12
1952
1953
1954

Mūsų didžioji šventė

Jau aštuonioliktą kartą giliai prasmingu susikaupimu, džiūgia, didinga rimtimi ir skaidria kariška nuotaika švenčiame didžią ir mūsų širdžiai brangiausią Lietuvos kariuomenės atgaivinimo šventę. Lapkričio 23-ją dieną Vyriausias mūsų ginklo pajėgos Viršininkas Antanas Smetona sugretina su Lietuvos nepriklausomybės švente šiais žodžiais: „Kasmet švenčiame dvi didžias šventes: Lietuvos nepriklausomybės žygį ir Lietuvos kariuomenės įsikūrimą. Jų svoris, jų sugretinimas mūsų tautai savaime suprantamas: savo ginklo pajėga tapome laisvi. Ir tautos žadintojų darbai neką būtų padėję, kad mūsų kariai savanoriai nebūtų pakėlę kalavijo. Jų dėka mes turime laisvę tokią, kokią turime. Dėl to mes gerbiame ir mylime savo kariuomenę ir gerimės jos pažanga.“

Taigi, apvaikščiodami šią didžią reikšmingą mūsų amžiais besigrumiančios tautos istorijos dieną, savo jausmais ir visa širdimi siejamės su senosios, galingosios Lietuvos kariuomenės dvasia, jos gražiomis, prasmingomis tradicijomis, su didingomis mūsų narsiųjų kunigaikščių, mūsų genialių karo vadų figūromis. Amžių glūdumoje besislepianti Lietuvos kariuomenės įsikūrimo pradžia uždega mus didybės ir lietuviškojo pasiryžimo ugnimi tęsti garbingai toliau neišmatuojamam istorijos labirinte mūsų atgaivintos senosios ginklo pajėgos didžius žygius, kurti karžygiškumo pavyzdžius ir gyventi savomis giliomis tėvynės meilės, saugumo stiprinimo ir visiško pasiaukojimo tradicijomis.

Iš neišmatuojamųjų mūsų praeities šaltinių pasisėmę didvyriško pasitikėjimo ir lietuviškosios stiprybės, ir didžiausia pagarba nulenkę savo galvas prie Nežinomojo Kareivio kapo, giliu susikaupimu ir šaltu lietuvišku protu pažvelkime į pliką šių dienų gyvenimo realybę, į jo statomus žūtbūtinius reikalavimus.

Amžių bėgyje ir atgijusios Lietuvos nepriklausomybės kovų ugnyje lietuvis pakankamai įrodė turįs pilną teisę gyventi. Lietuva to gyvenimo trokšta ir siekia. Bet kaipgi pagaliau suprantama tautos ir valstybės gyvenimo sąvoka? Mūsų krašto apsaugos ministeris plk. inž. Dirmantas į šį klausimą atsako paprastais, giliai prasmingais žodžiais: „Šiais laikais gyventi — reiškia veikti, kurti, organizuoti, veržtis priekin, tobulėti, siekti idealų, o labiausiai — kasdien rengtis kovai... „Ne todėl, kad dabar ginklavimasis madoje, ne dėl ginklavimosi lenktynių, ne kitiems pamėgdžioti, bet todėl, kad, pavojui ištikus, pirmiausia mes patys save turime ginti, prie to svarbaus uždavinio jau iš anksto turime būti pasirengę, kad pavojaus metu savo tėvynės neapviltume. Kariuomenė laikoma ne gražiems paradams, bet rimtoms kautynėms, todėl ir turime ją aprūpinti ne puošniomis įvairiaspalvėmis uniformomis, bet gerais, kautynėms tinkamais ginklais“, — iškelia didžiuosius lietuviškosios ginklo pajėgos uždavinius mūsų kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis.

Visi mes, savo širdyje anaipol netrokšdami karo, turime visu rimtumu vis dėlto jam pasirengti, nes ne nuo mūsų militarizmo paeinantį ginkluoto tautų susidūrimo pavojų turime sutikti kaip karžygiška, savo senolių brangius palaikus saugojanti ir savo žemę karštai mylinti tauta. „Šis darbas visų be išimties pi-

liečių turi būti daromas su giliu įsitikinimu dėl to darbo reikalingumo ir svarbumo, su atsidavimu, su aiškiu supratimu, kad saugumo reikalai yra ne vienos kurios nors partijos ar asmenų grupės, bet, kad tai yra bendri visos Lietuvos ir visų mūsų pačių reikalai“ — apie saugumo idėjų ir krašto gynimo visuotinumą pabrėžia taip pat mūsų kariuomenės vadas.

Šia proga džiūgu ir reikšminga prisiminti, kad lietuviškoji visuomenė, kurios dalį ir sudaro mūsų šių dienų kariuomenė, drąsiai ir sąmoningai žengia vadų nurodytą linkme. Natūraliai nuoširdi nuotaika ir realus bendradarbiavimas, kurį visuomenė entuziastiškai parodė savajai kariuomenei šiais metais — yra įrodymas, kad tauta mūsų ginklo pajėgai nedviprasmiškai yra tarusi: „Mes su Jumis!“ Triumfališkas visame krašte kariuomenės ir visuomenės šventės apvaikščiojimas, gausingos, palyginti, praėjusiųjų metų aukos kariuomenės ginklavimo reikalams — Ginklų fondui, o taip pat entuziastiškas mūsų iš kariuomenės rudens manevrų grįžtančių karių susitikimas ir graži į kariuomenę išleidžiamų vyrų išlydėjimo tradicija, — aiškiai parodo visų lietuvių meilę savajai kariuomenei ir gyvą susirūpinimą visuotino saugumo reikalais. „Dideliems žygiams atlikti, kas nors vertingo sukurti, savo gyvybę už kitus atiduoti — reikia gilių, skaidrių meilės. Mes mylime savo tėvynę, mes jai be sąlygų pasiaukosime, bet mes turime jausti, kad tautiečiai mus myli, mumis pasitiki. O dar svarbiau, kad visuomenė pati tėvynę mylėtų ir gerbtų“, — reikšmingai yra nurodęs mūsų krašto apsaugos ministeris plk. inž. Dirmantas.

Tačiau visi aukščiau minėti mūsų visuomenės gyvenimo reiškiniai mums, kariai, jau aiškiai liudija apie vis gilėjantį krašto apsaugos ministerio nurodomų idealų supratimą, apie jų sėkmingą siekimą; rodo vis tirštėjančią, vieningą, nepalaužiamą dvasios ir moderniomis karo priemonėmis besiginkluojančią Lietuvą.

Šio akivaizdoje mes, kariai, turime visu rimtumu įsigilinti į Lietuvos kario paskirtį ir prieš sąmoningai, realiai krašto saugumo reikalu nusiteikiančią mūsų tautą pajusti dar didesnę atsakingumą, pareigą ir pagaliau — didesnę kario garbę.

Šios didžiosios savo šventės proga ne tik gražiau, išpūdingiau pasirodykime savo išviršine išvaizda, bet ir išjudinkime, uždekime savo dvasią „veikti, kurti, tobulėti, veržtis priekin ir siekti idealų“. Ištvėrmės, pasiryžimo ir drąsos mes semkimės ir iš mūsų kukliųjų didvyrių, mūsų nepriklausomybės kovų karžygių, kurių krūtines puošia garbingasis Vyčio Kryžius, o jie patys lapkričio 23-ją dieną švenčia Vyčio Kryžiaus ordino kavaliierių šventę. Tikėkime, kad ir mus tėvynė pareikalaus parodyti savo kilnias, gražiausias Lietuvos kario dorybes, ir mes turime teisę būti didžiųjų žygių vyrai, pareigos didvyriai, uždegantieji pavyzdžiai jauniems.

Šios lapkričio 23-sios dienos proga primenamas mintis baigiame prasmingais, visuomet atmintiniais kariuomenės vado žodžiais, kad „ši šventė bus mums, kariams, dar vienas naujas akstinas visas mūsų jėgas, mūsų mokslą, gabumus, žinias, sveikatą, o jei reikėtų, tai be jokių svyravimų ir mūsų gyvybę, paaukoti nepriklausomai Tėvynei Lietuvai“.

Kas šiuo metu daroma kariuomenėje

Kariuomenės vado gen. št. plk. St. Raštikio pranešimas spaudai

Lapkričio 16 d. kariuomenės vadas gen. št. pulk. St. Raštikis Karininkų Ramovėje surengė spaudos atstovams arbatėlę, kurioje dalyvavo ir kariuomenės štabo viršininkas gen. št. pulk. Černius, II skyr. viršininkas gen. št. pulk. Dulksnys, Šaulių Sąjungos vadas pulk. Saladžius, komendantas pulk. Talevičius, spaudos ir švietimo skyr. virš. pulk. Šarauskas, pulk. Kirlys, pulk. Steponaitis, pulk. leit. Balčiūnas, „Eltos“ direktorius Pr. Dailidė, radiofono dir. Bieliūnas ir beveik visų Kaune išeinančių laikraščių atstovai. Arbatėlės metu kariuomenės vadas spaudos atstovus plačiai supažindino su svarbesniais kariuomenėje darbais.

Pažymėjęs, kad per 8 mėnesius po to, kai paskutinį kartą informavęs spaudą apie kariuomenės vadovybės numatytus darbus, kurie visi jau atlikti ar dar tebevykdomi, kariuomenės vadas gen. št. pulk. St. Raštikis spaudos atstovus plačiai supažindino su svarbesniais mūsų kariuomenėje dabar vykdomais darbais:

„Man, kuriam tenka nešti didelę atsakomybę už kariuomenės parengimą rimtai valandai, kada karo laukė turės parodyti, ką yra išmokusi, pirmoje eilėje rūpi kariuomenės ginklavimas. Nors ir narsi mūsų kariuomenė, bet be ginklų nieko nepadarys. Mūsų ginklavimasis ir toliau stiprinamas. Ir ginklų fondas praėjusiais metais davė labai gražių vaisių. Man asmeniškai teko gauti iš kaimo atskirus laiškus, iš kurių matyti, kad žmonės tikrai paskutinius centus surinkę, siūsdavo juos ginklų fondui. Buvo ir stambesnių aukų. Dabar šiam reikalui kiek apriimus, jis vėl turi būti plačiau keliamas mūsų krašte. Norėtusi matyti prie šio bendrojo mūsų visų darbo dar labiau prisidedant ir prekybos, pramonės, bankų, verslų ir laisvųjų profesijų žmones, nes jų tarpe yra labai gerą širdį ir valią pareiškusių, bet yra ir iki šiol nesuspėjusių to parodyti. Tačiau laikas ir gera valia, manau, viską padarys.

Š. m. birželio 11 d., pasiremdama ginklų fondo statutu, Valstybės Gynimo Taryba leido krašto apsaugos ministerijai panaudoti 1 milijoną litų keliolikai tūkstančių šautuvų pirkti. Šis reikalas dabar realizuo-

jamas. Prie ginklų fondo augimo daug prisidėjo ir atskiros organizacijos, susijungusios į ginkluotoms pajėgoms remti sąjungą. Kariuomenės vadovybė visiems geros širdies aukotojams nuoširdžiai dėkinga.

Po neseniai prarastos kariuomenės reorganizacijos iš pradžių buvo jaučiama karininkų, ypač jaunųjų stoka, nes buvo suorganizuotos kai kurios naujos ginklų rūšys ir dalys. Bet šiais metais, išleidus dvi ga-

na gausingas jaunųjų kadro karininkų laidas, ši spraga užpildyta. Karo Mokykloje dabar einama prie trejų mokslo metų kurso. Tas yra visai suprantama: nauji laikai stato ir vadams kautynių lauke visai naujus reikalavimus. Be to, įvestas ir kitas naujas principas: **negali būti karininku tas, kuris nėra buvęs kareiviu.** Tai yra visiškai aiškus principas. Kaip galiu vesti kautis ir mirti tuos žmones, kurių pats nepažįstu. Jeigu nesi nešiojęs kareivių kuprinės, šautuvo, nesi valgęs iš kareiviško katilo, tai kareivių psichologiją suprasti neįsūmet lengva. Todėl dabar įvesta, kad kiekvienas kariūnas, priimtas kandidatu į karą mokyklą, turi praeiti pulke naujokų apmokymo programą, po to mokomosiuose kuopose puskarininkų programą ir tik tada, sugrįžęs į karą mokyklą, jau kariūnų programą. Mano giliausiu įsitikinimu, tai yra tikslingas sutvarkymas.

Krašto apsaugos ministeris plk. inž. Dirmantas

Dabartinė laida jau dabar tą programą vykdo.

Nauji reikalavimai iškilo ir aukštesniems karininkams. Ir jiems reikalingas naujas parengimas. Šį pavasarį išleisime jau antrą laidą savuose generalinio štabo karininkų kursuose parengtų gen. št. karininkų. Šį rudenį baigti konkursiniai egzaminai naujai jų laidai sudaryti. Tuos egzaminus išlaikė 20 su viršum karininkų, kurie dabar įskaityti kandidatais į sekančią gen. št. karininkų kursų laidą, ir nuo šio mėnesio pradėjo praktiką įvairiose ginklų rūšyse ir ateinančių metų rudenį su jais kursuose bus pradėtas teoretinis darbas.

Neturime atsilikti ir nematyti arba nežinoti ir to, kaip yra mokoma kitose kariuomenėse. Tuo tikslu mes komandiruojame savo karininkus į kitas kariuomenes. Turime savo stipendininkų generalinio št. aka-

Kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis

demijose ir įvairių specialybių karo mokyklose užsienyje. Be to, krašto apsaugos ministerija turi savo stipendininkų ir V. D. universitete, kur daugiausia stipendijų duodama būsimiems gydytojams ir inžinieriams.

Kiekvieneriais metais žiemos mokymo laikotarpyje nuolatiniam kariuomenės kadrai, kurį sudaro karininkai ir liktiniai puskarininkiai, rengiami specialūs užsiėmimai ir pratimai. Praėjusią žiemą turėjome tokių įvairių pratimų ir užsiėmimų su karininkais ir liktiniais puskarininkiais, vėliau pavasarį ir vasarą jie tas naujas žinias turėjo parodyti poligone, o rudenį, kaip visų tų darbų apvainikavimas, įvyko kariuomenės manevrai. Šią žiemą vėl pradėdame ta pačia tvarka. Suorganizuoti specialūs užsiėmimai karininkams, liktiniais puskarininkiams, taip vadinami karo žaidimai aukštesniems karininkams. Ir mūsų aukštesiems karininkams kariuomenės štabe rengiami karo žaidimai, vėliau poligonas ir kitais metais vėl manevrai. Manevrai taikos metu yra geriausia ir radikališkiausia mokykla kariuomenės vadams, todėl nuo jos atsisakyti jokiū būdu negalima. Mano giliausiu įsitikinimu, manevrų neatstos jokia kita mokymo priemonė. Todėl nuo šių metų kariuomenės manevrai bus daromi kiekvieneriais metais. Rudenį ir per vasarą daugeliui karininkų teko gan daug padirbėti, laikant egzaminus. Iki šiol avansavimas į laipsnius daromas išlaikius egzaminus. Egzaminų laikotarpiui pasibaigus ir artėjant kariuomenės šventei lapkričio 23 d., prašysime Poną

Respublikos Prezidentą, išlaikiusius egzaminus ir užėmusius atitinkamas vietas pakelti į aukštesnius laipsnius. Pakeliamųjų skaičius šiais metais didesnis, negu anksčiau būdavo. Liktiniais puskarininkiams, ypač kandidatams į viršilas paruošti, dabar veikia 5 mėnesių kursai pėstininkams, artilerininkams ir raitininkams.

Aspirantų karo mokykloje turime apie 300. Ateityje eisime prie aspirantų tarnybos laiko pailginimo. Dabar kareiviai tarnauja 18 mėnesių, o aspirantai tik 12 mėnesių. Tai per trumpas laikas. Todėl jis bus pailgintas specialiu įstatymu. Tam yra dvi priežastys: 1) gyvenimas stato ir ats. karininkams, ypač ats. jaunesniesiems leitenantams, didesnio pasirengimo reikalavimus, ir 2) į karo mokyklos aspirantų kursus dėl vieto stokos nevisi, baigę gimnazijas, gali patekti ir todėl priversti tarnauti 18 mėnesių pulkuose. Todėl teisybės sumetimais aspirantus reikia kiek arčiau sulyginti su tarnaujančiais pulkuose inteligentais.

Kariuomenė neturi atsilikti ir savo mokymo principuose. Ilgainiui, vieni mūsų statutai, taisyklės pasensta, kiti statutai paties gyvenimo sugriaunami ir tenka kurti naujus. Šią žiemą kariuomenės štabas bus užverstas naujų statutų parengimo darbu. Neseniai paruoštas pėstininkų statutas (antra dalis) — apie kautynes. Tai yra visiškai naujas statutas, duodas pagrindą kautynių mokslui visoms kautynių rūšims. Ats. karininkams būtų labai patartina šį statutą įsigyti. Jis pigiai gaunamas kariuomenės štabo spaudos ir švietimo skyriuje. Naujiems statutams svarstyti yra pagaminta daug projektų.

Naujame šiais metais išėjusiame kareiviavimo prievolės įstatyme daugumas buvusių privilegijų panaikinta. Kareiviavimo prievolė yra visų piliečių — vyrų prievolė. Daryti išimtis čia būtų neteisinga. Privilegijų todėl nėra. Šiais metais, šaukiant naujokus, jis dar visu griežtumu netaikytas. Daugiausia atsižvelgta į studentus, kuriems jau nedaug laiko beliko baigti mokslus. Šis įstatymas numato tam tikras privilegijas kareiviavimo prievolę atliekantiems inteligentams. Š. m. spalio 15 d. išleistas įsakymas kariuomenei, pagal kurį inteligentai, patekę naujokais į pulkus, kiek galima, skiriami į mokomąsias kuopas puskarininkų kursui praeiti. Mokomąsias kuopas baigę ir savo tiesioginių viršininkų gerai atestuoti, keliami į jaun. puskarininkius ir tuos, kurie baigę gimnazijas, jau po 15 mėnesių tarnybos leidžiame į atsargą.

Greit, manau, seimo bus priimtas karinės tarnybos įstatymas. Manau, kad šis įstatymas, kuris tvarkys visą karininkų, puskarininkų, civilinių tarnautojų ir kitų specialistų tarnybos eigą, bus jų tarnybai vienas iš pagrindinių. Taip pat jau parengtas kariuomenės ūkio santvarkos įstatymo projektas. Jau parengtas ir kariuomenės vadovybės darbo statutas. Manau, kad jau gruodžio mėn. pirmomis dienomis jis bus priimtas. Anksčiau parengtas ir ministerių kabinetui pasiūstas rekvizicijų įstatymas taip pat yra vienas iš reikalingiausių.

Pasyvinės priešlėktuvinės ir priešcheminės apsaugos srityje buvo padaryta eilė pratimų civilius gyventojus pripratinti elgtis pagal tam tikrus nurodymus. Pratimai pavyko. Gyventojai mielai klausė nurodymų. Tokių pratimų turėsime ir daugiau. Kad piliečiams būtų lengviau orientuotis, kariuomenės štabas išleis vienoje knygutėje visas šioje srityje išleistas in-

struktūras ir taisykles. Ten bus visi paaiškinimai gyventojams, kaip per tokius pavojus dieną ir naktį elgtis. Knygutė bus labai pigi, visiems prieinama. Krašto apsaugos ministerija laukia, kad ir suorganizuoti priešcheminės ir priešlėktuvinės apsaugos organai parodytų daugiau iniciatyvos ir darbo ir nelauktų vien tik mūsų nurodymų.

Šaulių sąjunga formaliai jau persitvarkė ir dabar visai bešališkai galiu konstatuoti, kad ji stiprėja, kas man ypatingai malonu pabrėžti.

Dėl inteligentų, einančių aukštuosius mokslus, turiu pasakyti štai ką. Mums nerūpi militarizmas, bet turėti daugiau supratimo apie krašto gynimą yra pirmoje eilėje ir inteligentų reikalas. Dabar krašto apsaugos ministerijos padaryti konkretūs žygiai per atitinkamus organus ir einama prie to, kad universitete visiems, pirmoje eilėje vyrams, netarnavusiems kariuomenėje, būtų dėstomi kai kurie krašto gynimo dalykai. Tikiuosi, kad šitas reikalas bus realizuotas.

Dabar dėl karių auklėjimo ir drausmės. Mūsų kariuomenė, be ginklų, turi nemažiau dėmesio kreipti ir į auklėjimą bei drausmę, nes ten, kur neužtektų ginklų, juos turi atstoti auklėjimo ir drausmės ginklai. Todėl iš karininkų ir kareivių turime išauklėti karius, kupinus tėvynės meilės, jai ištikimybės, drąsos, pasiryžimo, pasiaukojimo ir, pagaliau, tvarkingus moralės dalykuose. Šios dorybės yra mūsų antri, gal nemažiau svarbūs, negu materialūs ginklai. Jeigu pasitaiško tokioje didelėje šeimoje, kaip mūsų kariuomenė, vieno kito kario netaktiškumas, tai iš to negalima spręsti apie visus, ir tokie netaktiškumai pas mus netoleruojami.

Malonu man pabrėžti paskutiniu laiku jaučiamą mūsų visuomenės simpatiją kariuomenei. Tas ypatingai gražiai pasireiškė šiais metais, grįžtant kariuomenės pulkams iš manevrų, juos labai iškilmingai sutikus. Tas buvo jaučiama ir ši mėnesį, išlydint jaunuosius kareivius į kariuomenę. Daug kur įvairios organizacijos ir paskiri asmens juos ypatingai gražiai išlydėjo. Tuo jie patarnavo ne tik naujokams, sustiprindami juos tėvynės tarnybai, bet ir pačiai kariuomenei. Todėl reiškiu savo ir bendrai visos kariuomenės vadovybės nuoširdžiausią padėką.

Baigdamas, noriu prašyti ir ateityje visiems prisidėti prie krašto gynimo ir saugumo reikalingumo populiarinimo Lietuvoje, prie drąsos ir didesnio pasitikėjimo savimi skiepijimo, kad dabartiniais neramiais laikais, kada Europoje ir visame pasaulyje niukiasi gan tamsūs debesys, nenustotume vilties, bet su didesniu pasitikėjimu savimi pasiryžtume prie to, galinčio ir mus paliesti, pavojaus tinkamai pasirengti. Tai yra visų Lietuvos gyventojų, tiek mano ir kariuomenės vadovybės, tiek pat ir spaudos reikalas. Tikiuosi, kad ir ateityje tas bendradarbiavimas bus taip gražiai plečiamas, kaip iki šiol."

Baigdamas, kariuomenės vadas pakėlė taurę už spaudos atstovus, linkėdamas jiems asmenišką laimės.

Į kariuomenės vado tostą atsakė „Eltos“ direktorius L. Ž. S. vicepirmininkas Pr. Dailidė, pabrėždamas spaudos ryžtumą bendradarbiauti su kariuomene. Šiandien krašto saugumas daugiau, negu bet kada, pareina nuo stiprios karo pajėgos. Šios pajėgos organizavimas ir stiprinimas yra brangiausias ir svarbiausias visos tautos uždavinys. Kiekvieno piliečio, o ypač

Kariuomenės štabo viršininkas gen. št. plk. Černius

spaudos atstovo pareiga yra prie to uždavinio vykdymo prisidėti. „Aš manau, kad išreiškiu visų čia esamų spaudos atstovų nusistatymą, — pareiškė p. Dailidė, — jeigu visų mūsų vardu patikinsiu, kad mes, spaudos atstovai, aukščiau minėtą pareigą atliksime“.

Dar kariuomenės vaidmenį krašto saugumui ir jos stiprinimo reikalą plačiai apibūdino kariuomenės kūrėjų savanorių s-gos pirm. ats. pulk. P. Gužas. Jis, tarp ko kito, pažymėjo, kad reikia visomis priemonėmis pasiruošti apsaugoti mūsų kraštą nuo tų žiaurumų ir išniekinimų, kuriuos pergyvenome okupacijos metu.

Mes pasirengę

Padangėje niuru. Pasaulį kraujas nuodija,
Chaosas stengiasi paglemžt žmonijos mintį;
Mes pasirengę! Su jėga, pasiryžimais Dovydo,
Išeisim savo teisių, savo tėviškės apginti.

Savąją žemę tartum gyvastį juk mylim mes,
Jauni, pasiryžimų, dvasios ir jėgų užtenkam!
Tik vieno garso — mes pakilsim eskadrilėmis,
Ir sujudėsime patrankom, kulkosvaidžiais ir tankais...

V. Š-nis

Vargas pagimdė galiūnus

Tylūs ir ilgi lietuviškojo kaimo rudens vakarai. Šiaudiniai stogai susigūžę tarp vėjo nudraskytų medžių rimtai svajojo ir rymojo. Jų languose vos silpnas žiburėlis blykčiojo, mažai apšviesdamas pirkios kampus. Nuo lovos nuleidęs savo pavargusias kojas, sulinkęs ir baltagalvis, lyg pavasarį žydinti obelis, lietuviškas senelis ilgai ilgai kalbėdavo, sekdamas gražias pasakas apie pilyse ir kalnuose miegančias karalaites ir kariuomenes. Aplink jį tupėdavo ir tyliai klausydavosi būriai augančiosios naujos kartos. Žilagalvis senelis, lyg tas Lietuvos senosios garbingosios galdynės vaidila, į jaunųjų sielas diegdavo savo vargstančios tėvynės meilę, diegdavo viltį, pranašingą viltį, kad mūs verguvė neamžina. Ateis laikas, kelsis nauja galdynė ir mūs tėvynė bus laisva. O tokių senelių buvo tūkstančiai. Ir tie laikai jau toli praeity paliko, jie jauniesiems jau nebesuprantami. Tų žilagalvių pranašų kapus šiandien glamonėja laisvųjų tėvynės padangių vėjas skrajūnas.

Nenutilus tų žilagalvių pranašingoms pasakoms, gimė nauji pranašai, tautos atgijimo dainiai-pranašai. Vienas jų, Maironis, kaip tautos pranašas, pasibeldžia į jaunųjų sielas aidais: „Mainos rūbai margo svieto, silpnas kelias, tvirtas griūna. Nebijokim vargo kieta, juk be jo galingi pūna“. Arba: „Atsibus tėvynės sūnūs didžią praeitį atminę, pagimdys vargai galiūnus, ugnimi uždegs krūtinę“. Ir anų žilagalvių, ir tų dainių-pranašų žodžiai išsipildė. Galiūnai griuvo, silpnieji kėlėsi ir tų krūtinės tikrai užsidegė tėvynės meilės ugnimi. Baudžiavos slegiamas, dvigalvių ir viengalvių erelių nagų draskomas pavergtas lietuvis nežuvo, bet atbudo ir kėlėsi didžiam žygiui — laisvės kovoms. Garbingos istorijos palikuonis negalėjo amžiais vergauti, negalėjo žūti. Garbingais piliakalniais nusėtas kraštas negalėjo verguvė merdėti. Jis laukė dienos ir progos išsivaduoti.

Sužė didysis karas ir galiūnų prispaudėjų revoliucijos. Lietuvos kraštas laisviau atsikvėpė, pajutęs išsivadavimo valandą. 1917 m. rusų revoliucija atidarė duris Rusijoje išsiskleidžiusiems lietuviams pradėti tėvynės nepriklausomybės atstatymo darbą. Tačiau ir naujų priešų pavergtoje tėvynėje prasidėjo užsimegztie pirmieji nepriklausomybės daigai. Rusijos frontuose buvo išsiskleidžiusios stipriausios tėvynės sūnų ginklo pajėgos, priverstos tarnauti svetimiems. Jie pirmieji svetur pradėjo burtis į lietuviškąsias tautines dalis. Įsisteigė Vitebske, Smolenske, Kovne, Sibiriuje lietuviški batalionai, Valke raitininkų eskadronas, Rumunų fronte buvo perimtos į lietuvių karių rankas kai kurios karinės įstaigos ir viena komendantūra ir t.t. Buvo numatyta ir kiti junginiai bei daliniai kurti. Tačiau svetimiems tai nepatiko. Pirmosios lietuviškosios dalys sutiko didelių kliūčių. Bet pirmųjų pionierių-lietuvių karių valios ir pasiryžimo niekas nepalaužė: nei priešų grasinimai, nei išsiskirsčius iššaudyti, nei alkis ir trūkumai, nei tas, kad ilgai buvo apleisti ir iš niekur paramos negalėjo gauti. Jie ryžosi ir troško svetur susiorganizavus ginkluotiems grįžti į Lietuvą ir čia padėti pagrindą nepriklausomosios tėvynės kariuomenei. Tačiau naujų revoliucijų bangos sutrukdė jiems tai įvykdyti. Teko grįžti tėvynėn neginkluotiems ir palaidiems.

Lietuvoj prasidėjo naujas atgijančios Lietuvos kariuomenės kūrimo darbas. Vilniuje užsimezgė pirmieji lietuviškojo ginklo daigai.

Nepriklausomybė paskelbta 1918 m. vasario 16 d., tačiau ją reikėjo įkūnyti ginklo pajėga. O kur ji? Naujieji priešai apie ją nė kalbėti neleido. Bet ir čia lemiamoji valanda atėjo. Vokiečių galybė Prancūzijos frontuose buvo palaužta, viduj taip pat sužė revoliucijos banga. Lietuvos vadai pamatė, kad jau atėjo laikas veikti. Iš pradžių slaptai pradėjo rūpintis pirmaisiais kariuomenės kūrimo parengiamaisiais darbais. 1918 m. spalio mėn. atvyko į Vilnių patys pirmieji Lietuvos savanoriai, slapta išgirdę savo vadų balsą stoti į lietuviškuosius ginkluotus būrius. Lapkričio mėn. susirenka jų keliasdešimt ir 23 d. išleidžiamas pirmas įsakymas Lietuvos kariuomenei. Ji jau oficialiai gimsta. Bet darbas vis dar slaptas arba pusiau slaptas. Ginklų dar negauna, su jais viešai dar negali pasirodyti. Tuoju vokiečiai nuginkluodavo. Tik 1919 m. sausio 1 d. po pietų Vilniaus gatvėse viešai pirmą kartą pasirodė ginkluoti lietuviškieji savanoriai. Tai jie traukė į senąjį Gedimino kalną pirmąkart pakelti lietuviškąją trispalvę vėliavą. Tą dieną pirmą kartą viešai nuo Gedimino kalno viršūnės pasigirdo drąsus ir galingas lietuviškas valio, pirmą kartą viešai Vilniuje ir visos Lietuvos padangėmis pasklido lietuviškosios šūvių salvės laisvas aidas. Tai buvo viena pirmųjų džiaugsmų valanda. Jos niekas šiandien nebesupras.

Tačiau viešas balsas — atsišaukimas į tautą stoti į ginkluotus būrius jau buvo prieš kelias dienas paplitęs po Lietuvą. 1918 m. gruodžio 29 d. buvo išleistas pirmas viešas atsišaukimas stoti savanoriais į organizuojamą Lietuvos kariuomenę. Nuo tos dienos prasidėjo spartus mūsų ginkluotų jėgų augimas. Nuo šimto su viršum pirmųjų savanorių, jų eilės išaugo į tūkstančius. Per visą kovų metą susirinko apie 10.000 savanorių. Greta savanorių eilių augimo, jų eiles papildė mobilizuoti ir pašaukti vyrai. Jie taip pat ryžtingai ir atkakliai stoji į kovą dėl savo krašto laisvės.

Vilniuje kariuomenės kūrimo darbas neilgai tetruko. 1919 m. sausio 5 d. bolševikai jį užėmė. Toli mesnis kariuomenės kūrimo darbas buvo perkeltas į Kauną, o 1 pėst. pulko į Alytų. Čia mūsų kariuomenė augo ir stiprėjo. Mažesni daliniai kūrėsi ir kitose vietose. 1919 m. vasario mėn. pradžioj prasidėjo pirmosios lietuvių savanorių kautynės frontuose. Pirmiausia su bolševikais stipriau susirėmė ties Kėdainiais, Alytumi ir Jeznu. Čia žuvo ir pirmieji kariai: vasario 9 d. ties Kėdainiais būrininkas Povilas Lukšys ir 13 d. ties Alytumi karininkas Antanas Juozapavičius. Smulkesnių susirėmimų buvo pasitaikę jau anksčiau. Ir pati pirmoji kautynių auka krito 1919 m. sausio 16 d. ties Pašvitiniu — tai partizanas Aleksas Vainauskas.

Pirmosios kautynės, kurios turėjo pasisekimų ir nepasisekimų, dar labiau uždegė kovos dvasia pirmuosius mūsų kovotojus. Viduj besiorganizuoją nebenurimo kareivinėse. Veržte verždavosi į frontą. Vieniems būriams žygiuojant į frontą, dar liekantieji įgulose ilgesio žvilgsniais juos palydėdavo, pavydė-

dami jiems, žiūrėdami į juos, kaip į laiminguosius. Likti užpakaly kažin kaip atrodė ne vyriška. Atsimenu pirmuosius dalinius, žygiuojančius į frontą. Koks būdavo jų skambus džiaugsmo ir pasididžiavimo juokas. Daina po dainos visą kelią skambėdavo, armonikos ir švilpynės aidėdavo, eidami ir šokti pradėdavo. Nuotaika, tartum jie trauktų ne į karą, kur mirtis ir žaizdos laukia, bet lyg į savo gimtojo kaimo linksmą vakaruškas. Senelės, pakelėmis tai matydamos, pravirkdavo, bet iš savanorių verždavosi gyvė ir jėga. Nes jie aiškiai žinojo, kad kariauja už savo krašto laisvę, kuria tėvynei naujus laimingus laikus. Jei ir žus kuris, tai žus kaip garbingas karžygys. Tai juos stiprino, tai kėlė jų dvasią, gerą nuotaiką ir lietuvišką ryžtumą. Čia dainiaus-pranašo žodžiai išsipildė: vargas pagimdė galiūnus.

1919 m. kovos ėjo sėkmingai. Nors priešai buvo užėmę didžiausią mūsų žemės plotą, bet vienas po kito vis buvo atvaduojami Lietuvos kaimai ir miestai. Gegužės 19 d. buvo apvainikuotos mūsų ginklo laimėjimas išvadavus Panevėžį, toliau kitas vietas, kol pagaliau sėkmingomis rugpiūčio 24—30 d. Dauguvos kovomis vienas priešas — bolševikai buvo galutinai išvyti iš Lietuvos. Tačiau liko dar du: bermontininkai ir lenkai.

1919 m. spalio mėn. pradžioj prieš bolševikus ir lenkus palikus silpnesnes jėgas, buvo atsikreipta prieš bermontininkus. Priešas stiprus, gausingas ir ginkluotas nuo kojų iki galvos, kaip žmonės sakydavo. O mūsų apsiginklavimas buvo žymiai silpnesnis. Tačiau ir čia atkaklumas ir ryžtumas jėgą nugalėjo. Lietuvis karys nepabūgo stipresniojo. Kai lapkričio 21—22 d. prasidėjo didysis lietuvių puolimas, mūsų karys puolė priešą kaip viesulas. Radviliškio atvadavimas ir ten paimtas didelis karo grobis vėl apvainikavo lietuviškojo ginklo didvyrišką laimėjimą. Lietuvis karys, užsidegęs nebenugalima kovos puolamąja dvasia, jau rengėsi galutinai pribaugti antrąjį priešą šiaulių laukuose ir čia laimėti dar didesnę karo grobį. Tačiau jam sutrukdė įsikišusios svetimšios misijos ir laimėjus atkaklias kovas teko pasitraukti į senąsias pozicijas. Niekad lietuvis karys nėra taip pykęs, kaip ši kartą. Tik gruodžio 15 d. antrasis priešas galutinai pasitraukė iš Lietuvos.

Iki 1920 m. liepos 15 d. buvo lyg ir karo pertrauka. Prasidėjo ramesnis darbas. Tačiau tą dieną Lietuvos laukuose vėl suskambėjo šūviai. Mūsų kariuomenei žygiuojant į Vilnių, iš kurio, bolševikams spaudžiant, traukėsi lenkai, netoli Lendvaravos mūsų kariuomenei lenkai pastojo kelią. Įvyko aršios ir kruvinos kovos, kurias laimėjo lietuviai ir užtvėrė lenkų brigadai kelią. Ji su visu savo turtu pateko į lietuvių nelaisvę. Šiose kautynėse paimtos lenkų patrankos šiandien stovi mūsų karo muziejaus viduje. Tą dieną į Vilnių įėjo lietuvių ir bolševikų kariuomenės. Tačiau tik rugpiūčio 26 d. bolševikai išėjo iš Vilniaus ir mums atiteko savoji sostinė, iš kurios prieš klastos spaudžiami pasitraukėme spalio 9 d.

Lenkai, nuo Varšuvos atmušę bolševikus, rugpiūčio pabaigoj vėl pradėjo skverbtis į Lietuvą. Vėl teko ginklu ginti savo gimtąją žemę. Sunkios buvo kovos. Per Suvalkijos žemę iki Augustavo teko ir pirmyn eiti ir trauktis. Pagaliau rugsėjo mėn. pabaigoj mūsų kariuomenės dalims teko smarkiai nukentėti. Bet pralaimėjimai nepalaužė mūsų karių dvasios,

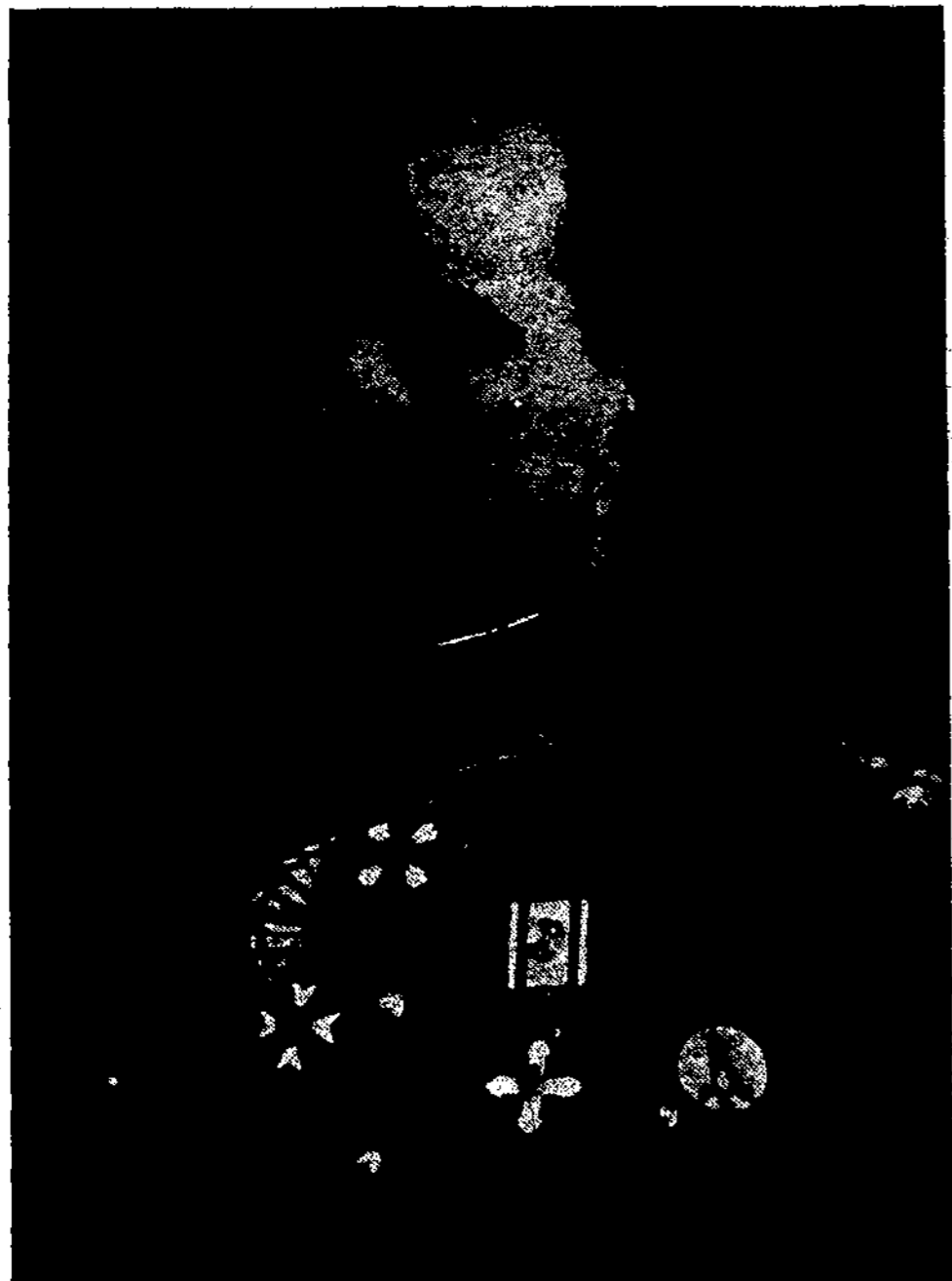
Kariuomenės tiekimo viršininkas gen. ltn. Sutkus

o tik sustiprino jų atkaklumą ir pasiryžimą. Kariuomenė vėl persitvarkė ir pastojo lenkams kelią gilyn į Lietuvą. Lapkričio 19—21 d. smarkiai sumušė lenkus ties Giedraičiais ir Širvintais. Ir čia lietuvių puolimą ir laimėjimą pertraukė Tautų Sąjungos kontrolės komisija. Lietuvos kario ginklas jau buvo bežiūrįs senosios sostinės link ir lietuvis ryžosi, nežiūrėdamas vargo ir aukų, atvaduoti jį. Čia lietuvis karys vėl gražiai įrodė, kad jis kovoj moka būti narsus ir atkaklus. Lietuvis karys daugely kautynių įrodė, kad jame senolių dvasia tebėra gyva, amžių verguvė nepalaužė jo karingumo ir ginklo meilės. Reikiamą valandą vėl viskas atbudo.

Kovas frontuose 1919 m. nemaža mūsų kariui sunkino ir vidus. Čia dar tebebuvo gausu vokiečių, kurių dauguma buvo nedraugiškai mums nusiteikę. Ne kartą ir iš pasalų puldavo mūsų karius. Atsiminkime garbingąją kareivio Prano Eimučio mirtį, 1919 m. kovo 18 d. Kaune, taip pat tų metų sausio 11 d. 2 pėst. pulko kareivius Juozą Kalasiūną ir Antaną Zambacevičių, iš pasalų nukautus netoli Kauno stoties (Vytauto prospekte), vasario 18—19 d. naktį Šančiuose krito kitas 2 p. pulko kareivis — Bronius Šimokaitis. Birželio mėn. naktį puolė šiauliuose mūsų karius. Šiose kautynėse buvo keliolika mūsų žuvusių ir sužeistų. Ir kitur pasitaikydavo įvairių nesusipratimų, kurie traukdė mūsų kovoms. O ir vietos vidaus priešų netrūko. Jų buvo ir 1920 m., t. y. lenkų peoviakai, rengę

Lapkričio 21 dieną 1919-1920 metais

2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas pakeitė savo metinės šventės datą. Iki šiolei oficiali pulko metinės šventės diena buvo birželio 24-oji. Ši diena buvo parinkta pripuolamai, todėl teko jos atsisakyti, parinkti kitą. Parinkta lapkričio 21 diena, nes ši diena sutampa su pulko garbingais žygiais, kovoje dėl Lietuvos Nepriklausomybės.

2 pėst. pulko vadas plk. Tumas

Meskime žvilgsnį į tujų pulkui ir Lietuvai reikšmingų dienų praeitį.

1919 metais lapkričio mėnesyje 2 pėst. D. L. K. Algirdo pulkas stovė šeduvoje — kovoja su bermontininkais. Žygiuose ir kovose su bolševikais pulkas išaugo į gan rimtą jėgą. Savo sudėtyje turi: 39 kari-

perversmą. Bet Lietuvos karys visur buvo ryžtingas ir nepalaužiamas dvasias. Kovėsi fronte, bet kartu budėjo kas dedasi ir viduj. Frontai buvo iš visų pusių, ir iš vidaus, tačiau varguose gimę galiūnai jokių kovų ir pavojų nepabūgo. Jie išvedė kraštą į šviesią ateitį.

Mūsų, dabartiniai kariai ir kiti Lietuvos vyrai, pareiža toliau savy uždyti tą pat dvasią ir ryžtumą. Toks pat lietuviškas atkaklumas turi brėsti mummyse. Jokie baubai neturi mūsų gąsdinti. Baimė — silpnųjų ypatybė. Stipri dvasia viską nugali. Šiandien savo sostinės Vilniaus dar neturime. Bet istorija pabrėžia, kad viskam ateina laikas ir patogus momentas. Tai liudija ir mūsų nepriklausomybės atgavimas. Gyvos ir stiprios dvasios niekas neįstengs palaužti ir amžinai pavergti. Ji degs, kol galės išsiliepsnoti į galingą gaisrą.

Savo jėgas ir darbą aukokime mylimajam kraštui, ir jis laimės savo teisėtą kovą. St. Širvys.

ninkus, 147 puskarininkius ir apie 1600 kareivių. Artėjanti žiema nebebaisi, nes pulko kariai turi šiokių tokių rūbus, šaudmenų stoka taipgi mažiau jaučiama. Pulke trys batalionai, kiekvienas batalionas turi savo žinioje 7—9 sunkiuosius kulkosvaidžius. Nors rūbai ir ginklai menkos vertės, jų turimas kiekis ribotas, tačiau ir jų gavimas imponuodavo pulko karius. Kiekvienas karys jautė ir matė, kad Lietuva, vienybės ir sutartinio kariuomenės veikimo dėka tikrai atsisistato. Lapkričio mėnesio pradžią algirdėnai praleidžia mankštai ir pasiruošimui karo veiksmams.

Lauktas bermontininkų puolimas įvyko. Pulkas dalomas į 3 voras. Visos trys voros gauna uždavinius ir lapkričio 21 dieną pradeda puolimą. Pulko puolimą remia būrys artilerijos. Puolimas pradedamas nakties tamsumoje, dar kautynėse su bolševikais įprastu laiku — 3 valandą. Ligi tol buvęs ramus oras pasikeitė: pradėjo snigti, pūtė smarkus vėjas, ir tamsi rudens naktis pasidarė dar tamsesnė ir baisesnė.

Kairioji pulko vora, puolusi Radviliškį, su nuostoliais buvo atmušta. Praaušus, ištisą dieną puolimas buvo kartojamas. Bermontininkai, pajutę pavojų, išstatė gausingas savo ugnies priemones ir atkakliai gynėsi.

Vidurinė ir dešinioji voros, sutikusios silpnesnį bermontininkų pasipriešinimą, lengvai juos nugalėjo ir sparčiai ėjo joms įsakyme nurodytu maršrutu. Abi šios voros priėjo per 6—10 km nuo Šiaulių miesto ir čia susikovė su bermontininkais. Kautynės ėjo ištisomis lapkričio 21 ir 22 dienomis. Vidurinė ir dešinioji voros užstojo bermontininkams pasitraukimo kelius iš Radviliškio. Tiems nebeliko kitos išeities, kaip tik pasiduoti karinei Santarvės misijos globai ir pasitraukti iš Radviliškio. Radviliškis buvo paimtas. Mums teko didelis karo grobis — daug lėktuvų, kulkosvaidžių, bombosvaidžių, daug įvairių šaudmenų ir kitos karo medžiagos.

Likimo buvo lemta, kad ir 1920 metais lapkričio 21 dieną algirdėnai laimėtų kautynes; šiuo kart jau su lenkais Giedraičių fronte.

Po nesėkmingų kautynių ties Seiniais, pulko sudėtis buvo silpna: 14 karininkų ir apie 400 kareivių. Kareivių daugumą sudarė nemokyti naujokai, neaprengti, silpnai ginkluoti ir išvarginti lapkričio 17, 18, 19 ir 20 dienų žygiais. Tačiau kovoje pasiryžimas viską nugali. Kariai turi tokį pat norą kautis, kaip kad ir ties Radviliškium, ir kautis tol, kol priešas nepranyks iš Lietuvos žemių.

Nakties tamsumoje pulkas apleidžia savo koncentracijos vietą, Želvos miestelį, ir skubiai žygiuoja pirmyn. Keliu nusitęsia juoda, judanti žygiuojančių karių vora, budriai saugojama žvalgų ir patrulių. Mėnesienos šviesoje ši vora atrodė nepaprastai didingai. Šalveno. Jojančius ir einančius lydėjo šešėliai. Žvalgai ir patruliai kiekvieną krūmokšnį įtardavo priešų ir akylai sekdami atsargiai ėjo pirmyn. Vadai drąsino ir ragino skubėti. Kartkartėmis mėnulis užtemdavo, darėsi tamsu, neramu, kareiviai glaudėsi arčiau vienas kito, arčiau vadų, lyg bijodami, kad vieni likę nustosią galios. Pasirodžius iš už debesų mėnuliui,

vėl išaugdavo šešėliai, jie atrodydavo dar galingesniais, ryškesniais už pirma buvusius.

Žygiuojantis pulkas sustojo Pusnios ir Saugėnų kaimuose. Priešas arti. Vadai stato sargybas, draudžia degti žiburius. Kareiviams leidžiama ilsėtis, o vadai troboje prie rūkstančios balanės šviesos užgula ant žemėlapių. Valandėlei laiko praslinkus, kuopos gavo uždavinius. Aprimę kaimai greitai sujunda, kuopos išsirikiuoja. Vadai aiškina kuopoms uždavinius, ir jos jau žygiuoja. Auštant kuopos išsiskleidė. Pasigirdo pirmieji šūviai — algirdėnai puola priešą. Buvo puolamas priešas, kuris užgrobė mūsų Vilnių ir kėsinosi užgrobti visą Lietuvą.

Aršios kautynėse tęsėsi ištisą dieną. Nakties tamsa sustabdė šią žūtbutinę kovą. Giedraičių miestelis buvo paimtas. Vakarop buvo gautas įsakymas, paremtas Tautų Sąjungos karinės misijos, sustabdyti karo veiksmus.

Kiekvienam iš Lietuvos kariuomenės pulkų teko kautis su Lietuvos priešais dėl Lietuvos Nepriklausomybės ir laimėti ne vieną kovą. Tačiau algirdėnų

kovų dėl Lietuvos Nepriklausomybės istorijoje šios dvi datos labai ryškiai savo sutapimu išsiskiria. Kova ėjo Lietuvos žemėje. Kaip pirmasis taip ir antrasis Lietuvos priešas turėjo tikslą užgniaužti Lietuvos Nepriklausomybės žiedus pačioje užuomazgoje. Kaip kautynėse ties Radviliškiu, taip ir ties Giedraičiais, priešas buvo pranašesnis už mumis techniškai, tačiau buvo nugalėtas ir galop, kaip vienos taip ir kitos kautynės, buvo nutrauktos įsakius Santarvės misijai.

Daugiausia nuostolių nukautais ir sužeistais pulkas turėjo Radviliškio ir Giedraičių kautynėse. Aukščiausią dvasinį įtempimą algirdėnai parodė kaip tik šiose kautynėse. Be abejo, algirdėnai labai teisingai padarė, pasirinkdami savo metinę šventę lapkričio 21 dieną. Švėsdami metinę šventę algirdėnai prisimins garbingas kovas dėl Lietuvos laisvės, visi kariai bus auklėjami tokiais, koki buvo 2 p. pulko kovotojai dėl Lietuvos Nepriklausomybės, t. y., kantrūs, patvarūs, atkaklūs, pasitikį savimi ir savo vadais.

Šaulių Sąjunga — reikšmingos tradicijos kūrėja

Šaulių S-ga, kariškai visuomeninė organizacija, yra gera kariuomenės talkininkė, padėjėja. Ji varo platų karinio visuomenės rengimo barą: jaunuosius vyrus parengia kariuomenei, o atlikusiems karinę prilevolę duoda progos toliau kariškai lavintis. Visas darbas eina kariuomenės darbo prasme: gerai pasirengti ginti kraštą.

To siekdama, Šaulių S-ga stengiasi ugdyti visuomenėje visas kariškai patriotines vertybes, kelti karinę dvasią ir nusiteikimą ir ugdyti visas karines tradicijas, kurios nuolat gaivintų tą karinio rengimosi darbą ir sudarytų visuomenėje gražius moralinius saitus bendrame pasirengime krašto apsaugai.

Lapkričio mėn. pradžioje kilęs visoje Lietuvoje aktingas sąjūdis — naujokų palydėjimas — šauliško darbo pasėka. Tuo metu visi šaulių vienetai, be išimties, suprato organizuoto naujųjų kariuomenės vyrų išlydėjimo reikalą ir gražiai jį įvykdė. Tai buvo be galo išpūdingas ir džiaugsmingas momentas: prie šaulių prisidėjo visa visuomenė, nuo mažiausio ligi didžiausio, ir nupynė gražios tradicijos vainiką. Buvo labai prasminga, kada visuomenė, draugėn susibūrusi, išreiškė džiaugsmą ir pasididžiavimą išleidžiamaisiais ir vieninai palinkėjo sėkmės kariuomenėje. Šaulių orkestrai ir dainos kėlė visų nuotaiką, šaulių moterų gėlės suteikė moralinės paramos. Visi išgyveno jautrias ir nuširdžias valandėles, o pašauktieji vyrai išvyko linksmi ir gerai nusiteikę, žinodami, kad ir pavojaus metu bus drauge su jais visa tauta.

Beje, reikia priminti, kad ši puiki tradicija formavosi jau seniai. Kiekvienais metais vienas kitas šaulių vienetas kukliai išleisdavo savo apylinkės išvykstančius į kariuomenę. Ir štai šiemet ji pražydo visu savo grožiu ir entuziazmu!

Kaip ir reikėjo tikėtis, visi šaulių vienetai atsiliepė į „Trimito“ kvietimą bendrojon darbo talkon (žiūr. „Trimitą“, 42 nr., prof. V. Biržiškos str. „Dar viena garbinga šaulių pareiga“). „Trimitas“ rašė:

„Šaulių būriai miestuose ir miesteliuose neturi praleisti jokios progos ryšiui tarp kariuomenės ir visuomenės pareikšti, mūsų visuomenės meilės savo kariams

įrodyti ir mūsų karių ryžtumui stiprinti: „Kasmet karinės prilevolės pašauktiesiems į savo vietas išvykstant, šauliai turi juos išlydėti iškišmingai, organizuotai, išsirikiavę būriais su vėliavomis, šaulių orkestrams grojant gražų lydėjimo maršą ir t.t.“.

„Tad talkon, Lietuvos šauliai!... Nesigailėkime ir nešykštėkime mūsų kariuomenei realių įrodymų, jog Laisvosios Lietuvos kariuomenė ir visuomenė, kaip tos pačios šeimos nariai, sudaro bendrą kūną su vienodai plakančia širdimi ir vienodai myli savo tėvų žemę“.

Ir matome, kas įvyko! Paskleistoji mintis rado didžiausio atgarsio visoje Lietuvos šaulių šeimoje. Rinktinių, kuopų ir būrių vadai ėmėsi iniciatyvos ir išaugo gražus ir didis sąjūdis.

Suprasdami begalinę reikšmingo naujokų palydėjimo momento svarbą, kariai yra labai dėkingi savo talkininkams-šauliams už pareikštą pagarbą ir supratimą. Tegul tuo būdu kariuomenės ir šaulių, o drauge ir visuomenės, ryšiai dar labiau sustiprėja ir nuolat reiškiasi prasmingomis tradicijomis. B. V.

Nematoma mirtis mūsų priešams

† MŪSŲ NARSIEJIVYRAI

Devyni kareiviai puolė 40 priešų

Vyr. pusk. Jurgis Juodvalkis gimė 1895 m. gegužės 4 d. Trinkuškių km., Degučių valsč., Zarasų apsk. Būtinąją karo tarnybą tarnavo rusų kariuomenėje. Nors tarnavo svetimiesiems, bet jis ir čia pasižymėjo savo sumanumu ir pavyzdingumu. Kaip pavyzdingas kareivis, buvo paskirtas į mokomą kuopą, kurią sėkmingai baigė. Išstarnavęs 4 metus, grįžo į savo gimtąjį kaimą pailsėti po ilgos karo tarnybos. Bet, deja, neilgai jis gavo ilsėtis.

Vyr. pusk. J. Juodvalkis

Mūsų jaunuoliai stoji savanoriais į besikuriančią kariuomenę ir saugojo brangiąją Lietuvos laisvę. Tą puikiai suprato ir Jurgis Juodvalkis. Kadangi jie buvo 3 broliai, tai šis, prikaltėjęs ir kitus du brolius, 1919 m. birželio 6 d. stoji savanoriais į 1 pėst. pulką, kuriame ir išbuvo iki nepriklausomybės kovų pabaigos.

Stojęs savanoriu, tuoj pat išvyko frontan prieš bolševikus Daugailiai — Astroniai — Žadvainiai (Zarasų aps.) rajone. Čia jis pasižymėjo kaip sumanus, energingas ir drąsus karys ir po dviejų savaičių buvo paskirtas vadovauti skyriui. Vėliau buvo pakeltas į vyr. puskarininkio laipsnį ir visą laiką ėjo būrininko pareigas.

Kadangi kautynės ėjo jo gimtojo kaimo apylinkėse, kurios jam buvo gerai pažįstamos, tai jis į žvalgybą visuomet eidavo savo noru ir uždavinius puikiai atlikdavo.

Iš svarbesnių vyr. pusk. Juodvalkio atsiminimų yra šie: Vieną šeštadienį v. p. Juodvalkis sužinojo, kad netoli jo gimtinės, Klaviškių km., būsią vakaruškos, į kurias žadėjo ateiti bolševikų kareivių. Tada jis, pasirinkęs iš savo būrio 8 drąsesnius kareivius, su-

manė nueiti pasitikti „svečių“. Pasinaudodamas tamsa ir geru apylinkės žinojimu, pasirinko patogią vietą svečių sutikimui ir laukė. Bet atsitiko tai, ko v. p. Juodvalkis visai nesitikėjo — vietoj kelių bolševikų pasirodė apie 40. Tada v. p. Juodvalkis visai nesvyruodamas nutarė su savo 8 kareiviais juos pulti. Priesileidę priešą gana arti, pirmiausia mūsiškiai juos apmėtė granatomis, kurių netikėti sprogoimai sukėlė bolševikų tarpe paniką ir jie, numetę ginklus, lengvai pasidavė mūsiškiams. Vėliau, kada jie pamatė, kad pasidavė tik 9 kareiviams, patys sau kramtė lūpas, bet jau buvo vėlu, nes ginklai buvo mūsiškių rankose.

9 kuopą, kurioje tarnavo v. p. Juodvalkis, stovėjo gretimam kaime netoli jo tėviškės. Vieną dieną sugalvojo jis pareiti namo, pasižiūrėti, kaip gyvena tėveliai ir pasiimti sau maisto, o tas kaimas buvo užimtas bolševikų. Persirengęs civiliniais drabužiais, v. p. Juodvalkis laimingai parėjo namo. Pabuvęs namie, išžvalgęs kaimą, sužinojęs bolševikų skaičių ir jėgas, leidosi pas savuosius. Kad nebūtų įtartas, pasiėmė į rankas pantį ir esą ieškodamas savo arklių, artinosi prie savųjų. Jau visai netoli nuo savųjų jį sulaukė prieš lauko sargybos. Jis teisinosi, kad jo arkliai, pabūgę šūvių, pabėgo, ir kad jis einas jų ieškoti. Tuo prieš kareiviai nepatikėdami, jį pristatė į savo dalies štabą. (Štabas stovėjo v. p. Juodvalkio gimtajame kaime). Čia daug jį kamavo, tardė, bet nėko iš jo neišgavę, vietos gyventojams patvirtinus, kad jis tikrai yra šio kaimo gyventojas — paleido. Grįžęs į savo kuopą apie įvykį ir apie tai, ką pastebėjo kaime, pranešė kuopos vadui karininkui Dunduliui. Kadangi prieš išsidėstymas buvo labai gerai žinomas, tai kuopos vadas įsakė kaimą tuojau pulti. Po valandos laiko Trinkuškių kaime šeiminkavo mūsiškiai. Bolševikai netikėtai užklupti pabėgo iš kaimo, palikdami 3 sunk. kulkosvaidžius ir kito turto.

Vejant bolševikus iš Zarasų, buvo sužeistas į kairiąją koją ir nugabentas į karo lauko ligoninę Utenoje. Išgulėjęs ligoninėje 18 dienų, dar galutinai kojai nesugijus, vėl grįžo į apkasus ir vadovavo būriui.

Grįžęs į kuopą, jau neberado savo jauniausiojo brolio Juozo. Jis žuvo fronte su bolševikais Plavėjų kaime. Brolio mirtis v. p. Juodvalkiui sukėlė dar didesnę pasiryžimą ir jis dabar dar didesniu atkaklumu puldavo juos, keršydamas už savo mylimojo brolio gyvybę.

Aprimus patrankų šūviams ir išsiskirsčius parako dūmų debesims Rytų Lietuvoje, pradėjo Lietuvą pulti antras priešas — bermontininkai.

Vyr. pusk. Juodvalkis savo narsumu pasižymėjo, paimant iš bermontininkų Radviliškį. Iš pirmųjų 16 kareivių, kurie įėjo į Radviliškio akmeninį malūną, buvo ir v. p. Juodvalkis. Smarkiai apšaudant akmeninį malūną, v. p. Juodvalkis pamatė vieną savo būrio sužeistą kareivį, kuris negalėjo paeiti ir jo gyvybė buvo pavojuje. V. p. Juodvalkis išsoko iš malūno, nežiūrėdamas smarkiai apšaudomo ploto, įnešė ant rankų sužeistąjį ir tuo būdu apsaugojo jį nuo priešų kulku.

Radviliškio kautynes prisiminus

Pilkas 1919 metų ruduo. Mūsų narsioji kariuomenė, po sunkių kovų su bolševikais, atsistojo Dauguvos krantuose. Deja, čia negavo ilgiau pailsėti. Šiaulių — Radviliškio srityje susisuko sau lizdą bermontininkų gaujos ir ėmėsi terioti ir taip didžiojo karo ir vokiečių okupantų nualintą kraštą. Prasidėjo neapsakomas vietos gyventojų terorizavimas. Plėšimams nebuvo galo. Mūsų kariuomenės saujelė nepajėgė iš karto tinkamai apsaugoti gyventojų nuo naujųjų kryžiuočių Drąsesnieji vietos gyventojai ėmėsi patys iniciatyvos prieš naujuosius skriaudėjus. Gyvenęs Radviliškio apylinkėje, savo dvare, teisėjas Č. Milvydas, savo autoritetu kiek galėdamas veikė į bermontininkų vadovybę, kad tiktai nors kiek sustabdytų gyventojams daromas skriaudas. Tačiau tai mažai ką tegelbėjo. Jautresnieji gyventojai, ilgiau nepakęsdami bermontininkų gaujų savavaliavimų ir skriaudų, ėmėsi patys iniciatyvos su jais kovoti.

Radviliškio apylinkės Daujočių vienkiemio ūkininkas Mačiukas, nors turėjo jau apie 50 metų amžiaus, bet buvo labai energingas ir drąsus žmogus. Vieną tamsią spalio mėn. naktį jis pajuto, kad pilnas jo kiemas privažiavo bermontininkų. Mačiukui buvo net labai gerai žinomas naktinių svečių tikslas, taigi jis, nieko nedelsdamas, pasirengė juos tinkamai sutikti. Susirado savo šautuvą, pasiėmė dvi rankines granatas ir užlipęs į palėpę laukia. Bermontininkai, išlipę iš ratų, prieina prie gyvenamo namo ir beldžia į langą. Su vaikais pasilikusi troboje Mačiuko žmona klausia, ko jie nori? Bermontininkai reikalauja greičiau atidaryti duris. Mačiukas, tūnodams palėpėje ir girdėdamas bermontininkų pokalbį su jo žmona, nieko nelaukdamas mėnesienos šviesoje nusitaiko į reikalaujantį atidaryti duris bermontininką ir paleidžia šūvį. Bermontininkas susmunka vietoj. Mačiukas, nieko nelaukdamas, metą vieną po kitos dvi granatas į susigrupavusius ir staigaus šūvio išgąsdintus bermontininkus. Granatoms sproguos, kyla neapsakomas sužeistųjų riksmas ir bermontininkai, nieko nelaukdami, apimti panikos puola prie savo vežimų. Palikę nukautuosius ir sužeistuosius, kiek įkabindami bėga, iš kur atvykę. Išaušus Mačiukas randa savo kieme ties langais keliolika nukautų ir sužeistų bermontininkų. Suprantama, kad jam su šeima jau pavojinga likti toliau savo pastogėje.

Mačiukas, išgabenęs savo šeimą į saugesnę vietą, sužinojo, kad jau atvyko į Radviliškio apylinkę gausingesni mūsų kariuomenės daliniai. Nuo mažų dienų gerai pažindamas savo apylinkę, nieko nelaukdamas

nuvyko į mūsų kariuomenės štabą ir pasisiūlė dirbti drauge kaip partizanas. Mūsų kariuomenės vadovybė mielai sutiko priimti jo vertingus patarnavimus. Nuo tos dienos Mačiukas liko geriausiu talkininku mūsų žvalgų būrių. Be Mačiuko pagalbos nebuvo daromas joks pavojingesnis žygis, žvalgant prieš pajėgas. Ir štai, vieną kartą Mačiukas sužino, kad jo ūkyje apsigyveno bermontininkų štabas. Mačiukas pasiryžo drąsiam žygiui. Gavęs iš kariuomenės vadovybės rankinių granatų, ir nors labai atkalbinėjamas karininkų nuo rizikingo žygio, pasileido į savo ūkį... Nakties metu prisėlinęs prie savo trobešių, vogčiom praėjo pro išstatytas bermontininkų sargybas ir išliaužė į gyvenamą namą. Patylom užkopęs ant aukšto išgirdo, kad bermontininkų vadai lėbauja triukšmaudami. Nieko nelaukdamas, Mačiukas atlupo nuo lubų vieną lentą, ir gerai nužiūrėjęs tinkamą momentą, metė vieną po kitos rankines granatas ant stalo, apie kurį buvo apsėdę išilinksminę bermontininkų karininkai. Šio žygio padariniai buvo neapsakomi. Mačiukui nukovus kelis bermontininkų karininkus, mūsų kariai, pasinaudodami kilusia prieš eilėse panika, su mažomis pajėgomis padarė sėkmingą puolimą tame rajone, Radviliškio kautynių išvakarėse. Mačiukas ir tada nepadėjo ginklo. Daugelyje mūsų kariuomenės žygių Mačiukas ėjo drauge su kariais į pavojingiausias ir rizikingiausias vietas, nekartą savo drąsa ir pasiryžimu paskatindamas karius dideliems žygiams. Išvijus bermontininkus iš Lietuvos, Mačiukas negalėjo pakęsti savo namuose tų buvusių kruvinių nuotykių su bermontininkais, todėl pardavė savo ūkį ties Radviliškiu ir pats persikėlė kitur gyventi.

Radviliškio kautynių metu ne vienas Mačiukas padėjo mūsų kariuomenei. Man yra įstrigęs giliai į atmintį vienas tikrai didvyriškas žygis tais laikais dar jaunos gimnazistės Anelės Krikštanaitės. Būdama jaunutė gimnazistė, mažazemio ūkininko dukra, Radviliškio kautynių metu, pasikinkiusi vienintelį savo tėvo arkli, nežiūrint į smarkią prieš ugnį ir nepaisydama gresiančio gyvybei pavojaus, drąsiai važiavo iš Karčiamų kaimo į pirmąsias pozicijas, į 1 pėst. pulko 8 kuopos barą ties rusų kapais ir rinko sužeistuosius mūsų karius, kuriuos vežė į sanitarinį punktą, įsteigtą jos tėvo namuose. Anelė Krikštanaitė, dabar p. Zubkienė, vidurinės mokyklos mokytoja, savo pasiryžimu ir drąsa kėlė mūsų kovotojų nuotaiką ir pasiryžimą drąsiai pulti žymiai gausingesnio ir gerai ginkluoto prieš eiles.

K. Ambraziejus

Sužeistajam perrišus žaizdą ir sumažinus skausmus, buvo proga savo taikliais šūviais atkeršyti priešui už draugo skausmus.

Vyr. pusk. Jurgis Juodvalkis už pasižymėjimus kautynėse apdovanotas Vyčio kryžiumi.

Nors jis dabar jau turi 50 metų, bet yra aktyvus Tauragės šaulių būrio šaulys ir laukia to laiko, kada vėl tėvynė jį pašauks ginti savo nepriklausomybę.

Vyr. pusk. Jurgis Juodvalkis dabar gyvena Tauragėje ir pašte eina laiškinių pareigų.

V. p. Kisieliauskas

Rankinės ir šautuvinės granatos

IŽANGA

Rankinių ir šautuvinų granatų reikšmė visose kariuomenėse yra labai gerai suprasta ir įvertinta. Didžiajame kare visos kariaujančios valstybės šias granatas plačiai vartojo. Rankinės ir šautuvinės granatos ir dabar yra priimtose visų valstybių kariuomenių apginklavime ir sudaro kiekvieno pėstininkų kovotojo individualų ginklą. Jos papildo šautuvą ir durtuvą. Nei durtuvas, nei granata savo laiko dar neatgyveno. Kiekvienos kautynės, besibaigiančios ataka, yra surištos su rankinių ir šautuvinų granatų pavartojimu. Rankinės ir šautuvinės granatos yra galingas ginklas rankose tų žmonių, kurie moka jas vartoti ir pavojingas ginklas tiems, kurie jų nepažįsta. Didžiajame kare nemaža buvo atsitikimų, kad kovotojai, nepažindami granatų ir nemokėdami jų pavartoti, patys nuo jų nukentėdavo. Kartais daug atimtų iš priešų šios rūšies granatų likdavo nesunaudota tik todėl, kad nežinota jų konstrukcijos. Dėl tų pačių priežasčių įvykdavo nemažas skaičius nelaimingų atsitikimų. Tas kovotojų tarpe sukeldavo granatomis nepasitikėjimą ir baimę jas vartojant. Didžiojo karo patyrimai parodė, kad kovotojai turi gerai pažinti ne tik savo kariuomenėje priimtus granatų pavyzdžius, bet ir visų kaimyninių valstybių. Mokėti tinkamai pavartoti priešų granatą — yra kiekvieno karininko ir kareivio pareiga.

Mūsų kaimyninės valstybės jau dabar turi nemažus kiekius ne tik savo gamybos, bet ir kitų valstybių granatų. Taip, pavyzdžiui, rusai turi didelę atsargą anglų Mills'o ir Lemon'o sistemų rankinių granatų, prancūzų 1915 m. pavyzdžio granatas ir vokiškas puolamąsias ir ginamąsias granatas. Lenkai turi kelis granatų pavyzdžius savo gamybos. Be to, vartoja beveik visas be išimties prancūzų rankines ir šautuvinės granatas. Taip pat turi nemaža ir vokiečių ginamųjų ir puolamųjų granatų. Latviai turi įvairių pavyzdžių granatų, rusų, vokiečių ir anglų Mills'o sistemos. Vokiečiai daugumoje vartoja vien savo gamybos granatas.

Pas mus pulkuose, kuopų mokymo kampeliuose, yra nemaža įvairių rankinių ir šautuvinų granatų pavyzdžių, tačiau, dėl stokos šiuo klausimu literatūros, jų konstrukcija ir vartojimo būdas daugeliui eilinių ir kadro karių yra mažai žinomas. Todėl šiuo savo darbu ir norėjau kadruui padėti šioje kareivių mokymo srityje.

GRANATŲ KLASIFIKACIJA

Apskritai, granatos yra dviejų rūšių: rankinės ir šautuvinės. Rankinės granatos numetamos ranka, šautuvinės — pasinaudojant šautuvu ir parako dujų jėga. Rankinių granatų konstrukcija beveik visur yra maždaug vienoda. Jos turi liemenį, pripildytą sprogstamąją medžiagą, ir degtuvą. Degtuvą uždega sprogstamąją medžiagą, kuri virsta dujomis ir susprogdina granatą. Sprogdama granata duoda daug skeveldrų, kurios kauna taikinį ir ypač veikia priešą moraliai. Rankinių granatų degtuvų konstrukcija nėra vienoda.

Rankinės granatos gali būti klasifikuojamos:

1) pagal savo veikimo būdą ir vartojimą ir 2) pagal degtuvo konstrukciją.

1) Pagal savo veikimo būdą ir vartojimą, rankinės granatos skirstomos į puolamąsias, ginamąsias ir specialės paskirties granatas.

Puolamosios rankinės granatos (jų liemuo) dažniausiai yra gaminamos iš plonos skardos, medžio arba net kardono. Granatos skeveldros kaunamai veikia vos 7—15 m nuo sprogo vietos. Tik sunkesnės granatos dalys, kaip degtuvai, skeltuvai ir pan., kartais siekia iki 50 m. Todėl granata gali būti vartojama atviroje vietoje, neturint uždangos, be pavojaus svaidytojui susižeisti. Šios granatos vartojamos puolamose kautynėse. Priešą veikia daugiau moraliai. Charakteringais šių granatų pavyzdžiais gali būti: prancūzų rankinė granata 1916 m. O. F., lenkų puolamoji granata, vokiečių granata su koteliu, rusų 1914 m. pavyzdžio granata, austrų granata su koteliu, čekoslovakų puolamoji granata „Janeček“.

Ginamosios rankinės granatos daromos iš masyvios, sunkios medžiagos, dažniausiai špižiaus. Jos sprogdamos duoda daug skeveldrų, kaunamai veikiančių iki 100—200 m nuo sprogo vietos. Šių granatų sprogdimas yra pavojingas ir pačiam svaidytojui, todėl jas svaidant reikia turėti uždangą. Granatos vartojamos išimtinai ginamosiose kautynėse. Jos papildo šautuvų, lengvųjų ir sunkiųjų kulkosvaidžių ugnį. Šių granatų pavyzdžiais gali būti: vokiečių kiaušininė ir rutulinė granatos, prancūzų 1915 ir 1916 m. granata F 1, prancūzų granata C. F., lenkų ginamoji rankinė granata, anglų Mills'o sistemos granata, čekoslovakų ginamoji granata „Janeček“ ir visa eilė kitų.

Prie specialės paskirties granatų priklauso: dujinės, padegamosios, dūminės, dirbtinėms kliūtims ardyti, prieštankinės ir kt.

Dujinių rankinių granatų konstrukcija panaši į puolamąsias granatas. Granatų liemuo pripildomas nuodingais skysčiais, kurie granatai sprogdus išsitaško ir garuodami veikia žmogaus organizmą. Sprogstamasis užtaisas dujinės granatos yra labai mažas arba jo ir visai nėra. Tuomet jo funkcijas atlieka detonatorius. Granatų liemuo plonas, kaunamųjų skeveldrų neduoda. Šių granatų tikslas — priversti priešą užsidedėti dujokaukes. Vartojamos dengtoje vietovėje, nesant vėjo.

Dūminės ir padegamosios rankinės granatos yra įrengtos panašiai kaip dujinės granatos. Granatų liemuo pripildytas dūmine arba smarkiai degančia medžiaga, kuri degdama duoda daug dūmų arba smarkiai dega, padegdama aplinkinius daiktus. Šios granatos vartojamos, pagal reikalą, padegti kokį nors daiktą arba sudaryti dūmų uždangą, kad apsunkintų priešą sekimą.

Dirbtinėms kliūtims ardyti ir prieš tankus vartojamos puolamosios rankinės granatos, su padidintu sprogstamuoju užtaisu. Šių granatų pavyzdžiais gali būti: speciali prancūzų 1916 m. prieštankinė granata, rusų Novickio granata, rusų 1914 m. granata, su padidintu sprogstamuoju užtaisu ir kitos.

2) Pagal degtuvo konstrukciją, granatos skirstomos į dvi grupes: granatos su laiko degtuvais ir granatos su dūžio degtuvais.

Laiko degtuvai yra taip įtaisyti, kad susprogdina granatą po tam tikro laiko, kuris reikalingas granatai pasiekti taikinį. Laiko degtuvų konstrukcija beveik visur vienoda. Jie susideda iš kapsulio arba uždegamosios medžiagos, reikalingos liepsnai gauti, Bikfordo virvelės ir detonatoriaus. Liepsna gauna skeltuvui įskeliant kapsulį arba trinties būdu uždegant uždegamąją medžiagą. Nuo kapsulio liepsnos užsidega Bikfordo virvelė, kuri po tam tikro laiko uždega detonatorių, o šis sprogdina užtaisą. Nuo Bikfordo virvelės ilgio arba jos medžiagos degimo greičio ir priklauso laikas, per kurį granata sprogdina. Įvairių konstrukcijų granatoms šis laikas nevienodas, jis svyruoja nuo 5 iki 12 sekundžių. Laiko degtuvo uždegimas gali būti rankinis arba automatinis. Rankinis degtuvo uždegimas yra nepatogus, nes reikalinga daug laiko paruošiamiesiems darbams (atsukti kepuraitę, paimti už kamuolėlio, ištraukti virvelę ir pan.). Kas kita automatiniai degtuvai, kurie kiekvienu momentu greitai gali būti panaudojami. Naujesnių pavyzdžių granatos dabar daugumoje aprūpinamos vien automatiniais degtuvais (žiūr. prancūzų 1916 m. automatinio degtuvo aprašymą).

Dūžio degtuvai susprogdina granatą, susidavus jai į taikinį, į žemę, arba šiaip į kokį nors daiktą. Dažniausiai skeltuvus tiesioginiai įskelia kapsulį nuo sutrenkimo. Bikfordo virvelės gali ir nebūti.

Kaip laiko, taip ir dūžio degtuvai turi neigiamų ir teigiamų savybių. Aprūpintų laiko degtuvais rankinių granatų vartojimas yra tuo nepatogus, kad, numetus granatą, ji kai kurį laiką dar guli prie taikinio, kol sprogs. Išnaudodamas tą laiką, priešas gali pasislėpti už uždangos, atsigulti, arba net paėmęs granatą — mesti ją atgal. Dūžio degtuvai tuo nepatogūs, kad per neatsargumą nuo mažiausio sutrenkimo gali susprogdinti granatą. Kartais granata gali iškristi iš rankų ir čia pat sprogti. Kare būdavo atsitikimų, kad sužeistas svaidytojas paleisdavo iš rankų granatą, kuri čia pat sprogdavo, jį patį sužalodama bei nukaudama. Teigiama savybė dūžio degtuvų ta, kad jie susprogdina granatą tuo pačiu momentu, kai granata susidūda į taikinį. Priešas neturi laiko pasislėpti arba mesti granatą atgal.

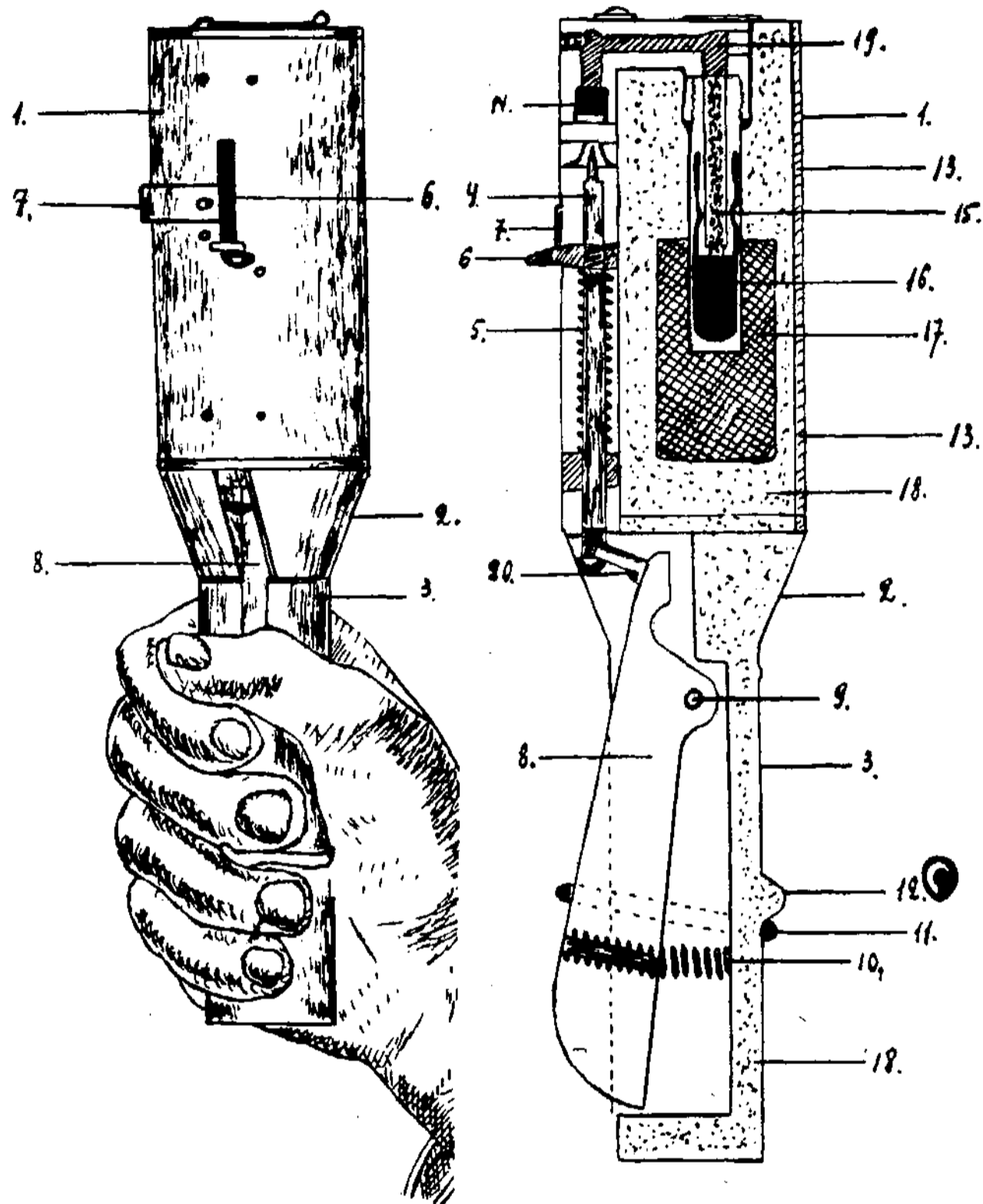
Šautuvinės granatos sudaro atskirą granatų rūšį. Jos visos turi ginamųjų granatų savybes ir svaidomos nuo šautuvo, parako dujų jėga. Granatoms svaidyti vartojamas arba tam tikras granatsvaidis, kuris pritvirtinamas prie šautuvo vamzdžio laibgalio arba granata turi uodegą, kuri įstatoma į šautuvo vamzdį. Granatos aprūpintos laiko arba dūžio degtuvais. Laiko degtuvo uždegimą atlieka parako dujos arba kulka, kuri lėkdama granatos vamzdeliu įskelia kapsulį. Šautuvinių granatų veikimas toks pat, kaip ir ginamųjų rankinių granatų.

PUOLAMOSIOS RANKINĖS GRANATOS

Rusų 1914 m. pavyzdžio rankinė granata

Užtaisytos granatos svoris 700 gr. Sprogstamojo užtaiso svoris 400 gr. Granatos liemuo iš skardos, butelinės išvaizdos, 22 cm ilgio. Pats liemuo kaunamųjų skeveldrų sudaryti negali, todėl po juo dedamas sluogs-

nis geležinių 1 mm storio skeveldrų. Sprogstamuoju užtaisų pripildytas ne tik liemuo, bet ir rankena. Kadangi detonatorius yra įtaisytas liemene, tai labai dažnai rankena nesprogsta, bet gerklės dalyje visa nuo liemens atsiplėšia. Papildomas detonatorius reikalingas tais atvejais, jei sprogstamąjį užtaisą sudaro trotilas arba tirpytas milinitas. Šių sprogstamųjų medžiagų užtaisai nuo perkūno sidabru užtaisytą detonatoriaus nesprogsta, todėl jiems sprogdinti vartojami papildomi detonatoriai, įdėti į sprogstamąjį užtaisą. Jei sprogstamąjį užtaisą sudaro trotilas, tai papildomas detonatorius turi būti iš tetrilo, jei sprogstamas užtaisas iš milinito — papildomas detonatorius iš milinito, miltelių pavidale.

1 brėž. Rusų 1914 m. pavyzdžio rankinė granata

2 brėž. Rankinės granatos skersinis pjūvis

Granatos dalys (1 ir 2 brėž.)

1. Liemuo.	11. Nuleidžiamosios svirties žiedas.
2. Gerklė.	12. Nuleidžiamosios svirties atrama.
3. Rankena.	13. Skeveldros.
4. Skeltuvus.	14. Kapsulis.
5. Skeltuvo spyruoklis.	15. Distancinis vamzdelis.
6. Gaidukas.	16. Detonatorius.
7. Saugiklis.	18. Sprogstamasis užtaisas.
8. Nuleidžiamoji svirtis.	19. Distancinė virvelė.
9. Nuleidžiamosios svirties ašis.	20. Nuleidžiamosios svirties užkaba.
10. Nuleidžiamosios svirties spyruoklis.	

Granatos paruošimas ir svaidymas

1. Patikrinus, ar saugiklis yra savo vietoje, įdėti į granatą detonatorių.
2. Paimti granatą dešiniąja ranka, kaip nurodyta 1 brėž.

Ką duoda Lietuvai mūsų kariuomenė

Kiekvienas lietuvis įvairiais atvejais turi progos matyti bei pajauti didžiulį, atsakingą mūsų kariuomenės karui rengimosi darbą. Visuose Lietuvos didesniuose miestuose ir mažesniuose miesteliuose verda nesustojęs mūsų ginklo pajėgos pulkų ir kitų atitinkamų dalinių kasdieninis gyvenimas. Kasdieninis kruopštus, planingas mokymas, mokslinimasis bei įvairus kariškas vyrų grūdinimasis. Ankstų rytą ir vėly vakarą, dienomis, o dažnai ir naktimis, žiemos pūgose ir dulkėtam vasaros karštyje — kareivinių rajonuose, laukų platybėse, įvairiose stovyklose bei poligone ne be tikslo juda ilgos karių voros, įvairūs daliniai ir atskiri kariai; išbandomi bei mokomasi vartoti įvairūs senesni ir naujesni ginklai, priemonės, jų panaudojimo dėsniai. Savosiose karo mokslo įstaigose ir įvairių karinių dalykų kursuose visą laiką sparčiai varomas platus visų laipsnių kariuomenės viršininkų mokslinimo, tobulinimo bei įvairioms specialyboms parengimo darbas. Šių dienų karo technika ir sąryšis su ja naujų karybos dėsnių bei principų kristalizavimasis reikalauja iš kiekvieno kariuomenės pareigūno nemažo protinio ir fizinio įtempimo. Pagaliau, visas didžiulis kariuomenės aparatas, kariuomenės išlaikymas, mokymas ir ginklavimas, kaip žinome, reikalauja pinigų, pinigų ir pinigų. Nesiimdami šiuo tarpu įrodinėti visiems pakankamai suprantamą didžią viso šio tautos karui pasirengimo prasmę, nors trumpai pažvelkime, ką gi duoda kariuomenė valstybei dabar, taikos metu. Jeigu, apskritai, yra sakoma, kad kariuomenė išlaikoma tūkstantį dienų tam, kad būtų panaudota vieną dieną, tai argi iš tikrųjų kariuomenė per tą tūkstantį dienų nieko savajam kraštui neduoda, o tik visa ima, ima ir ima.

Taigi, didžios Lietuvos kariuomenės atgaivinimo šventės proga nors neplačiai prisiminkime, ką duoda Lietuvai mūsų šių dienų kariuomenė.

Tautos švietimo kelimas. Ypač anksčiau į kariuomenę ateidavo nemažas nuošimtis jaunų vyrų, nemo-

kančių skaityti nė rašyti. Nežiūrint to, kad kariuomenės svarbiausias uždavinys — parengti vyrus karui, visi analfabetai buvo mokomi rašto ir nė vienas nebūdavo išleidžiamas atgal į visuomenę tokiu beraščiu, koku kariuomenėn atvykdavo. Menkiausių gabumų suaugę vyrai kariuomenėje turi progos ir yra priversti išmokti bent pasirašyti, parašyti laišką, skaityti. Juk iš visiško nemokšos gali būti tik labai menkos vertės karys šių dienų kautynėse. Vadinasi, karių švietimas — taip pat yra viena karinio parengimo darbo sritis, o kariuomenė tuo pačiu jau tampa reikšminga, didele tautos švietimo kėleja.

Kylant bendrajam mūsų krašto švietimo lygiui, metai po metų į kariuomenę ateinančių bemokšlių skaičius sparčiai mažėjo ir dabar sudaro tik labai nežymų nuošimtį.

Tačiau kariuomenėje mokomi ne tik analfabetai, bet švietimo mokymas tęsiamas ir visiems kitiems, suskirsčius jaunos kareivius atitinkamomis pagal išsilavinimą grupėmis. Taigi, vaizduokimės, kad vieną dieną didžiulė kariuomenės organizacija panaikinama, ir nesunku bus suprasti, kokios didžiulės švietimo talkininkės nustotų mūsų kraštas.

Amatininkų parengimas. Ne vienas jaunas vyras, jau atsarginis, dažnai su pagarba ir džiaugsmu pabrėžia, kad tik kariuomenėje būdamas turėjo progos išmokti amato, kuris kartais jam sudaro net svarbiausią pragyvenimo šaltinį. Ar maža, pavyzdžiui, šoferių parengia mūsų auto rinktinė?

Inžinerijos batalionuose tuo tarpu kariai išmoksta stalių, šaltkalvių, elektromonterių, telefonijos ir kitų specialybių amatų, kuris jei ir nesti kartais iš kariuomenės išėjusiojo pragyvenimo šaltiniu, tai šiaip žmogų daro savarankišką, save daug daugiau vertinantį, naudingą kitiems, žmonių aplinkumai. Argi nenau dingos gyvenime žinios, kurias kariuomenėje įgyja sanitarijos, veterinarijos puskarininkiai, arklių kausytojai?

Taigi, kiekvienas rimčiau pagalvojęs lietuvis gali gerai suprasti, kokią naudą duoda kariuomenėje parengiami specialistai, praktiniame asmens ir visuomenės gyvenime.

Didėjanti Lietuvos ugniagesių armija. Seniau mūsų krašte, ypač kaimuose, kovos su gaisrais idėjos plito labai nerangiai, be noro, be reikalingų žinių ir patyrimo. Nuo 1928 m. kariuomenės dalyse pradėtos steigti ugniagesių komandos. Dabar visose kariuomenės dalyse sėkmingai veikia karių ugniagesių komandos, įsigyja net modernius gesinimo įrankius, o svarbiausia — išmoko šio svarbaus ugniagesybos darbo šimtus atsargos karių, kurie kartu su šios srities žiniomis kovos su gaisrais organizavimo ir plėtimo idėjas kas metai vis plačiau paskleidžia mūsų plačioje visuomenėje. Būdami kariuomenėje, kariai ugniagesiai daug patarnauja artimui gaisrų nelaimės atveju, o išėję į atsargą per įvairias organizacijas daug padeda stiprinti esamas ugniagesių komandas, rūpinasi naujų steigimu. Ugniagesybos darbo sritis dabar glaudžiai rišasi su pasyvės priešlėktuvinės apsaugos darbu, kuris mūsų krašte plačiai organizuojamas ir atitinkamais įstatymais tvarkomas. Šiame didžiame

3. Pirštų galais paspausti nuleidžiamąją svirtį prie rankenos ir ištraukti saugiklį.

4. Mesti granatą į taikinį taip, kad nuleidžiamosios svirties žiedas pasiliktu rankoje.

Nuiminėti nuleidžiamosios svirties žiedą anksčiau, dar granato nenumetus, draudžiama.

Granatos dalių veikimas

Metus granatą, nuleidžiamosios svirties žiedas pasilieka rankoje. Žiedo nebeprilaikomas nuleidžiamosios svirties spyruoklis pakelia apatinį svirties galą, o esanti viršutiniame svirties gale užkaba paleidžia skeltuva. Savo spyruoklio stumiamas, skeltuvas slenka pirmyn ir įskelia kapsiulį. Liepsna iš kapsiulio persiduoda distancinei virvelei, o po 4 sekundžių — detonatoriui, kuris sprogdina sprogstamąjį užtaisą ir visą granatą.

Granata sprogsta po 4 sekundžių. Sprogimo metu gaunasi apie 200 skeveldrų, kurios kaunamai veikia iki 8 m nuo sprogimo vietos.

(B. d.)

Kpt. Kėželis

Kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, kar. štabo v-kas gen. št. plk. Černius ir kiti mūsų aukšt. karininkai ir karinės spaudos redaktoriai su mūsų bendrosios spaudos atstovais kariuomenės vado priėmimo proga Karininkų Ramovėje XI. 16 d.

dabarties ir ateities darbe kariuomenėje pasirengę ugniagesiai bus rimčiausi šio darbo talkininkai.

Kultūrinio, dvasinio gyvenimo ir materialinės būklės kilimas kariuomenės dalis supančioje aplinkumoje. Įvykdžius dabartinę mūsų kariuomenės dislokaciją, be jau buvusių, dar visoje eilėje miestų ir miestelių įsikūrė naujos įgulos. Be abejo, kad giedri, lietuviška karių nuotaika, karių darbu ir dainomis nuskaidrintas kasdieninis gyvenimas daro teigiamos įtakos į vietos gyventojus, juos savaimė daugiau sąmonindamas krašto saugumo srityje. Karių ir visuomenės kultūrinis bendradarbiavimas labai daug padeda vieniems kitus pažinti, suprasti, suartėti. Vietos gyventojai, dažniau matydami savo karius, juos daugiau myli, domisi jų darbu, įsitikina krašto saugumo ir kariui rengimosi darbo reikalingumu.

Labai svarbu ir materialinio gyvenimo pakilimas kariuomenės įgulas supančiuose miestuose ir kaimuose. Piliečiai labai dažnai su pasitenkinimu pabrėžia, kad, esą, didelis dalykas, jei „mūsų įgulos karininkų ir kareivių algos pasilieka vietoje, savo apylinkėje“... Paklauskime gyventojų, ką jie pasakys pranešus, kad vietos įgula bus panaikinta. Buvo atsitikimų, kad miestų savivaldybės šaukė: „duokit kariuomenės, kareivines mes patys jums pastatysime“.

Žirgo meilė, žirginis sportas ir rūpinimasis gerinti mūsų arklių kokybę plačiai plinta mūsų krašte taip pat daugiausia kariuomenės dėka. Kas metai išeina šimtai atsargos raitininkų, kurie per visą karo tarnybos laiką puikiai susigyvenę su savo draugu žirgu, gerai susipažinę su arklio priežiūra, būdu, ypač tybėmis. Atsarginių ūkininkaičių dalis stoja į mūsų teritorinius dragūnus, kur visą laiką vėl turi progos nepamiršti karinio savo parengimo, turi savo žirgą, kurio gražus pavyzdys savaimė kelia apylinkėje geresnės arklių priežiūros, jų veislės gerinimo pasiryžimą ir norą. Tik kariuomenės dėka tauri senovės lietuvių žirgo meilė ir jo vertinimo dorybė tebėra gyva mūsų žmonėse. Jeigu dar nors trumpai prisiminsime įvairius raitininkų konkūrus, mūsų kavalerijos pulkų šventes, o taip pat raitininkų nekarių originalius sujojimus su jų įdomiomis programomis, lenktynėmis, vaidinimais, tai drąsiai galima pasakyti, kad šis visas sąjūdis yra tikras mūsų kariuomenės, mūsų raitininkų karininkų ir kareivių nuopelnas. Tik mūsų kariuo-

menės eilėse pabudo Lietuvos vyrams senoji Vyčio šalies raitininkiška dvasia. Tai labai reikšminga mums lygiai visiems, besirengiantiems ginti savo žemę.

Arklių pirkimas kariuomenei — labai reikšmingas faktorius mūsų šios srities ūkiui. Kaip žinome, įvairių tipų tinkami arkliai gan dažnai kariuomenei esti perkami mūsų miestuose ir miesteliuose. Už tinkamus arklius ūkininkai gauna nemaža pinigų. Taigi, arklių kokybės gerinimas, kariuomenės dėka, yra aktualus šių dienų mūsų arklių augintojų rūpestis. Kariuomenei arklių pirkimas pakelia bendrą kainą Lietuvos arklių rinkoje.

Intelligentinės pajėgos visuomenei. Mūsų kariuomenėje ir atitinkamose karo mokslo įstaigose rengiami karininkai anksčiau ar vėliau vėl išeina į visuomenę. Tuo būdu kariuomenė duoda nemaža rimtų, subrendusių intelligentinių pajėgų mūsų visuomenei. Intelligentų atsargos karininkų rengimas ir jų tolimasis darbas visuomenėje, be abejo, į krašto gyvenimą įneša daug tvarkos, sąmoningo, būtino drausmingumo, reikiamo rimtumo bei šaltumo ir tikro vyriško subrendimo. Jeigu žmonės sako, kad kariuomenėje nebuvo — ne vyras, tai drąsiai galima pasakyti, kad kariuomenėje netarnavęs intelligentas, tai dar nepilnas, ne vispusiškai subrendęs intelligentas. Toks intelligentas negali sėkmingai vadovauti ir kultūrinio gyvenimo srityje karo tarnybą atlikusiems valdiniam, negali būti pavyzdžiu bendradarbiams. Ypač tai jaučiama rišant ir sprendžiant visuotino saugumo reikalus ir kitus opius krašto gyvybinius klausimus.

Dvasinių ir materialinių gėrybių kūrimas visose srityse. Nors trumpai ir paviršutiniškai visa tai prisiminę, turime tvirtą pagrindą pasakyti, kad mūsų kariuomenė ne tik paima iš visuomenės lėšas, darbo jėgą ir visa kita, bet taip pat daug jai ir duoda, būdama didžiai reikšminga visų dvasinių ir materialinių gėrybių kūrimo talkininkė. Ir visa tai nėra koks nors pasididžiavimas, gyrimasis ar noras ką įtikinėti. Tai visai paprasta, nenuostabu. *Juk kariuomenė ir yra tos pačios visuomenės dalis. Kariuomenė tai pati tauta. Kariuomenė tai puikiausias krašto kultūrinio, ekonominio ir dvasinių gėrybių gyvenimo veidrodis.*

Kad tas veidrodis gražiai ir teisingai rodytų — visų lygi ir labai svarbi pareiga.

Alg. Giedrius

Kpt. Lastauskas Ltn. Lesniauskas J. ltn. Namajūnas

Ltn. Petrėnas Ltn. Kriksėikas J. ltn. Grabaėis

Vyr. pusk. Gulbinskas Vyr. pusk. Gorys Vyr. pusk. Paulauskas

Vyr. pusk. Grigalaviėius Vyr. pusk. Budrys Virė. Venėkūnas

Baigiant 1936 metus, su dėkingumu tenka pažvelgti ir į nuoširdžiuosius „Kario“ platintojus, karinės spaudos talkininkus, kurių kilnus pasiryžimas ir darbas nemaža padeda stengiantis savo mieląjį „Kari“ tobulinti, plėsti ir jo skelbiamas mintis plačiau išnešioti po visą kraštą. Šių brangiųjų talkininkų dėka 1936 m. „Kario“ tiražas smarkiai pašokėjo. „Karys“ plačiau pasklido po Lietuvos kaimus, nešdamas į jį, greta kultūrinių ir patriotinių minčių, ir karinę idėją, kariuomenės meilę, stiprindamas vieningumo ryšį tarp kariuomenės ir visuomenės, sąmoningiau nuteikdamas pilietinį susipratimą ir pareigos jausmą savo krašto atžvilgiu ir ugdydamas kitų pilietinių dorybių. „Kario“ talkininkai savo uoliu darbu daug prisideda visuomenę supažindinant su kariuomenės gyvenimu. Žemiau pažymėtų talkininkų dėka 1936 m. padidėjo keliais tūkstančiais „Kario“ prenumeratorių, daugiausia į mūsų kaimą.

Čia patiekiamo, be atvaizdų, ir vardus uoliųjų „Kario“ talkininkų — 1936 metų platintojų. Dėdami atvaizdus, technišku požiūriu negalėjome prisitaikinti prie bendrų reikalavimų, atsizvelgiant į vyresniškumą bei atlikto darbo dydį. Gautos nevienodos nuotraukos vertė jas techniškai derinti. Už tai gerbiamieji mūsų talkininkai atleis.

Iš karininkų tarpo buvo šie 1936 m. „Kario“ platintojai: 7 p. pulko kpt. Lastauskas, 2 ulonų p. kpt. Čėsna, II pėst. div. št. kpt. Mašiotas, 9 p. p. ltn. Malakauskas, 6 p. p. ltn. Lesniauskas, 4 art. p. ltn. Petrėnas, 2 art. p. ltn. Kriksėikas, 9 p. p. ltn. Tamuleviėius, šarv. rinkt. ltn. Ambraziūnas, 7 p. p. j. ltn. Namajūnas, 1 gus. p. j. ltn. Cininas, 3 art. p. j. ltn. Grabaėis, 3 art. p. j. ltn. Babilius, 1 p. p. j. ltn. Urbutis, 1 p. p. j. ltn. Kubiliūnas, III pėst. div. štabo ūkio virėininkas, 9 p. p. ryėių kuopos vadas ir 3 p. p. 3 kulk. kuopos vadas. Iš karininkų daugiausia išplatino ltn. Lesniauskas — 386 met. prenumeratas, j. ltn. Namajūnas — 200 met. prenum., j. ltn. Cininas — 150 met. prenum. ir nemaėa 6 mėn. ir 3 mėn.

Iš virėilų ir puskarininkų tarpo: 8 p. p. virė. Brazinskas, 2 ul. p. virė. Naėajus, Karo Mokyklos virė. Venėkūnas, 5 p. p. virė. Granickas, transporto bėrio virė. Ivaėka, ryėių bat. vyr. pusk. J. Kosteėka ir vyr. pusk. Mikuliūnas, 3 art. p. vyr. pusk. Girdzijauskas, 9 p. p. vyr. pusk. Priėmantas, 3 p. p. vyr. pusk. Gorys, 7 p. p. vyr. pusk. A. Grigalaviėius, 1 inė. b. vyr. pusk. J. Paulauskas, 7 p. p. san. vyr. pusk. Grinius,

3 p. p. vyr. pusk. A. Čibirka, 8 p. p. vyr. pusk. P. Gulbinskas, 3 p. p. vyr. pusk. J. Paliulis, 3 p. p. vyr. pusk. Kasmauskas, 3 p. p. vyr. pusk. St. Judickas, 1 inž. b. vyr. pusk. Budrys, 3 p. p. vyr. pusk. Sakalauskas, 5 p. p. vyr. pusk. Ramonas, III pėst. div. št. j. pusk. Rindzevičius, 6 p. p. jaun. puska. K. Mačiūnas, 2 p. p. vyr. puska. Smolenskas, 3 p. p. san. vyr. puska. V. Grigoras, 8 p. p. vyr. puska. Steponavičius ir p. St. Grigaliūnas iš Kauno.

Iš viršilų ir puskarininkių daugiausia išplatino šie: vyr. puska. Kostečka apie 300 prenumeratų, virš. Brazinskas — 130 pren., virš. Načajus — 122 pren., vyr. puska. Girdzijauskas — 83 pren., vyr. puska. Prišmantas — 80 pren., vyr. puska. Paliulis — 80 pren., vyr. puska. Gorys — 67 pr., vyr. puska. Grigalavičius ir virš. Venckūnas po 63 pr. ir t. t.

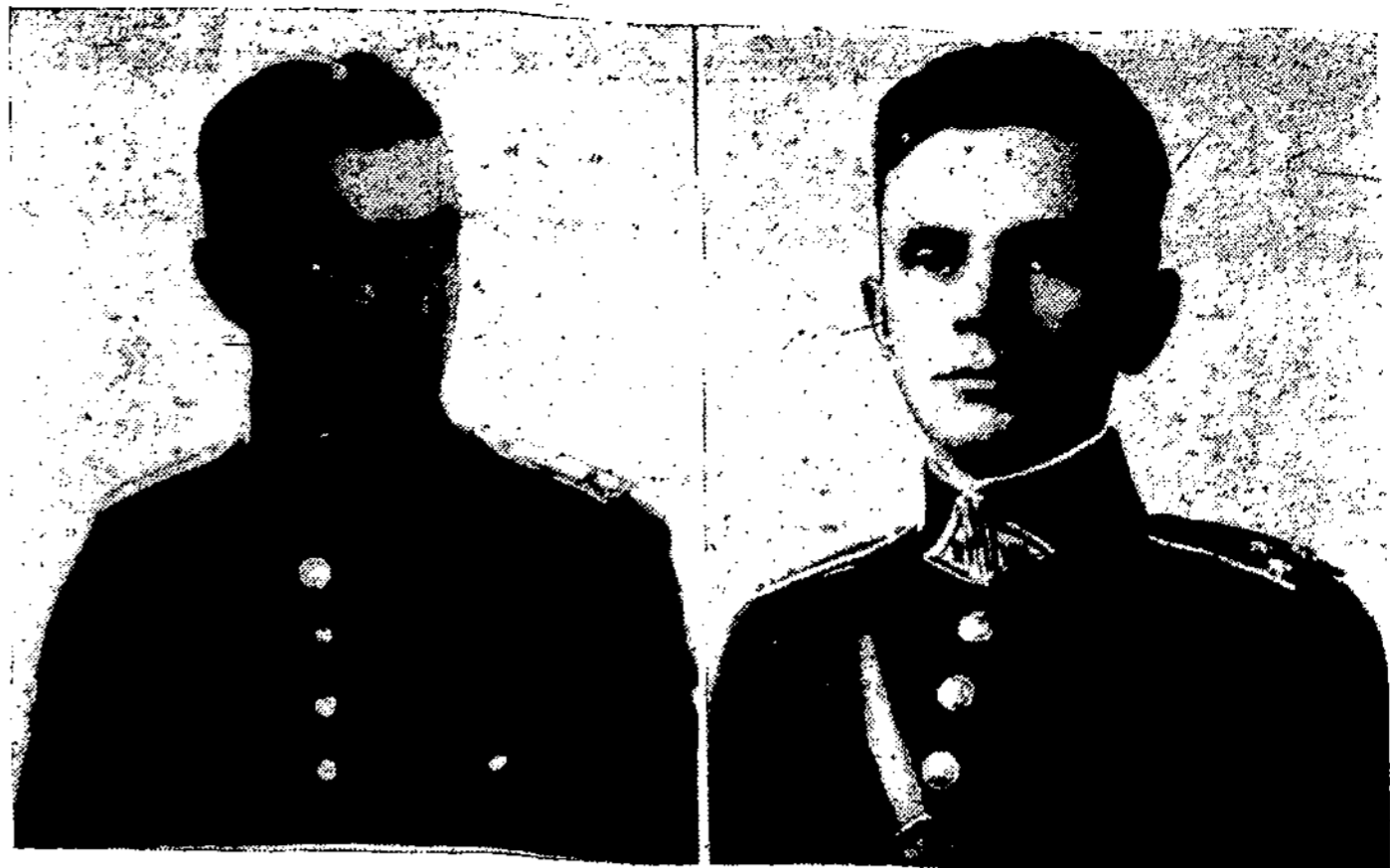
Čia dedame atvaizdus tų mūsų platintojų, kurie daugiausia yra surinkę metinių prenumeratų.

1936 m. jau baigiasi ir priartėjo 1937 m. spaudos talka. Tad vėl kviečiame į bendrą darbą tiek senuosius savo talkininkus, tiek ir naujuosius, ryžtančiuosius pradėti šį kilnų karinės spaudos platinimo darbą. Tegul 1937 m. „Karys“ dar labiau paplinta po Lietuvos miestus ir kaimus, tegul kiekvienas mūsų namiškis bei artimasis savo namuose susilauks „Kario“ ir iš jo puslapių pažins kaip mes gyvename kariuomenėje, kokios mūsų mintys ir troškimai būdinti tėvynės nepriklausomybės sargyboje.

Platinimo sąlygos kaip ir anksčiau. Puskarininkiai ir kareiviai, patys sau išsirašant, moka metams 5 lt., savo namiškiams išsirašant — 6 lt. Per platintojus išsirašą gali mokėti dalimis, kaip susitaria su platintojais. Platintojai taip pat prenumeratos pinigus gali siuntinėti dalimis, kaip patogiau.

Daugelis kariuomenės dalių, turėdamos aktingų platintojų, parodė gražų pavyzdį, kaip galima skleisti karinę spaudą ne tik karių tarpe, bet ir visuomenėje. Patys kariai, per platintojus dalyse išrašę savo namiškiams bei artimiesiems „Kari“, gražiai prie to darbo prisidėjo. Kiekvienas, tiek „Kario“ platintojas, tiek ir jį išrašęs savo artimiesiems, gali jaustis atlikęs kilnaus darbo dalelę, jungiant visuomenę su kariuomene ir tuo stiprinant mūsų tautoje krašto saugumo ir pasiryžimo dvasią.

Karinė spauda — galingiausias pabūklas Lietuvos nepriklausomybei ginti

J. ltn. Cininas

Kpt. Cėsna

Virš. Brazinskas

Virš. Načajus

Vyr. puska. Kostečka

V. p. Girdzijauskas

V. p. Prišmantas

V. p. Paliulis

San. v. puska. Grinius

Vyr. puska. Judickas

Vyr. puska. Čibirka

„Geležinio Vilko“ raitininkus prisiminus

Šiomet atšventęs savo gyvenimo metines, trečiasis raitininkų pulkas atsistojo 1924 m. išformuoto 3 dragūnų „Geležinio Vilko“ pulko vieton. Netenka abejoti, kad naujasis mūsų kariuomenės vienetas, rengdamasis savo paskirčiai ir stiprėdamas, neužmirš savo vertingojo pirmtako gražių tradicijų ir tinkamai perims tą dvasią, kuri išaugo „Geležinio Vilko“ šimtinėse, vėliau pulke, kovojant jam su Lietuvos priešais. Naujam raitininkų pulkui suteiktas „Geležinio Vilko“ pavadinimas patenkino ne tik visų atsargos „vilkų“ karščiausią troškimą, bet ir Lietuvos visuomenės nuoširdų pageidavimą. Kas liečia mus, atsargos dragūnus, tai mes visuomet galvojame, kad reikale vėl susirinksime po ta pačia juoda vėliava, kurioje neužmirštamais laisvės kovų metais išdidžiai švitėjo plienu šarvuotas vilkas, visų pulko karių narsumo ir atkaklumo simbolis. Tokių spalvų vėliava narsių raitininkų pulkui labai tiko.

Kartą Karo Muziejuje, raitininkų skyriuj, kažin koks ūsotas vyras balsiai samprotavo, kad „Geležinio Vilko“ pulko vėliavai čia esą ankšta, nejauku... Juk nei ji pati, nei jos garbę ugde ir gyně vyrai dar nepasėnę, jų kardai dar neatšipę. Vėliau paašikėjo, kad tai buvo vienas tų atsargos „vilkų“.

— o —

Atvykau į „Geležinio Vilko“ pulką teturėdamas vos 18 m. amžiaus. Prieš tai buvau tarnavęs pėstininkų dalyse. Patekęs čia tuojau apsižiūrėjau, kad šių

Buvusiojo „Geležinio Vilko“ pulko raitininkas

vyrų atžvilgiu buvau visiškai naujokas. Jie man pasirodė kur kas ištvermingesni, narsesni ir visa galva pranašesni už kitus. Ypač tatai giliai pajutau pirmojo parado metu, kai į atvykusio vado pasveikinimą visas pulkas griausmingai sustaugė: „a-a-ū-ū-ū-ū“!.. Vadinasi, vietoj „Sveikas, tamsta!“ buvo atsakyta pulko „patrono“ staugimu. Tas staugimas buvo toks siaubingas, kad man net plaukai pasišiaušė.

Ir puldami atakon jie niekad nešaukdavo „valio“, bet baisiai staugdavo, ir tas įvairių balsų „koncertas“ būdavo puolamiesiems tikru signalu, jog čia artėja geležiniai, jokios baimės nežinantieji vyrai, nuo kurių, kaip nuo pačios giltinės, reikia bėgti... Tatai aš pavaizduosiu vienu iš daugelio epizodėlių, kurių kiek geriau atsimenu, nors ir prisėina laužyti dragūnų tradiciją, „kad apie save — ničnieko“.

— o —

10—12 km nuo Salako miestelio yra toks Gubavo dvaras. Kitados jis priklausė tūlam bajorui, kuris atsiatančios Lenkijos kariuomenės II armijoje buvo aukštas karininkas. Atėmus šias apylinkes iš priešų, mūsų valdžia minėtąjį dvarą nusavino ir laikinai išnuomavo br. Repšiams. Buvęs savininkas prikaltė savo bičiulį, netoli stovėjusio 9 lenkų atsk. bataliono vadą kpt. Dmochovskį, užimti Gubavą ir pasielgti su turtu savo nuožiūra. Kpt. Dmochovskis susigundė, ir vieną pavakarį atsiuntė į dvarą vieno karininko vadovaujamą apie 30 kareivių būrį. Užėmę dvarą lenkai išstatė sargybas, parinko tinkamą vietą savo sunkiajam kulkosvaidžiui ir įsistiprino.

Kitą rytą atėjo į dvarą ir pats bataliono vadas, jaunos savo žmonos, adjutanto ir 3 kuopos vado poruč. Mališevskio lydimas. Ta proga dvare buvo surengtos vaišės, į kurias buvo pakviesta ir vietos lietuvių mokytoja.

Apie visa tai buvo pranešta Salake stovėjusio „Geležinio Vilko“ pulko antram eskadronui. Po ilgesnės petraukos, pasilsėjusiems raitininkams ir žirgams staiga atsirado pramoga. Ejęs esk. vado pareigas ltn. Jurgelevičius tuojau pasikvietė ltn. Kisielių, parengė puolimo planą ir įsakė jam su dešimt dragūnų išvyti lenkus iš Gubavo.

— Kas su manim į žygį? — šūktelėjo ltn. Kisielius į valiusius arklius dragūnus. Atsiliepė, kaip paprastai, visi. Betgi „vilkams“ netiko joti dideliu būriu prieš 30 lenkų, nors ir turinčių kulkosvaidį, dėlto sėdo į balną tik dešimt parinktų „laimingųjų“ ir zovada pasileido pirmyn. Mišku ir pelkėmis apjoję lenkų sargybinius, mūsų raitininkai užjojo priešui iš užpakalio ir tinkamai išsisklaidę, baisiai staugdami, puolė Gubavą. Supoškėjo lenkų šūviai, sutratėjo kulkosvaidis, bet tatai truko neilgai. Kaip viesulas įlėkė į dvarą nuogais kardais raitininkai, o grandinis Kyga tuojau „nutildė“ kulkosvaidį ir atsuko į lenkus. Visą metę lenkai pasileido kas sau. Visas dvaras bematant buvo užimtas. Pačiam įkaršty gr. Ambrozevičius pastebėjo bėgančius miško link du lenkų karininkus ir kažin kokį civilį. Tai buvo kpt. Dmochovskis, jo adjutantas ir Dmochovskio žmona. Ambrozevičius pasuko į juos. Tai pamatęs, Dmochovskis pradėjo iš revolverio atsisukdamas šaudyti, bet taikli dragūno kul-

Su Albatrosu už fronto

Rudens oras varžo skraidymus. Nedažną dieną saulės spinduliai prakulia storus debesų sluoksnius. Naktys žvaigždėtos, bet rytai išaušta, lyg pienu, baltu rūku apkloti ir už kelių žingsnių, nors į akį durk, nieko nematyti. Tokios dienos nevilioja lakūnų į aerodromą, nes oras neleidžia pakilt į erdves.

Ir be skraidymo yra darbo. Reikia pasekti svetimą spaudą apie aviacijos pažangą, apie technišką lėktuvų tobulėjimą, apie naujus oro kautynių metodus, apie lėktuvų apginklavimą ir t.t. Renkasi lakūnai į klases, skaito paskaitą po paskaitos, nagrinėja atliktus vasaros darbus, rengiasi kitų metų darbams. Nepastebimai slenka valanda po valandos. Ir taip trumpas valandas dar sutrumpina bet kurio nepriklausomybės kovų dalyvio lakūno pasakojimai.

Šiandien nagrinėjom praėjusių metų oro foto nuotraukas. Kaip ir visada, šis stambaus kūno sudėjimo, pilnas jumoro ir geros nuotaikos lakūnas ką nors įdomaus pasakoja.

— 1920 m. Ruduo. Diena kaip šiandien. Debesys žeme ritinėjasi. Jau kelinta diena, kai lenkai mus puldinėja šarvuotu traukiniu ir kliudo mums pasiekti numatytą ribą. Išardyti geležinkelio bėgių nenorėjome, nes numatėm, kad jie po kelių dienų bus reikalingi mūsų šarvuočiu. Vilnius — Vievis — Kaišiadorys ir Vilnius — Varėna — Gardinas — Lyda geležinkelių ruožais tai pasirodydavo, tai išnykdavo lenkų šarvuotas traukinys.

Medžiagiškai buvom silpni, bet drąsa, pasiryžimas ir noras nugalėti viską pavadavo.

Nei bombolaidžių, nei gerų lėktuvinių kulkosvaidžių, nei kitų reikalingų įrengimų neturėjome. O kovoti reikėjo. Reikėjo padėti be atodūsio kovojantiems pėstininkams, reikėjo naikinti besiveržiančius lenkus, reikėjo spirtis prieš daug stipresnį priešą ir ginti jį iš mūsų krašto.

Su ltn. Š. gavom uždavinį Vilniaus — Varėnos ir Vilniaus — Vievio geležinkelių ruožuose surasti prie-

ka jį parmetė žemėn. Dmochovskio adjutantas su skubo pasprukti.

Išgirdę šūvius ir triukšmą, netoli buvę lenkai leidosi padėti saviesiems, stengdamiesi apsupti dvarą iš rytų, bet laiku susivokęs ltn. Kisielius pasiuntė tenai kelis dragūnus ir tie puolusius lenkus bematant išblaškė.

Rezultate: atsiimtas Gubavas, keli lenkai (jų tarpe kpt. Dmochovskis) nukauti, keliolika sužeistų, trys paimti į nelaisvę. Grobis: kulkosvaidis, keliolika šautuvų, trys arkliai, gera krūva šovinių ir kt. turto. Belaisvių būtų buvę daugiau, tik nebuvo kam jų saugoti, nes visi dragūnai apščiau turėjo darbo. Mūsų nuostoliai: žuvo tik vienas dragūno Segalio arklys.

— o —

Šia proga prašau buvusio „Geležinio Vilko“ pulko karių rašyti svarbesnių žygių atsiminimus ir per „Kario“ redakciją atsiųsti man. Vyčio kryžiaus kavaliariai prašomi atsiųsti ir savo fotografijas, kurios, reikiant, bus gražintos.

Ats. drag. J. Karys

šo šarvuotą traukinį ir jį bombomis sunaikinti. Kraunam į lėktuvus bombas, lankstom žemėlapius ir du Albatrosai rengiasi skrosti erdves. Dėl visko dar pasiimame vokišką karabiną ir pistoletą „Retolaza“, nes tebuvo tik vienas lėktuvinis kulkosvaidis ir jį pasiimdavo tas, kas pirmas į sandėlį nubėgdavo. Šį kartą mus aplenkė antrojo lėktuvo įgula ir mes savo lėktuvą apginklavom karabinu ir pistoletu. Bombų tiek išikrovėm, kiek galėjom pakelti.

Kylam iki debesų, kurių aukštis siekė iki 400 m aukščio. Stiprokas vėjas blaško Albatrosą. Kyla ir antras Albatrosas, bet sustoja variklis ir lėktuvas suka atgal į aerodromą. Kompasso neturime, todėl orientuojamės tik žemėlapiu ir taikom Varėnos kryptimi.

Varėnos stotis tuscia, jokio traukinio, tik keli tušti vagonai atsarginiuose bėgiuose. Frontas maždaug tiesiasi: Varėna — Aukštadvaris — Musninkai — Širvintai — Giedraičiai. Skraidom už fronto. Kad lenkai negalėtų mus sekti ir apšaudyti, kertam pasi-taikiusį debesėlį, kartais lendam į padrikus debesis.

Geležinkeliu prisikasam iki Vilniaus. Vilniaus stotyje keli garvežiai, daug vagonų ir nemažas žmonių judėjimas. Mestumėm čia bombas, bet nebus kuo šarvuoto traukinio sudaužyti. Iš Vilniaus geležinkelio tunelio kyšo keli vagonai, panašūs į šarvuoto traukinio vagonus, bet pačio traukinio nematyt, slepiasi po storu ir saugiu žemės sluoksniu. Nematę nesam tikri, kad tikrai čia šarvuotis. Persimetam su žvalgu žvilgsniais ir sukam Vievio link. Visu keliu nieko nematom ir nieko nerandam. Grįšim į Vilnių ir išmetę bombas pasuksim namo.

Sraunus Nerio krantais artėjam prie Vilniaus. Paneriais Musninkų link žygiuoja tiršta lenkų vora. Geresnės progos nerasi. Imu po vieną bombą, traukiu atsargos kaiščiu ir žemyn. Žemyn vieną, dvi, tris, keturias, penkias... Vora išsiskirstė, baltų dūmų debesis uždengė sukritusius priešus. Tai vienur, tai kitur išsidriekia baltų dūmų kamuolys. Bombos atliko savo paskirtį. Sukam atgal. Apžiūriu lėktuvą. Vienur kitur nauja kulkos pramušta skylė, sudraskyta drobė, atplėšta klijuotė.

Variklis traukia vis arčiau ir arčiau savųjų. Toli dar Giedraičiai, Širvintai, Vievis, Čiobiškis. Dar geras galas skristi per lenkų užimtą kraštą. Iš variklio išsiveržia tirštų dūmų kamuolys, pasigirsta sprogi-mas ir nustoja suktis propeleris. Aukštis 400 m. Lei-

džiamės tiesiai priešui į rankas. Tie, ant kurių galvų išmetė bombas ir kurie į mus šaudė ir sugadino variklį, čia pat. Priešakyje pliki laukai, kairėje Neris, dešinėje 2 km pločio ir 1 km ilgio miškelis.

— Suk arčiau miškelio, gal dar pasislėpsim! — rėkia žvalgas.

Traukiu miškelio link. Arimas. Neišvengiamas virtimas per galvą. Vėdu lėktuvą mažiausiu greičiu ir pradėdu tupdyti. Propeleris visai atsiskiria nuo lėktuvo ir krinta ant žemės. Pradedam riedenti ir mes žeme ir kiek pabėgęs Albatrosas stoja ant nosies. Šokam greit iš lėktuvo, traukiam karabiną, pistoletą, žemėlapius, žiūroną ir paleidžiam benzina. Benzinas siaura čiurkšle čiurlena iš bako. Ieškau degtukų ir rengiuosi degti. Braukiu degtuką po degtuko, bet negaliu įžiebtį — vėjas užpučia. Pasiseka. Metu į varvantį benzina degtuką ir juodi dūmai apglėbia tiek kartų išnešusį iš visokių pavojų ištikimą Albatrosą.

Už netolimo kaimo raitininkai šuoliais neria mūsų link. Numetam lakūnišką aprangą ir bėgte bėgam į miškelį. Tokiame miškelyje ilgai nepasislėpsi, o išbėgti nėra kur.

— Kaskim sąmanas ir slėpkim žemėlapi bei visus kokius tik turim dokumentus — komanduoja žvalgas, kraustydamas savo kišenių.

Tikros kariuomenės raitininkai ar partizanai. Partizanai pavojingi, nes gali be jokio apklausimo padaryti sprendimą ir nusiųsti ten, iš kur kelio atgal nėra. Stebiu. Uniformuoti kariai. Lengviau atsiūstam.

— Žinai ką? Pasislėpkim. Šiaip ar taip ras, tai vis nors kiek slėpkimės. O gal...

Jokios vilties nėra pasislėpti. Koks čia miškelis, bet gulkim už kelmų ant anos kalvelės, už šio liūno. Bent geriau stebėti bus. Lenkai priėjo miškelį, nusėdo ir pasiskirstę grandine pradėjo eiti per miškelį. Aiškiai girdim šlamesį, girdim kalbas ir laukiam, kada tik sušuks: „Rankas aukštyn ir nejudėkit!“ Priėjo lenkai liūną, pabandė bristi, klimsta, nusikeikė. Vieni pasuko į dešinę, o kiti į kairę, kad liūną aplenktų.

Švystelėjo vilties kibirkštėlė. Taip prisispaudėm prie žemės, kad nė krust.

— Dabar ponui majorui būtų sunkiau prisipausti, nes dabar majoro figūra ne iš lengvosios sistemos, — kažin kas pastebi iš klausytojų.

Mūsų „Prezidento Smetonos“ karo laivo jūrų karininkai, su laivo vadu mjr. Kaškeliu.

Babarsko nuotr.

A! Tada aš buvau lygiai, kaip tu storio ir blyną iš manęs buvo lengva padaryti. Taigi, užėmėm kvapą ir laukiam. Prasiskyrė lenkai, praėjo ir sustoję kalbasi, bet atgal neatsisuka. Užtektų tik atsisukti, o tada ir aklas pamatytų, nes mes tik iš priešakio buvom kelmų šiek tiek uždengti, o iš antros pusės gražiausiai ant lygios žemės tysojom. Pakalbėję lenkai, pasikėteriojo rankomis ir nuėjo toliau. Nutilo garsas ir daugiau nesugrįžo. Dieną iš miškelio nėra galimumo išeiti. Atsikasėm žemėlapi, karabiną, žiūroną, pistoletą ir laukiam vakaro.

Temo, kai iš miškelio, mūsų apskaičiavimu, patraukėm Musninkų link. Kur rasim savus — nežinome, nes frontas nuolat kaitaliojosi, tik tiek žinojom, kad dar Musninkuose buvo lenkai. Žvalgas Š. su lakūnišku šalmu, aš su pilote, karabinu, žiūronu ir pistoletu ginkluoti, aplenkdam gyvenamas vietas, klupdami nakties tamsoje, slinkom savųjų link.

Pradėjom abejoti ar tikra kryptimi einam. Prisiminėm visas taisykles, kaip surasti šiaurę. Žvaigždžių nematyti, o medžiai, atrodo, iš visų pusių vienodai apžėlę ir vienodai šakoti. Kompasso nėra. O gal į priešingą pusę einam ir niekad tikslo nepasieksim. Gal?...

Mūsų kariai apkasuose ties Širvintais 1920 m. rudenį

M. Roizenmano nuotr.

Pasirinkim vietą ir gulkime, vis vien nežinia kur einam. Palauksim ryto, o tada iš saulės galėsime spręsti kur pasukti, — pakiša žvalgas viliojančią mintį gulti.

Sutariam. Nusivelkam kailinukus, vienus pasiklojam, kitais užsiklojam ir susispaudę mėginam užsnūsti.

— Palauk! Ką darysim, jei ryt tokia diena ir negalėsime iš saulės spręsti kur eiti. Reikia šios dienosėjimo kryptimi bet ką padėti, — pašoka žvalgas irėjimo kryptimi patiesia karabiną.

Šiaip taip išvargom iki ryto. Mes gulim viena kryptimi, karabinas kita. Judėjom tik mes, todėl karabinas rodo į kur vakarėjome. Diena apsiniaukusi ir saulės nematyti, krypties nėra iš ko nustatyti. Eisim senąja. Miškai ir mažiau gyvenamos vietos leido ir dieną slinkti pirmyn. Praeivių ir gyvenamųjų vietų vengėm. Priėjome platų, per mišką einantį, vieškelį ir kelis km žygiavom prisilaikydami jo.

Toliau vėl pasukom per mišką tiesia kryptimi. Vėl sutemo, bet nenustojome eiti. Išėjome į pamiškę ir prie nemažo upelio. Paieškojom liepto, arti neradom, briste perbridom ir gerokai sušlapom. Užkopėm prieš kalnelį ir vos nepasikorėm. Lauko telefono laidai ant krūmų ir medžių šakų sukabinėti. Taip palikti negalima. Susieškau porą akmenų ir noriu perkalti laidus. Netolimas krūmelis užsidega degtuką. Krūmas nerūkys, ten žmogus yra, o jei jis ginkluotas, tai visai jis mums nereikalingas ir geriau čia pat, jam po nosimi, triukšmo nekelti.

Ant pirštų galų stypinam toliau. Dar kelis kartus telefonų laidai kabinasi už kaklų, tai ženklas, kad čia netoli kur nors turi būti kariuomenė. Atidžiai pradėdam sekti ir lėčiau slinkti pirmyn.

Per naktį vargom vėl iki miško ir apsistojome. Prašvito. Eiti dieną visai neįmanoma, nes atviros vietos greit gali išduoti. Laukiam gal ką nors iš gyventojų sučiupsim ir pasiklausim.

Sėdim valandą, kitą. Laukais eina vaikiūkštis. Iššoku iš miško ir nutveriu. Geriau lenkiškai kalbėsiu, nes galėsiu lenku pasivadinti, jei jie čia būtų, ir tuo būdu savęs neišduotėmėm, o jei čia jau savi, tai nėra ko bijoti.

— Kur lenkai, nes mes nuo jų atsilikom, — klausia lenkiškai žvalgas.

— Nėra. Vakar mūsų šaliai išvijo, — atsako lietuviškai vaikas.

— Tai kur lietuviai?

— Jų irgi nėra. Jie vakar iš čia pasitraukė ir renčia pozicijas netoli Musninkų.

Paleidžiam vaiką ir užeinam į artimiausią kaimą pasitikrinti. Kaip sakė — taip ir yra. Ir vieni, ir kiti pasitraukė. Laikinai liko tuščias tarpas. Jau laisvai traukiam į Musninkus. Pralindę po tiek pavojų, nespėjome lengvai atsidusti, kai vėl susidūrėm su nauju pavojum. Šiuo kartu, jei nukentėsim, tai nuo savųjų.

Mūsų kariuomenė pasitraukė į patogesnes pozicijas ir įsitvirtino. Mes atėjome iš lenkų pusės, o mūsų uniforma buvo tokia, kurią nustatyti kam priklausom sunku. Ar daug trūko, kad iš kurio nors kulkosvaidžio lizdo sutratėtų keletas šūvių ir mudu, kaip lenkų žvalgas, nudėtų. Pasižiūrėjome per žiūronus. Apkasuose buvo matyti kažin koks judėjimas. Toliau taip eiti nedrįsom. Ištraukiam baltą nosinę, užrišam ant karabino vamzdžio ir nudrožėm pasiduoti į „nelaisvę“. Ar-

Ei, eik, vaike, balnok žirgelį!..

Kariūno Juodžio pav.

tėjame prie apkasų. Iš šaudymo angų nejaukiai žiūri — šautuvų ir kulkosvaidžių vamzdžiai.

Priartėjame per 10 žingsnių nuo apkasų. Iššoko keli žaliamiliniai, taip mieli savi kareiviai ir taip žiauriai saviem sušuko:

— Rankas aukštyn, atiduokit ginklus ir marš pas vadą!

— Imkit ginklus, imkit žiūroną, bet duokit šen vadą, — išdrožėm abudu.

Nulinko pakelti šautuvai, plačiai prasižiojo burnos ir per triukšmą nieko negalėjome suprasti. Vadas labai maloniai priėmė, parūpino vežimą ir, pamatęs, kad aš nuolat riju seilę, žiūrėdamas į lašinius ir duoną, paklausė:

— O gal jūs šiandien nieko nekandot?

— Ne tik šiandien, bet vakar ir užvakar badavom, — atpylėm su žvalgu ir čiupom už lašinių ir duonos.

Gavome ir žinių apie save. Mūsų lakūnai pagavo žinią, kad ties Vilniū nukrito lėktuvas ir lakūnai sudegė. Kai mes negrįžome, tai laikė, kad ten buvo mūsų lėktuvas ir mes žuvome. Taip buvo pranešta ir mūsų tėvams. Kai pakeliui užsukom jų aplankyti, iš

Dideli kultūriniai Amerikos lietuvių darbai

Lietuviai patriotai, gyvendami tolimuose Amerikos kraštuose, dirba didelį kultūrinį ir tautinį darbą, nesigailėdami nei triuso, nei lėšų, nei sveikatos, kad tik galėtų gaivinti ir plėsti savo tautiečių lietuviškąją dvasią. Rengia įvairius piknikus bei susirinkimus, kad per tokias bendras sueigas jie turėtų progos plačiau susiburti, lietuviškai pasikalbėti bei lietuviškai pasilinksminti, kad lietuvių vardas ir jų senoji tėvynė — Lietuva jiems neliktų svetima.

K. S. Karpius su žmona ir dail. Petras Rimša

Kad toksai lietuviškai tautinis darbas būtų sėkmingesnis, Clevelando lietuvių savo lėšomis, triusu, padedant Amerikos valdžiai, įkurdino Clevelando lietuvių kultūrinį darželį, kuris š. m. spalio 11 d. buvo iškilmingai atidarytas.

Clevelando lietuvių kultūrinio darželio sumanytojas yra nuoširdus patriotas, Clevelando laikraščio „Dirvos“ redaktorius rašytojas p. K. S. Karpius, kuris

karto netikėjo, kad mato mudu gyvus, nes jau buvom apraudoti.

Grižom į Kauną. Vėl kilom ir leidomės, mėtėm bombas ir šaudėm, kol baigėsi karas, — baigė majoras ir užsisvajojęs išmeigė žvilgsnį į tolį, nes išgyventi rūpesčiai ir anų laikų sunkiose sąlygose vykusių oro kautynės ne vieną plauką pražildė, ne vieną raukšlę išugdė ir ne vieną šurpų prisiminimą paliko, kurie dar ir dabar virpina sielą.

Ma.

daug savo simpatijų yra parodęs ir mūsų kariuomenėi. Jis savo redaguojamoje „Dirvoje“ paskelbė tą sumanymą, kad reikia kurti „Clevelando lietuvių kultūrinį darželį“ ir pats pirmas paskyrė auką. Jo rūpesčiu buvo sušauktas susirinkimas ir sudarytas komitetas iš pirmininko adv. Česnullo, vicepirmininkės Onos Michelichienės-Žvingilaitės, sekretoriaus K. S. Karpiaus ir išdininko Muliolio ir kitų, kurie rūpinosi to darželio įsteigimo ir baigimo darbais.

„Dirvos“ redaktorius K. S. Karpius su ministru Balučiu išsirūpino iš Kauno Dr. Basanavičiaus biustą, kuris pastatytas to darželio viduryje, ties Gedimino stulpais išmūryta siena. Darželio įrengimas kainuoja per 300.000 litų. Darželiui baigti lėšų dalį Amerikos lietuvių gavo iš Amerikos valdžios viešųjų darbų fondo.

Darželio įrengimo sąjunga pasirengusi vėl kreiptis į atitinkamas Lietuvos organizacijas išgauti Dr. Kudinkos ir Maironio biustus. Reikia manyti, kad mūsų atitinkamos organizacijos, nedelsdamos, tą gražų Amerikos lietuvių žygį parems.

Be to, būtų gera, kad mūsų organizacijos dar pasiūlytų taip pat daug nusipelnusio tautai a. a. kan. Vaižganto-Tumo biustą.

Spalio 11 d. Clevelando lietuvių to darželio atidarymo proga turėjo dideles iškilmes, į kurias buvo atsilankęs l. e. Lietuvos ministerio pareigas Dr. Bagdonas ir gausi žmonių minia.

Tenka manyti, kad baigus tą didelį ir gražų darbą, šis lietuvių kultūrinis darželis dar daugiau atgaivins mūsų brolių lietuvių sielas ir palengvins tų veikėjų darbą, kurie į jį įdeda daug lietuviškos, patriotiškos sielos. Dabar Clevelando lietuvių įvairias Lietuvos tautines bei valstybines šventes galės švęsti savo nuosavame žemės kampelyje prie mūsų tautos atgaivintojų paveikslų.

S. N.

Kariuomenės šventės iškilnių programa

Kariuomenės 18 metų sukaktuvėms paminėti, lapkričio 22 ir 23 d. bus transliuojamos per radio šios iškilnės: 1) Lapkričio 22 d. 20 val. įgulos bažnyčioje bus bažnytinis koncertas, dalyvaujant operos solistams(ėms) p. Grigaitienei, p. Mažeikai, P. Kučingui, p. Santvarui, operos orkestrui ir įgulos bažnyčios chorui. Programoje p. Dambrausko kūriniai. Koncerto metu diriguos p. Dambrauskas. 2) Lapkričio 23 d. 10 val. iškilmingos pamaldos ir 3) 15 val. 10 min. iškilmingos apeigos prie Karo Muziejaus, žuvusiųjų dėl Lietuvos laisvės pagerbimas. 4) 16 val. Karo Muziejuje koncertas ir 5) 19 val. 30 min. iš Valstybės radiofono kalbės kariuomenės vadas gen. št. plk. Raštikis, o po to bus karinės programos transliacija.

Valstybės Teatro vaidinimai kariams

Lapkričio 23 ir 28 d. Valstybės Teatre Kauno įgulos kariams, š. m. gegužės mėn. šaukimo, statoma P. Vaičiūno 5 v. drama „Naujieji žmonės“.

Tam reikalui kar. št. spaudos ir švietimo skyrius išleido brošiūrėlę „Naujieji žmonės“, kuria supažindina su statomu veikalu. Duodama truputis žinių apie autorių P. Vaičiūną, papasakojama veikalo prasmė, vaizduojamieji žmonės ir turinys. Be to, pabaigoje nurodoma, kas privalu žinoti kariams, einantiems į teatrą.

Šią brošiūrėlę gaus kiekvienas einęs į teatrą karys.

Pulkas iškilmių maršu Gedimino pilies gatvėmis

Vilniaus mokytojų seminarijos auklėtinio atsiminimai

1919 m. sausio 8 d., po Kalėdų atostogų, grįžau į Vilnių tęsti mokslą mokytojų seminarijoje. Pakeliui į Vilnių girdėjau žmonės kalbant, kad miestas užimtas bolševikų. Tuo nenorėjau tikėti, nes išvažiuodamas Kalėdų atostogų palikau Vilniuje besirenkančius lietuvių savanorius. Teisybė, būnant Vilniuje dar 1918 m., priemiesčiuose ir nuošalesnėse vietose teko nugirsti vieną kitą kurstytoją sudaryti sovietų tarybą, bet į tai niekas nekreipė dėmesio: juk panašiai kurstė ir lenkų agitatoriai — ir nieko neišėjo. Tuo tarpu lietuviai, kaip tikrieji savo sostinės šeimininkai, buvo suorganizavę pirmuosius nepriklausomybės žiedus, ir rinkosi savanoriai. Mes, seminarijos vyresniųjų kursų auklėtiniai, taip pat rengėmės stoti savanoriais po Kalėdų atostogų, nes norėjome stoti iš karto visi.

Privažiavome Vilnių. Čia paaikškėjo, kad tikrai mieste buvo pilna bolševikų kariuomenės. Net nepajutau, kaip krepšį su lašiniais ir duona įgrūdau giliau į šiaudus, nes vokiečių okupacijos laikai pamokė maistą slėpti ir branginti. Važiavome šalutinėmis gatvelėmis, bet ir čia buvo daug kareivių, kurie į mus žiūrėjo šnairomis. Vis dėlto niekas nesulaikė, gal dėlto, kad buvome apiplyšę, nes vokiečių laikais trūko ir drabužių.

Kitą rytą vykau į seminariją. Skubėjau susitikti su draugais ir aptarti, ką toliau darysime. Mokslas, kada sostinė užimta svetimųjų ir tėvynė pavojuj, iš galvos išdulkėjo. Seminarijoje, vietoj pamokų, dalinomės išpūdžiais ir tarėmės, kas veikti, kaip padėti saviesiems. Po kelių dienų pamokomis visiškai nesirūpinome, nors į seminariją susirinkdavome, bet čia buvo aptariamieji svarbieji krašto gynimo reikalai.

Į Vilnių atėjo žinia, kad lietuviai smarkiai sumušė bolševikus ties Alytumi ir žygiuoja į Vilnių. Mūsų nuotaiką pakilo, sujudome imtis konkreto darbo, kad, lietuviams prisiartinus prie Vilniaus, galėtume prisidėti prie veiksmų. Tam reikalui sudarėme iš vyresniųjų kursų seminaristų ir 4—6 klasės gimnazistų būrelį — štabą, kuris turėjo rūpintis kariniais reikalais. Kad nebūtų įtarimo, nusprendėme stoti į skautus, kur buvo galima laisviau atlikti karinės mankštos pamokas. Nutarėme, kad mūsų sąlygomis prieinamiausia surinkti apie Vilniuje esančią svetimą kariuomenę žinių ir pasiųsti lietuviams. Tam reikalui miestą pasidalinome rajonais. Man atiteko Šnipiškių kareivinės, prie kurių netaip lengva prieiti — sargybos, o neatšargus žingsnis — ir kulka. Netrukus patyrėme, kad bolševikai mus įtaria ir seka, gal būti kas išdavė. Buvo tęję ieškoti seminarijoje ir butuose, bet nerado: mes iš Vilniaus pabėgome, nes toliau pasilikti buvo pavojinga ir nenaudinga.

Dabar mūsų tikslas buvo pasiekti Kaišiadoris ir ten stoti savanoriais.

Po keliolikos valandų žygio patekome į pavojingą zoną, nes buvo netoli frontas. Tad nutarėme keliauti miškais. Nors ir gimtajam krašte, bet vietos mums buvo nevisai žinomos ir mes miške paklydome. Jau slinko pavasaris ir pelkės, ypač samanotose vietose, buvo paleistos. Teko netyčiomis išsimaudyti; pasidarė ir šalta. Mes nenusiminėm ir, vienas kitą drąsindami, žengėm toliau, kol suradome miško pakraštį. Pradėjus temti, per laukus eiti buvo neįmanoma, todėl slinkome pamiškiu, tikėdami surasti vietos gyventoją ir pernaktoti.

Visiškai sutemus, pamiškėje priėjome ūkininką, prie kurio trobų priselinę, pažiūrėjome pro langus ir įsitikinę, kad nėra pavojaus, pasibeldėme į duris. Iš pradžių nenoriai mus įsileido (anais laikais bastėsi daug plėšikų), bet vėliau, kada išsikalbėjome ir pasakėme, kur vykstame, šeimininkai pasidarė malonesni: pavaišino bulvėmis su pienu, davė nakvynę ir kitą rytą, nurodę nepavojingas vietas, meiliai išlydėjo.

Mūsų apskaičiavimu turėjo būti jau netoli Kaišiadorys. Patikrinti užėjome pas pakelės ūkininką. Pataikėme užėti pas malonų tautietį, kurio sūnus tik vakar buvo išvykęs į užfrontę stoti savanoriu. Iš jo sužinojome, kad pereiną dieną lietuviai bolševikus išvijo iš Žaslių ir iki Kaišiadorių kelias yra laisvas. Ta žinia mus suramino, nes kaip tik paskutiniąją mūsų kelionės dalį laikėme pavojingiausia.

Kaišiadoryse pradėjome klausinėti, kur priimami savanoriai. Vargais negalais sužinojome, kad savanorių stojimo reikalais rūpinasi vietos vaistinė. Mus nuvedė į vaistinę. Gavome duonai raštelius ir po 10 auksinų pinigų kelionei į Kauną. Tą pačią dieną jau buvome Kaune savanorių vadovybės globoje.

1920 m. rugpiūčio mėn. pabaigoje, kada mūsų pulkas stovėjo Jonavoj, gavome įsakymą žygiui į Vilnių. Ši žinia pakėlė pulko karių nuotaiką, o ypač tą labai išgyvenome mes, vilniečiai.

Atėjus skirtingai valandai, pulkas jau buvo išsirikiavęs. Atvyko pulko vadas, orkestras sugriežė maršą ir pulkas pasijudino...

Ties Vilniumi išsirikiavę tvarkingomis gretomis, griežiant iškilmių maršą, įžengėme į miestą... Tur būt, man gyvenime daugiau neteks išgyventi taip iškilmingų minučių, kaip tada 1920 m. žygiuojant Vilniaus gatvėmis. Nebent, vėl kada žygis pasikartos... Tada dar buvau jaunas, o jaunystė kupina džiaugsmų, bet Vilniaus gyventojų mūsų pulko sutikimas, nustelbia visus kitus mano jaunystės išgyvenimus.

Pulkui tik įžengus į miestą, pasipylė virš mūsų galvų gėlės, pasigirdo iš visų pusių šauksmai: „Valio! Ura“. „Lai gyvuoja narsioji Lietuvos kariuomenė!“ Kiti pribėgę prie gretų dalijo kareiviams įvairias dovanas: papirosus, tabaką, vaisius ir kitus skanėstus. Tai buvo ne materialės, bet džiaugsmo — širdies dovanos. Šiuo momentu prisiminiau, kaip mes prieš metus grupelėmis po du, lyg kokie nusikaltėliai, apleidome savo sostinę persekiojamais seminaristais, o dabar grįžome garbingo Lietuvos kario uniforma. Dabar mūsų žygiavo ne du, ne trys, bet visas pulkas gerai ginkluotų ir drausmingų karių. Vienas už visus — visi už vieną! Slapstytis nereikės, kaip tada. Šio sutikimo kilnų jausmą, neabejoju, jautė ir kiti pulko kariai, kas matėsi iš jų veidų..., žygiuojant ovacijų apsuptiems Paguliankos, Domininkų ir Didžiaja gatvėmis iki Katedros aikštės.

Dvi dienas Ignatavo kareivinėse pailsėję, išvykome į lenkų frontą ties Augustavo miškais. **Vilnietis**

Jie ryžtingai dirbo

Kas mūsų nepažįsta keturkampio kambarėlio su senai dažytomis ir nuo dažno vaikščiojimo apšiurintomis iki nubalimo grindimis? Kas nežino seno, dviem svoriais užtraukiamo laikrodžio, kuris čerškanciu balsu muša netikslias valandas ir pusvalandžiu vėluojasi. O ar trys senos taburetės ir pailgas stalas, užtiestas pabrizgusiais kraštais staltiese ir nuola-

tinis šeimininkės dejavimas miltų stoka neprimena tų jaunų gimnazistiškų valandų, kada jaunose širdyse kaupės galybė didelių norų, vilčių? Jas gyvename ir jomis didžiuojamės. Ir tikimės.

Štai slenka savaitės, išmargintos pertraukų šauksmais, juoku, užuomarša. Sukauptos pamokos nuolatinių formulių bei svetimų žodžių nesibaigiančia eile, svaigulingai neša viską į ateitį.

Nuplikinti rudens medžiai liūdnei skleidžia vėjo šiurenimą. Ilgą ir nuobodų. Vis dejuojanti...

Pranas Aiškutis nė nepajuto, kai pradėjo temti. O dar tik ketvirta valanda! Tai vis ruduo. Pranas greit apsirengia ir skuba gimnazijon. Šiandien būrelis aptars naujus reikalus.

Jau klasėje. Ateina fizikos mokytojas. Jis trumpai papasakoja aviacijos istoriją, jos pažangą.

— Valstybė apgins nuo priešų, būdama saugi sausumoje, o dar daugiau ore. Ir mūsų tėvynės gynėjai drąsiai atrems priešus, jeigu mes jiems padėsime. Tų gynėjų eilėse bus visi, kas pajėgs vartoti ginklą.

Mokytojas dar palietė mūsų jauną civilinę aviaciją.

— Aviacija — mūsų nepriklausomybės ramstis. Užsigrūdinę lakūnai atliks garbingas pareigas, kai jie bus pašaukti mūsų apginti.

Aviacijos mėgėjų narių veidai gaudyte gaudė mokytojo žodžius. Jie garsiai skambėjo tarp klasės sienų ir dilgė klausytojus.

Aiškutis keletą kartų kilstelėjo galvą. Buvo matyti, kad jame kilo nauja, graži mintis, kuri nesulaikomai turėjo išsiveržti. Ir vos baigė mokytojas pasakoti, Aiškutis greit atsistojo.

— Pone mokytojau, ar negalima būtų mums bent truputį prisidėti Surinksime po keletą centų ir pasiūsim civilinei aviacijai.

Draugai sumanymui pritarė. Mokytojas džiaugėsi... Gera sėkla prigijo auklėtinių širdyse, juose bujojo senųjų karžygių dvasia. — — —

Sueiga seniai baigėsi, bet nariai kažko dėsė. Koridoriuje vis girdėjosi jų balsai.

— Ar žinai, kas bus „Biržietis“? — klausė vienas.

— Ne.

— O tai tau! Laikraščių neskaitai. „Biržietis“ — sklandytuvai. Jį pastatė Biržų apskrities gyventojai.

— Ir visi skraidys? — teiraujasi kitas.

— Eik, jau eik. Jį dovanos Lietuvos Aero Klubui.

— Aa! — išsiveržia iš kitų sutartinis atsidūsimas.

— Būtų gera ir mums pasistatydinti planeriuką. Pavadintume savo būrelio vardu...

— O paskui sprandą nususuktum.

Draugai šyptelia. Patiko sąmojus. Bet pirmasis, iškėlęs šitą mintį, protestuoja:

— Jeigu tik sprandus sukinėtų — seniai visi be sprandų vaikščiotų.

— Planeris... hm... — galvoja Aiškutis. — Mintis nebloga, bet pinigai...

Ir jis kreipiasi:

— Vyrų, Kęstučio sumanymas gražus. Skaičiau — kitose mokyklose bando taip pat statyti. Kitur jau turi. Reikėtų rimčiau pagalvoti. Pasitarkime su globėju. Prie mūsų prisidėtų karinio lavinimosi būrelis.

— Tik gražūs norai, — numojo ranka vienas.

Kiti į jį pasižiūrėjo. Nepatiko.

— Norą galima įkūnyti.

— Aišku, — nusijuokė, — surinksi 20 litų — ir planeris. Cha, cha, cha!

Tačiau nė vienam būrelio nariui neišgaravo planeris. Jiems skirstantis, dar buvo girdėtis kalbos, svarstymai.

Aiškutis net sapnavo. Tarytum kalinėja, galų gale pasistatė planerį. Norėjo pakilti... bet — pabudė.

Trimestro pabaiga, lyg didžiulis akmuo, gula gimnazistus. Čia vienam reikia taisyti iš prancūzų, kitam matematika gresia, trečias į viską flegmatiškai numoja ranka ir pertraukos laiku kreida ant lentos rašinėja: 3. 3.—2. Bendras — 3. Et bus gerai, nuolatiniai maištingojo trimestro vaizdai. Daug mažesnė dalis tokių, kurie ramiai praleidžia pertraukas, žinodami, kad jie tvirti, kaip granitiniai pamatai. Bet ir juos užpuola.

— Pasakyk aną formulę...

— Išversk šitą straipsnelį...

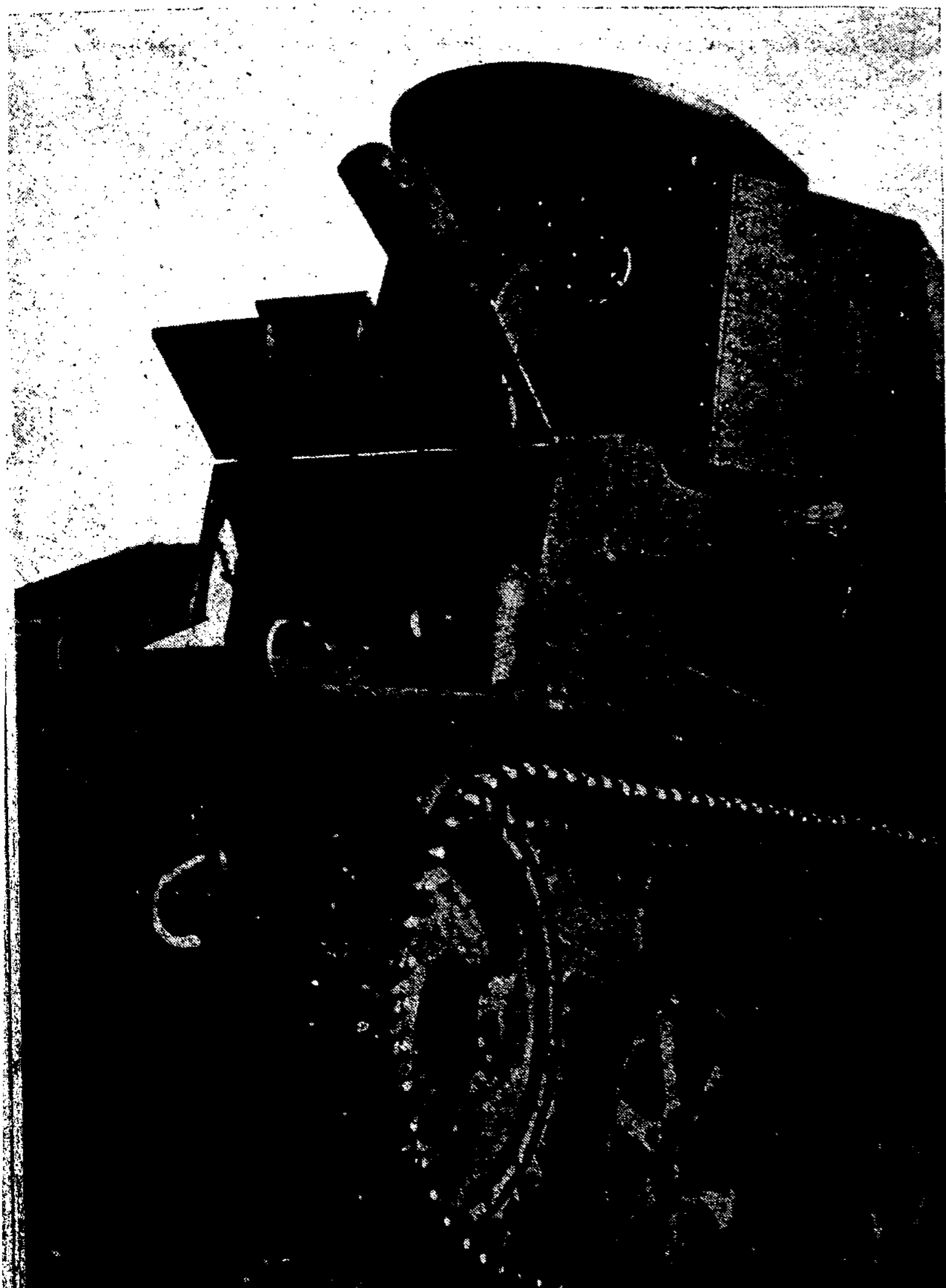
— Kelintais metais skilo bažnyčia

Ir taip toliau.

Visur darbas. Kruopštus, lyg jis būtų paskutinis, lyg nulėmtų visą ateitį. Ne viena gimnazistė giliai atsidūsta ir sieloi padaro paslaptinius įžadus kitą trimestrą pasispausti...

O trimestras taip ir užsibaigia atnešdamas klasėn diėnynus su raudonais pažymiais.

Milaševičiaus
nuotr.

Ačiū Dievui!

Nukrinta slėgusios neramios mintys — darbas apmokėtas. Vėl žengti tolyn, skubėti, nes tas laikas šoka amžiną šoki, ir jį reikia atidžiai sekti. Atsiliksi — draugai pralinks. Gal gailėsis, bet greit pamirš, o prieš akis išsitiesa nemalonūs pražudyti metai...

Pabaigoje mėnesio, vieną šeštadienį gimnazistai stumdės prie durų. Sparčiai daugėjo jų krūva.

— Kas ten yra? — susidomi ir skuba prie durų.

Tik Aiškutis neskaitė. Jis žinojo, kad ten rašoma apie pasilinksminimą, kurį surengė aviatoriai ir karinio auklėjimosi būreliai! Jis tik sekė draugų nuotaiką.

Eina dvi gimnazistės.

— Aldut, būtinai ateik.

Aldutė kažko spiriasi.

— Nežinau... nepatinka.

— Bet aš tau sakau. Bus Petras...

Jaunesniųjų klasių tarpe triukšmas.

— Stasy, paskolink pusę lito!

— Neturiu.

— Taigi, neturi. O kai uždavinius spręsti, tai tik su manimi!

— Gerai paskolinsiu.

— Tai gerai, — apsidžiaugia. — Eisim į pasilinksminimą.

Vyresnėse klasėse irgi nerimas. Eiti juk visi eis, bet kaip čia padarius su prosu? Šeiminingė gali neduoti. Mergaitės aiškiai rūpinasi naujomis apikaklėmis.

Skambutis laikinai nutraukia užvirusį pasikalbėjimą, svarstymą ir ginčus.

Po pietų Petras Aiškutis drauge su karinio būrelio pirmininku Lokiu nudrožė pas savo kelias drauges.

— Reikalas toks, — pradėjo Lokys. — Žinote — salė nė kiek nepuošta...

— A, žinom, atėjot prašyti, kad papuoštume. Neisim. Jūs rengiat — jūs puoškit, — spiriasi mergaitės.

Lokys ne toks, kad greitai nusileistų.

— Mergaitės, kaip jums ne gėda vadintis lietuvaiteimis? Argi jūs nesuprantat šio pasilinksminimo prasmės — mes drauge minėsime ir kariuomenės šventę.

Mergaitės susigėdo.

— Tai, mes tik pajuokavom. Na, einam.

Linksmas būrelis patraukė į gimnaziją. Čia kieme jų laukė berniukai su žaliomis eglių šakomis.

— Kaip manai, Petrai, ar ir po mūsų bus puošiama salė, — klausia Marytė.

— Žinoma. Mes sau atvažiuojam po kelerių metų, prisimenam gimnazijos laikus ir pradėdam jų gailėtis. O salė išpuošta, net tviska.

— Aš tai jau nesigailėsiu, kad tik greičiau atestata...

— O man bus gaila skirtis su gimnazija, su šita sale, kur tiek patyriau draugjškumo. — pertraukė Danutė.

— Negalvokit apie zuikį laukuose, — įsiterpia Lokys. — Geriau sakykite, kaip papuošti Vytauto atvaizdą.

— Žinot, mergaitės, nupinkim jam vainiką iš bruknojų — paskelbia Marytė.

— Bus maža.

— Pas mane yra rūtų, — atsiliepia Gražina. Bėgu pri-skinti.

— Ir aš su tavimi, — prisistato Vytas.

— Nereikia, — ir Gražina nubėga viena. Vytas stovi sumišęs.

— Tai ką, apstatė? — juokiasi kiti.

Vos spėjo išvilkti nereikalingas šakas ir iššluoti aslą, kai koridoriuje pradėjo rodytis gimnazistai. Niekas nenorėjo pasivėlinti, ypač kai paskaitė apie būsimą vaidinimą ir vieno karininko paskaitą.

Aiškutis su Lokiu padėjo mergaitėms ir koridoriuje įsitaisė prie bilietų stalo. Vos spėjo pardavinėti. Triukšmas vis didėjo. Koridorium vaikščiojo virtinė gimnazistų, garsiai šnekėjos, visur užė.

Po valandos visi salėje. Karštu plojimu palydima kviestojo karininko kalba apie kariuomenę, jos kūrimąsi ir garbingas kovas. Dar kiek laiko — salėje muzika, ir sukasi dvejetainis valsas.

Aiškutis dar skaičiavo gautas pasilinksminimo pajamas, o Lokys salėje paskelbė aviatorių šoki.

Sugrįžo prie Aiškučio su šypsena ir keliais litais.

— Pavyko. Dar keli toki pasilinksminimai, ir mes turėtume planerį.

Šitas klausimas jiems labiausiai rūpėjo. Ir mokytojai pritarė. Remti žadėjo.

— Vadinasi, fondo pradžia yra, — kalbėjo džiaugdamasis Aiškutis. — O dar patys suaukosime. Mokytojai duos.

— Sunku. Vargiai mes jį išvysime, — abejojo Lokys.

— Jei ne — tai mūsų įpėdiniai, — nenusileido.

Salėje baigė šokis. Į koridorių veržės įraudę veidai.

— Na, Pranai, einam pasižokti, — kalbino klasės draugas. — Juk neilgai teks zulintis, — atestatas prie akis.

Į salę atėjo ir Aiškutis su Lokiu. Prie jų priėjo mokytojas.

— Gerai vyrai. Gražiai surengėte.

J. Ašmenskas

Negadinkime valdiško turto ir netepliokime pastatų sienų

Dažnai tenka pastebėti, kad sargybinių sergstamų vietų pastatų sienos, durys ir kitkas yra gadinama. Vieni sargybiniai ar sargai tą darbą daro sąmoningai: piešdami įvairias karikatūras lyg kerštuoja savo griežtesnėms tiesioginiams viršininkams, sienose įvairiai linksniuoja jų pavardes. Kiti — iš „nuobodumo“, norėdami sienose įamžinti savo inicialus. Tačiau esti ir tokių, kurie tyčia iš blogos valios žaloja savo sergstamos vietos daiktus, pavyzd., vandens nutekėjimo vamzdžius ir net kai kuriuos daiktus subado durtuvais. Kad už šiokių ir panašius nepadorius darbus nusikaltėliai yra kuo griežčiausiai baustini, netenka net minėti.

Yra ir tokių viešų pastatų, kuriuos dažnai stebi praiviai arba lanko ekskursijos, ypač moksleiviai ir jaunimas. Reikėtų neatidėliojant atlikti tokių pastatų perdažymą, kad lankančios ekskursijos su tokiais „kūriniais“ nesusipažintų ir nedarytų pačiai kariuomenei gėdos. Ateity reikėtų kuo stropiausiai sekti tokių kūrinų „autorius“ ir kiekvienas iš jų, pagal savo „kūrinio“ vertę, turėtų gauti ir atitinkamą „honorarą“.

Virš. St. Čepulis

Negaišinkime dalių gydytojų

Dar prieš Kristaus gimimą medicinos tėvas graikas Hipokrotas yra pasakęs: „Kiekviena liga yra nusikaltimas gamtai“. Tais senaisiais laikais graikų tauta buvo nepaprastai sveika. Jos vyrai, ypač kariai, stengdavosi savo sveikatos negalavimus viešai nedemonstruoti ir tik rimtai sirgdami kreipdavosi į gydytoją. Jie žinojo, kad rodytis silpnu, ligistu, nėra jokia garbė. Mūsų kariuomenėje dar yra mėgstančių dėl menkniekių rašinėti į susirgusiųjų knygą pas gydytoją. Ypač daug pasitaiko iš jaunų kareivių pirmomis dienomis. Tokie

„ambulatorijos klientai“ be reikalo gaišina dalių gydytojų laiką, kurį jie galėtų sunaudoti prie rimtai sergančių ligonių.

Neturiu galvoje, kad kariuomenėje reikia slėpti, jei turi kokią ligą. Ne! Tačiau dėl menkniekių rašytis į ambulatoriją pas gydytoją, ten dejuoti ir gaišti kelias valandas, yra negražu, nekariška ir nevyriška.

Anglai sako „laikas — pinigai“. Mums, kariams, šio pasakio ypač reikia laikytis. Kariuomenės išlaikymas tik vieną dieną valstybei kainuoja daugybę pinigų, o tie pinigai juk ne iš kur kitur gauti, bet surinkti iš mūsų tėvų, brolių, seserų. Juo mažiau mes išleisime — tuo būsim taupesni valstybės ir saviškių atžvilgiu. Atminkime, kad visi mes pašaukti išmokti kilniausio amato — ginti tėvynę, o ne gaišti ir gaišinti kitus.

V. p. Gerulaitis

Pajūrio sargyboje: Klaipėdos kareivinių rajono kampelis

KARIUOMENĖS GYVENIMAS

NAUJAI AKREDITUOTAS ČEKOSLOVAKIJOS KARO ATTACHÉ LIETUVAI

Lapkričio 13 d. mūsų karo vadovybei ir užsienių reikalų ministerijai pristatė naujai akredituotus Čekoslovakijos karo attaché Lietuvai ir kitoms Baltijos valstybėms — plk. ltn. Farsky. Naujajam karo attaché pagerbti „Metropolyje“ krašto apsaugos ministeris iškėlė pusryčius, kuriuose dalyvavo kariuomenės vadovybė ir Čekoslovakijos įgaliotas ministeris Lietuvai — Skalicky. Naujasis karo attaché Baltijos valstybėms plk. ltn. Farsky nuolat reziduos Rygoje.

MŪSŲ KARO LĒKTUVO AVARIJA

Lapkričio 12 d. apie 10 val. mokinys lakūnas J. Dovydaitis su vienviečiu lėktuvu Š. 20, vykdydamas aerodromo ribose aukštojo pilotažo pratimus, 1700—1800 metrų aukštumoje darė suktuką. Pagaliau išvedant lėktuvą iš suktuko lūžo vairo ašis. Negalėdamas lėktuvą išlyginti, pilotas išsoko su parašutu ir nusileido Aleksote ant neaukšto namo stogo, nuo kurio pats ir nulipo.

PUSKARININKIŲ RAMOVĖ NAUJOSE BŪSTINĖSE

Iki šiol Kupiškio įgulos likt. puskarininkiai savo ramovėi tinkamų būstinių neturėjome. Teko tenkintis dviem mažais kambariukais ir virtuvėle, kur galėjo veikti tik valgykla. Dabar likt. puskarininkiai savo ramovėi svajotas tinkamas patalpas išnuomojo. Jos yra gan erdvios, gražios ir prie pat kareivinių rajono. Tai sudaro daug patogumų tarnybos atžvilgiu. Turime išsigiję jau daug baldų, radio imtuvą, šachmatus, gražų bufetą ir kit. Ateity numatoma įsirengti tikra to žodžio prasme likt. puskarininkių ramovė su valgykla, skaitykla, biblioteka, bufetu ir įvairiais kitais įdomiais žaidimais, kad kiekvienas galėtų įdomiai, linksmi ir naudingai praleisti atliekamas valandas.

Kitais metais, renkant naują ramovės valdybą, numatoma išrinkti ir švietimo bei pramogų rengimo komisiją, kuri rūpintųsi įvairių pramogų, paskaitų bei referatų rengimu ir kitais likt. puskarininkių kultūriniais reikalais.

V. p. Gelžinis

PAMĖGOM RADIO MUZIKĄ

1 artilerijos pulko II grupė ir mokomoji baterija savo kazematuose turi po 1 radio aparatą imtuvą.

Kadangi kareiviai, ypač jaunieji, labai mėgsta klausytis radio muzikos, tai kiekvieną dieną, rytą keldamiesi ir vakare guldami, juo pasinaudoja. Klausosi ne tik muzikos, bet ir žinių iš plataus pasaulio.

Atskirai stovinčios grupės taip pat turi po 1 radio imtuvą.

Pusk. Vl. Petrauskas

Savaitinis lėktuvo dalių patikrinimas

V. p. Kauniečio nuotr.

EILINIS LAIMĖJO PREMIJĄ

Sanitarijos puskar. mokyklos mok. eilinis Kipras Šaulys laimėjo II-rą premiją — 300 lt. už padarytą 1937 metų Paryžiaus parodai lietuvių sekcijos plakatą. Pažymėtina, kad jis minėtą darbą atliko eidamas jaunų kareivių apmokymą. Be to, jis išpuošė savo kuopos sienas gražiais, patriotiniais šūkais ir šiaip daug padarė meniškų užrašų. Menininkas eil. Šaulys yra baigęs meno mokyklą.

J. J-ka

DŽIAUGIAMĖS TURĖDAMI GERUS BENDRADARBIUS

Lapkričio 8 d. Seredžiaus šaulių būrys surengė dainų koncertą, į kurį pakvietė ir įgulos karius. Nuvykus karius į koncertą, šauliai mus gražiai priėmė, parengdami karius pirmąsias vietas. Draugiškai praleidom linksmą pramogą. Rengiant karius vakarus, moterys šaulės taip pat daug prisideda. Mums linksmi ir malonu, kad turim gerų bendradarbių

A. G.

PAMINKLAS KARIŲ KAPAMS

Pulko kapelionas Tauragės įgulos karių kapais labai rūpinasi. Kitą pavasarį karių kapai bus papuošti dar vienu dideliu ir menišku paminklu, kuris bus pastatytas matomoje vietoje, prie geležinkelio, kad ir pravažiuojantieji traukiniu jį puikiai matytų.

Paminklas dėl Lietuvos laisvės žuvusiems karius bus 9 metrų aukščio ir 7,75 m pločio. Iš priešakio paminklas vaizduos tekančią saulę, iš šonų — Vilniaus ir Klaipėdos vaizdai, iš užpakalio — Tauragės miesto herbas. Viršuje paminklo stovės karys sargyboje — 2,5 m skulptūra.

Minimas paminklas bus visų iškilmių bei švenčių vieta. Lėšos bus surinktos iš įgulos karių ir visuomenės aukų. Paminklo projektą rengia ir darbus vykdys menininkas jaun. pusk. Vladas Norkus.

Al. Sicila

KUOPAS PUOŠ MENIŠKI KRYŽIAI

Esantieji Tauragės įgulos pėstininkų pulko kuopose kryžiai yra paprasti. Todėl pulko kapelionas pavedė menininkui jaun. pusk. Vladiui Norkui sukompionuoti kryžių grynai lietuviškos ornamentikos motyvais.

Al. Sicila

PAMOKOMAS RADIO PUSVALANDIS

Lapkričio 15 d. Valst. radiofone per kariuomenės pusvalandį puikiai pasirodė I-mas inžinerijos batalionas. Reikia pripažinti, kad nebe pirmą kartą jiems tai pavyksta. Šis pusvalandis buvo skirtas jauniems kareiviams. Tai buvo gražus jų pasipažinimas ir padrauginimas. Senų kareivių su jaunaisiais susipažinimas ir susidraugavimas, žavingos dainos, graži muzika, linksmi ir juokingi kupletai ir pasikalbėjimai jaunuosius turėjo sužavėti. Iš tikrųjų, senų kareivių santykiai su jaunaisiais nelabai sklandūs: senieji vis dar kažin kaip iš aukšto žiūri į jaunuosius savo draugus. Toji siena ir gyvenime turėtų būti pralaužta ir taip turėtų atrodyti jų santykiai, kaip I-mas inž. batalionas atvaizdavo. Jei taip būtų, tai nebūtų to iš mūsų laukų atsivežto tylaus liūdesio ir nebrandumo. Ši transliacija vis dėlto, manau, turėjo teigiamai paveikti vienus ir kitus.

V. p. Kostečka

PASISEKĖS VAKARAS

Lapkričio 15 d. vyr. pusk. Zarecko iniciatyva buvo surengtas Seredžiaus įgulos salėje viešas vakaras. Programoje buvo: „Prakeikti pinigai“; 5 veiksmų jaudinanti drama ir 1 veiksmo komedija „Žioplių Jonas“. Vaidino artilerininkai. Vakaras labai pasisekė, nes buvo prisirinkę daug žmonių. Atsilankusieji buvo labai sužavėti vaidinimu ir nepasigailėjo vaidintojams katučių. Be to, šis veikalas įgulos karius buvo suvaidintas XI. 14 dieną. Pažymėtina, kad į rengiamus Seredžiaus įgulos karių vakarus mielai atsilanko vietos ir apylinkės jaunimas, nes patenkinti karių gražiu elgesiu ir mandagiu apsiėjimu. Jaunimas džiaugiasi, nes panašios salės Seredžiaus apylinkėje nėra, kur susirinkęs jaunimas galėtų linksmi ir tvarkingai pašokti bei pažaisti.

S. v. p. Grigoras

AUKOJAME KILNIEMS TIKSLAMS

3 p. p. II b-no karininkai, liktiniai puskarininkiai ir civil. tarnautojai iš mokamos algos už spalų mėn. kiek kas išgalėdamas aukojo karininko Juozapavičiaus paminkliniams namams Alytuje statydinti.

V. G.

LINKSMINAMĖS SAVO RAMOVĖJE

Lapkričio 7 d. Panevėžio įgulos liktiniai puskarininkiai savo ramovėje surengė šeimyninį pasilinkminimą - balių, į kurį atsilankė ramovės nariai su savo svečiais bei pažįstamaisiais.

Visus balius dalyvius linksmino pačių likt. puskar. stygų orkestrėlis.

P. V.

IVESTAS BENDRAS LAIKRAŠČIŲ SKAITYMAS

Veterinarijos puskarininkių ir arklių kaustymo mokykloms pradėjus veikti, įvestas bendras svarbesniųjų dienraščių žinių skaitymas. Dienraščius kiekvieną vakarą skaito pastraipsniui (pasikeisdami) du kareiviai — mokiniai, t. y. praitos iš bėgamosios paros klasės tvarkininkai, mokyklos viršilai arba būrininkai prižiūrint ir paaiškinant. Tokiu dienraščių skaitymu visi labai patenkinti.

Antanas Va.

PERSKAITĖ ĮDOMIĄ KNYGĄ

1 p. p. 1 kuopos vyr. puskar. Umbrasas atliekamu nuo tarnybos laiku perskaitė kuopos kareiviams dim. plk. A. Uspenskio knygą „Didžiajam kare“. Kareiviai dideliu susidomėjimu klausė skaitymo, neidami net iki 24 val. gulti.

Visiems labai patiko nepaprastas karių narsumas ir pasiryžimas laimėti net beviltiškose valandose.

Taip pat visi ne tik iš savo viršininkų, bet ir iš dalyvavusio kare žmogaus sužinojo, kokios didelės reikšmės turi karo metu taiklus šaudymas, nes plk. Uspenskis savo knygoje daugely vietų pažymi, kad tik nepaprastai taiklaus karių šaudymo dėka jie atremdavo gausingesnio priešo puolimus ir išgelbėdavo daug gyvybių.

Jaun. puskar. E. Sagaitis

JAUNIEJI KAREIVIAI DOMISI KARINE SPAUDA

3 pėst. V. D. pulko 5 kuopa lapkričio pradžioje sulaukė jaunų kareivių. Viršininkai tuoj supažindino juos su „Kariu“. Jauni kareiviai labai domisi šiuo laikraščiu ir neužtekdami naujų numerių, perskaito 1935 metų egzempliorius. Jau keletas jaun. kareivių įteikė savo viršininkams po 5 litus, kad 1937 metams išrašytų jų namiškiams „Kari“. (5 litai tik kareiviams patiems sau išsirašant, o savo namiškiams išrašant kainoja metams 6 lt. Red.). Jaun. kareiviai stengiasi greičiau atlikti darbą, išvalyti šautuvus, ir, žiūrėk, laikraštis jau jų rankose.

A. Ungeris

KĄ TIK ATVYKĖ JAUNIEJI KAREIVIAI BUVO NUVESTI Į KINĄ

4 pėst. L. K. Mindaugo pulko švietimo vadovas jaunųjų kareivių atvykimo proga lapkričio 8 d. parūpino tikrai įdomią gražią kino filmą. Bilietų kaina tikrai 20 centų. II bataliono jauni kareiviai veik visi užsirašė, nes jų daugumas nė kartą nėra buvę kine. 12 val. 30 min. išsirikiavo beveik visi seni ir jauni kareiviai ir su orkestru nužygiavo į miesto kiną. Į kiną buvo atvesti visos įgulos kariai.

Pažymėtina, kad jaunieji kareiviai, tikrai kelias dienas pabuvę kariuomenės eilėse, jau gana darniai laikė „koją“ žygiuojant per miestą, kad net piliečiai neatskyrė jaunų kareivių nuo senų.

V. p. M. Antaniškis

1 P. P. KAREIVIAI PATENKINTI KINU

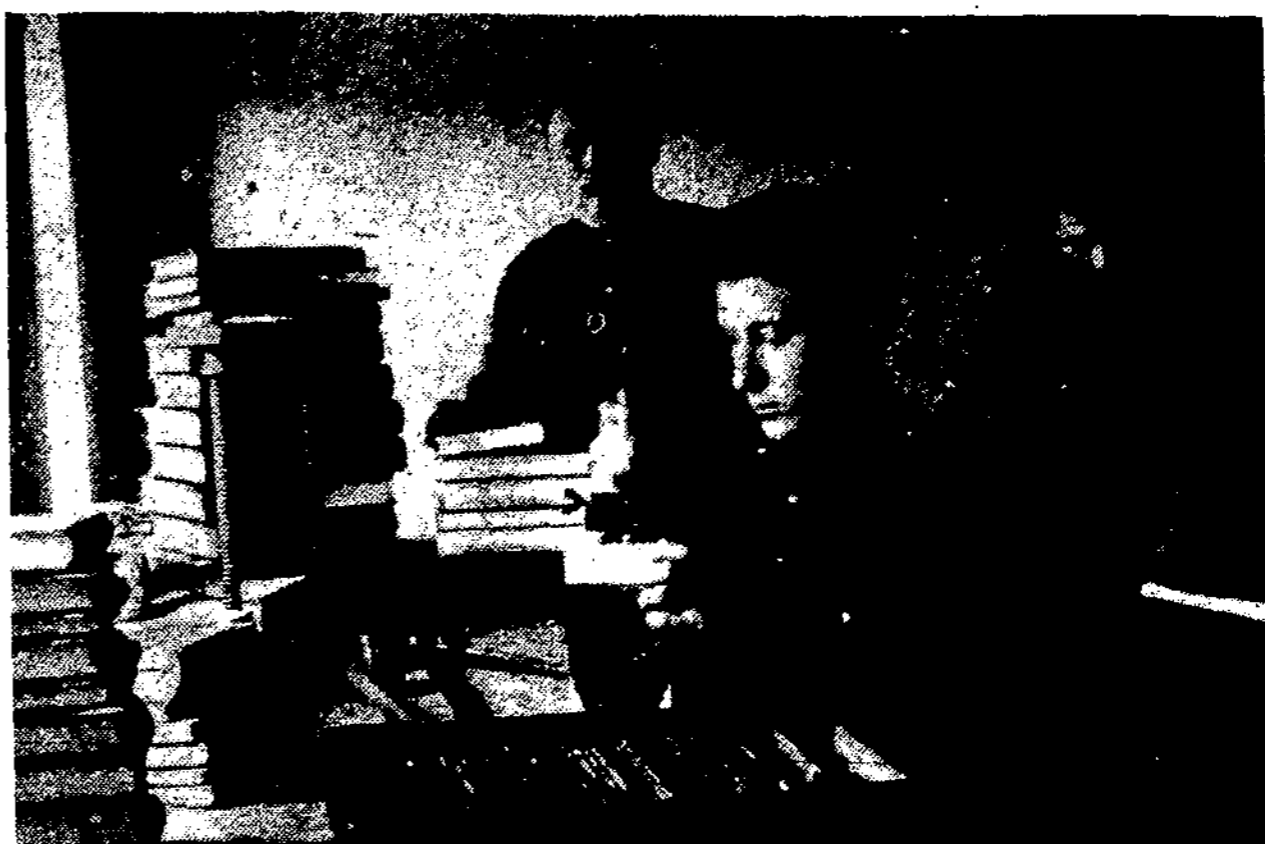
1 p. D. L. K. Gedimino pulko kareiviai beveik kiekvieną sekmadienį aplanko Ukmergėje esantį kiną ir už 20 centų pamato gan įdomių ir reikšmingų filmų. Švietimo vadovo padėjėjas prieš pradėsiant rodyti filmą paaiškina jos turinį, kad kareiviai geriau suprastų rodomą dalyką.

1 P. P. RYŠININKAI 1937 METAMS IŠRIRAŠYS „KARI“

1 p. D. L. K. Gedimino pulko ryšių kuopos kareiviai kiekvieną penktadienį, gavę iš raštininko naujus kario numerius, atidžiai juos perskaito ir gražina.

Pažymėtina, kad baigiantis 1936 metams, tenka iš daugelio išgirsti, jog 1937 metams jie patys išsirašys „Kari“ ir rinks visus numerius komplektui sudaryti. Išėję iš kariuomenės, „Kari“ kaip savo draugą, galės parsivežti į namus. Toks ryšinininkų sumanymas yra pavyzdingas ir girtinas.

V. p. Žaltauskas

1 p. p. knygų rišykla. Stovi vedėjas St. Kulikauskas

1 P. P. KNYGŲ RIŠYKLOS VEIKLA

1 p. p. knygų rišykla įkurta 1931 m. Jos įkūrėjas ir vedėjas yra 1 p. p. kapelmeisteris St. Kulikauskas, kuris gyvendamas Kaune irgi buvo knygų rišyklos vedėju. Ten įgytas žinias jis pritaikė šiame naujame kūrybos darbe.

Tuojuo buvo įsigyti reikalingi įrankiai ir neatidėliojant pradėti darbai, kurių labai daug buvo susidėjusių nuo pulko įsikūrimo dienos. Dešimtys, šimtai ir tūkstančiai pulko štabo, karininkų ir kareivių bibliotekų ir pulko karių nuosavų knygų, einančių iš rankų į rankas, laukė būtino įrišimo, nes dėl nuolatinio vartojimo knygos labai apsitrynė, apsiplėšė ir apiro. Be to, pulko štabo bylos ir kitos apyskaitos irgi reikalingos nuolatinio sutvarkymo, įrišimo. Visus tuos darbus pasiryžo atlikti paskirtasis vedėjas.

Prie to darbo pastatė du nuolatinis darbininkus, retkarčiais tris, kurie, išstis valandas mokomi, labai pamėgo šį naują darbą ir išmoko gražiai knygas rišti, vadovaudamiesi vedėjo nurodymais ir pamokymais.

Iš pradžių atrode, kad tie 2 ar 3 žmonės nepajėgs tą didelį darbą nudirbti — patenkinti visų reikalavimus ir norus. Tai buvo tik tušti žodžiai. Sumanaus ir darbštaus vedėjo dėka visi sunkumai buvo greitai nugalėti ir darbas intensyviai dideliais šuoliais varomas pirmyn.

Ir štai po 5 metų darbo mes matome to darbo gražius ir nuostabius vaisius: pulko karininkų bibliotekai įrišta apie 4000 knygų, pulko kareivių bibliotekai apie pat knygų ir pulko karininkų ir kareivių nuosavų knygų įrišta apie 2000. Prie viso to dar reikia pridėti tas darbo valandas, kuriomis nuolatos rišama įvairūs dalykai pulko štabui.

Knygų aptaisymui naudojama geriausia ir tvirčiausia medžiaga. Mokestis už darbą neimamas, tik už medžiagą ir mažas procentas nenumatyta amortizacijai. Taip, kad už gana storos knygos (6—800 psl.) įrišimą mokama tik iki 1,5 lito.

Visi darbai atliekami labai gerai, sąžiningai, švariai ir gana greitai. Už tai pulkas labai patenkintas ta maža, bet labai naudinga dirbtuvėle, kuri per 5 metus ne tik aptaisė per 10.000 knygų, bet ji išleido į pilkuosius tėvynės kluonius nemažą skaičių kvalifikuotų šios srities specialistų, kurie ir ten labai reikalingi.

U-tis

PIEŠIA PULKUI PAVEIKSLUS

Tauragės įgulos pėstininkų pulkui menininkas jaun. puskar. Vladas Norkus piešia du didelius meniškus paveikslus. Pirmas: pulko šefas, 3×2 m formato, antras — kryžiuočių pasiuntiniai pas Vytautą Didįjį 1410 m. liepos 15 d., 4×3 m formato.

PLUNGĖS ĮGULA

Lapkričio 8 d. kpt. Šipaila skaitė paskaitą apie karių mandagumą. Prelegentas pastebėjo, kad be šios paskaitos kariai sekmadieniais galės klausyti paskaitų iš įvairių sričių. Pažymėtinas čia gražus sugyvenimas baigusių aukštesnįjį mokslą su kitais kariais. Daugelis kreipiasi padėti suredaguoti prašymus, kad gautų namiškiams pašalpas ir kitais reikalais. Daugiau prasilavinę kariai visais reikalais mielai padeda savo draugams.

Al. R.

VETERINARIJOS PUSKARININKIŲ IR ARKLIŲ KAUSTYMO MOKYKLOS PRADĖJO SAVO DARBĄ

Po dviejų mėnesių pertraukos veterinarijos puskarininkių ir arklių kaustymo mokyklos vėl pradėjo veikti. Lapkričio 4 d., susirinkus iš įvairių kar. dalių naujiems kandidatams, mokomoje kalvėje suskambo priekalai, o puskarininkių mokyklos klasėje prasidėjo paskaitos. Žodžiu, visi dirba lenktyniuodami, prisimindami bendrą patarlę „Ką pasėsi, tą ir piauši“.

Ant. Va.

BAIGUSIEJI ARKLIŲ KAUSTYMO MOKYKLAS KAREIVIAI BUS PAKELTI Į GRANDINIO LAIPSNĮ

Iki šiol baigusieji arklių kaustymo mokyklas kareiviai iš mokyklų būdavo išleidžiami eiliniai, o tik paskui savo dalyse keliami į aukštesnius laipsnius. Tačiau ateity, remiantis 1935 m. kariuomenės štabo aplinkraščiu Nr. 17, visus kareivius, baigusius šių mokyklų kursą ir patenkinamai išlaikiusius nustatytus egzaminus, išleistuvių dieną numatoma pakelti į grandinio laipsnį. Į jaunesniojo puskarininkio laipsnį, jei dalyje bus laisvų etatų, jie galės būti pakelti tik po dviejų tarnybos mėnesių.

Antanas Va.

ARKLIŲ KAUSTYMO MOKYKLA NAUJOSE BŪSTINĖSE

Karo veterinarijos valdybos arklių kaustymo mokykla, išgyvenusi apie 13 metų senose ir nevisai higienos reikalavimams bei darbo patogumui pritaikytose būstinėse, šiomis dienomis persikėlė į naujai ir gana patogiai įrengtas mokomosios kalvės būstines, kurių projektą sudarė ir techniškų darbų vykdymą prižiūrėjo karo būty valdybos jaun. ltn. inž. Zubovas. Visa mokomoji kalvė susideda iš trijų kalimo skyrių, vieno kaustymo skyriaus ir raštinės. Kaustymo skyrius yra įrengtas su pusiau skardiniu ir pusiau stikliniu stogu, kuriame iš karto galima kaustyti apie 20 arklių.

Iki šiol visokiose oro sąlygose arklius tekdavo kaustyti po atviru dangumi. Dabar mokiniai džiaugiasi, kad žiemos metu neteks kęsti šalčio, o vasaros metu karščio.

A. Va.

7 PĖST. PULKO TEATRO GASTROLĖS

7 p. Ž. K. Butegeidžio pulko kariu teatro buvo statomas veikalas, 5 veiksmų istorinė drama: „Taip mirdavo lietuviai“. Įguloje praėjo dideliu pasisekimu ir buvo vaidinama keletą kartų: visuomenei, moksleiviams ir kariuomenei.

Dabar minimas teatras su tuo veikalu pradėjo gastroles kitur.

RUDENS BANGOSE PRIĖMĖM JŪROS KRIKŠTĄ

Po trumpo susipažinimo su karo laivu ir nelengvų pratimų irklinėse valtyse ant marių, lapkričio 11 d. pirmą kartą išplaukėme į jūrą. Didelė mūsų naujai į karo laivą atsiųstųjų dalis nebuvo dar niekada plaukioję jūroje. Apsiniaukęs dangus ir 4 laipsnių stiprumo vėjas bei bangos sutiko mus vos pro uosto vartus išėjus. Kai kam teko tuojau ir laivo šonus „apžvalgyti“. Vėliau betgi nebebuvo laiko. Siubuojuojant laivui po 25 laipsnius į abi puses, teko keletą kartų leisti valtį jūron „žmogaus jūroje“ pratimui ir su nemaža baime irstyti bangų kalnuose.

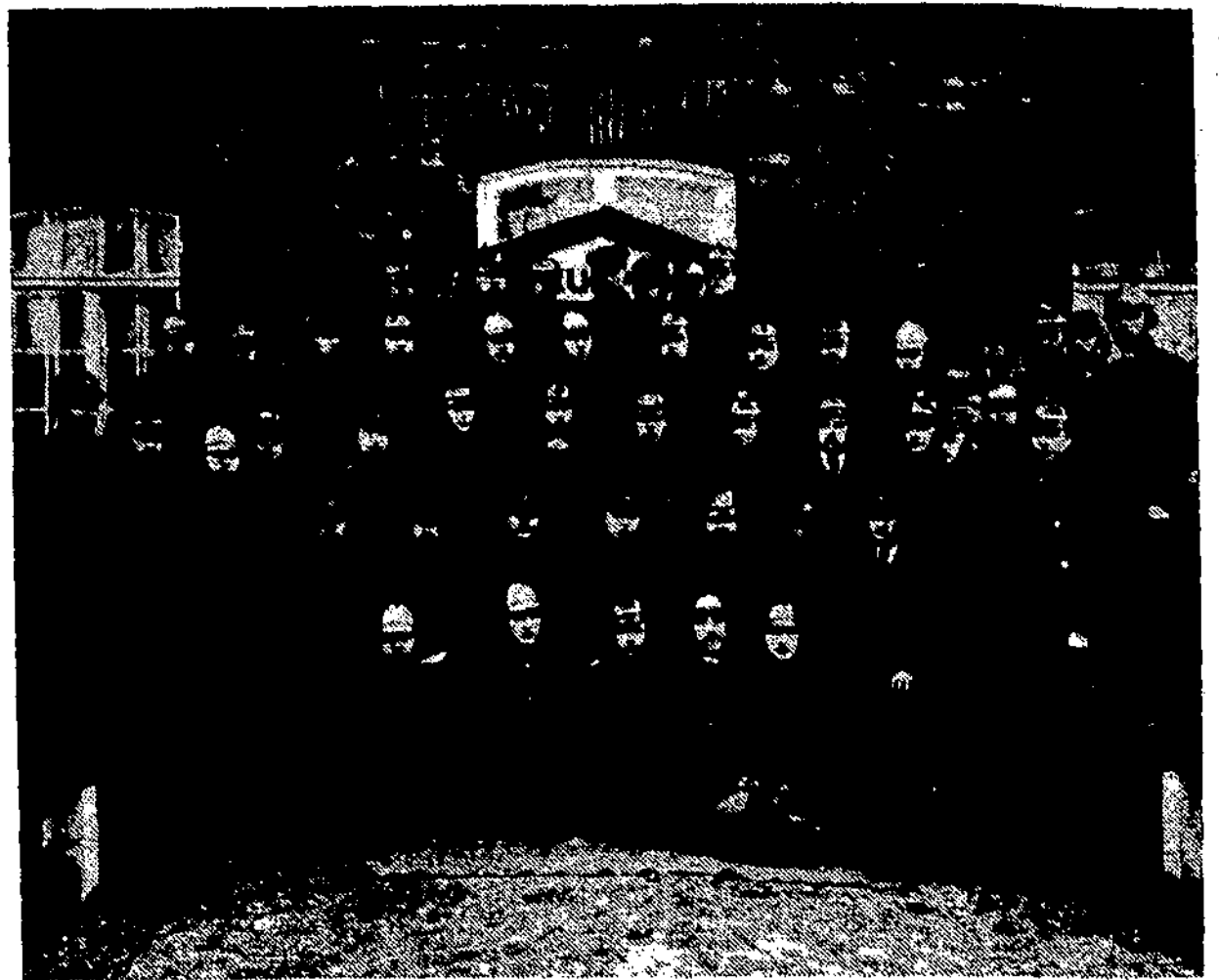
Pakelyje sutikome nuo audros į Klaipėdą bėgantį estų tristiebi būrinį laivą — škūnerį „Vestą“. Po aštuonių valandų plaukiojimo visai vakare grįžome į gražiai apšviestą uostą kupini neužmirštamų įspūdžių.

Eil. A. D.

Savojo karo laivo sargyboje

P. Babicko nuotr.

Kariuomenės ugniagesių instruktorių IV laida

SEREDŽIAUS ĮGULOS KARIAI IR BELVEDERIO MOKINIAI GRAŽIAI PAGIEDA BAŽNYČIOJE

Sekmadieniais ir švenčių dienomis Seredžiaus įgulos kariai ir Belvederio aukštesniosios pienininkystės mokyklos mokiniai-nės per pamaldas bažnyčioje gražiai pagieda.

Visą pamaldų laiką nepertraukiamos giesmių maldos kyla prie Aukščiausio. Kariai ir Belvederio mokiniai - nės sudaro vyrų ir mišrų choras. Abu chorai, pasikeisdami tarpusavy, gražiai ir žavingai gieda. Žmonės džiaugiasi ir gausiai dalyvauja karių bei mokinių pamaldose.

J. Būga

KAVALERIJOS ORKESTRAS KONCERTUOJA IR KAIMIEČIAMS

Lapkričio 15 d. vieno kavalerijos pulko dūdų orkestras buvo nuvykęs į Daugus ir ten surengė koncertą vietos visuomenei. Sugriežta vertingi svetimų kompozitorių muzikos veikalai. Daugų visuomenė šiuo gražiu raitininkų orkestro žygiu labai patenkinta. Kiti miesteliai taip pat laukia karių orkestro koncerto.

A. M.

NAUJI BŪRIŲ VADAI

Šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius patvirtino šiuos būrių vadus: šaulį J. Čizinauską — Pakuonio būrio vadu, šaulį L. Šlapkauską — Padainupio būrio v., ats. j. ltn. L. Pelecką — Tvirtovės būrio v., šaulį A. Krikščiūną — Antakalnio būrio v., šaul. V. Saladžių — Skarulių būrio v. ir šaulį M. Lunecką — Margininkų būrio vadu. Jie visi Kauno rinktinės. Dar du nauji b. vada patvirtinti Biržų rinktinėje: šaulys A. Vaivada — Kuprelišio būrio ir šaulys K. Garbštas — Valdeikių būrio vadu. Šiuodu laikinai eiti pareigų paskirti.

DIDINGA DIENA MALĖTUOSE

Lapkričio 15 d. Malėtuose buvo didelės iškilmės. Tą dieną iškilmingai atidaryti būrio pastangomis pastatyti namai. Iškilmesna atvyko šaulių sąjungos vadas plk. Saladžius, š. s-gos štabo kultūros ir švietimo skyriaus viršininkas šaulys V. Daudzvardas, Utenos rinktinės vadas plk. ltn. Murnikas, Utenos apskr. viršininkas Motiejūnas-Valevičius ir k. Atvyko ir aplinkinių būrių, daug mokytojų ir šiaip visuomenės atstovų. Iškilmės prasidėjo pamaldomis Malėtų bažnyčioje. Per pamaldas griežė Giedraičių būrio šaulių orkestras, o daug Lietuvai nusipelnęs aušrininkas kun. Šlamas laikė pamaldas. Malėtų klebonas dekanas Lajauskas pasakė gražų pamokslą ir prisakdino šaulius. Kai šauliai bučiavo kryžių ir vėliavą, orkestras įspūdingai griežė „Marija, Marija“.

Dalyvaujant tūkstantinei miniai, buvo šaulių paradas. Šaulių Sąjungos vadas plk. Saladžius pasakė Malėtų šauliams ir visuomenei gražią kalbą. Jis ragino lietuvius-es nuoširdžiai ir vieningai dirbti tautinį, kultūrinį darbą ir stiprinti Lietuvos karingumo dvasią. Šaulių tarpe buvo matyti daug senyvo amžiaus šaulių — pasiryžėlių, kurių tarpe šaulys Tumas net 79 m. senumo. Namus šventinęs kun. Lajauskas taip pat pasakė gražią kalbą.

Vėliau buvo bendros vaišės. Dalyvavo čia svečiai ir malėtiškiai. Vaišių metu pasakyta daug nuoširdžių kalbų.

Malėtų šaulių būrio namai pavadinti Dr. Basanavičiaus vardu. 1930 metais buvo kilęs sumanymas pastatyti Malėtuose D-ruvi Basanavičiui paminklą, tačiau vėliau atsisakyta nuo tos minties ir sumanyta pastatyti gyvą ir naudingą paminklą — D-ro Basanavičiaus vardo šaulių namus.

GERAI VEIKIA ŠAULIAI — GELEŽINKELININKAI

Daug gyvumo rodo šauliai-geležinkelininkai, kurie dabar yra suskirti į atskirą geležinkelininkų rinktinę. Gyvai subruzd sportininkai. Steigiamas šaulių geležinkelininkų sporto klubas. Atskiroms sporto šakoms vadovauti bus skiriami atskirų šakų vadovai. Sporto klubas galės turėti provincijoje skyrius.

Neseniai Pagėgių šaulių geležinkelininkų būrio choras buvo pakviestas koncertuoti į Panevėžio merg. gimnaziją. Atvykusį chorą stotyje pasitiko panevėžiečiai ypatingu nuoširdumu. Choro koncertas turėjo didelį pasisekimą. Choro dirigentas V. Šimkus ir choristai gavo daug gėlių.

Subruzd sėkmingai dirbti ir šaulės-geležinkelietės.

GELEŽINKELIŲ TARNAUTOJŲ LAIKRAŠTIS „GELEŽINKELININKAS“ — DIDELIS ŠAULIŲ RĖMĖJAS IR DRAUGAS

Šis laikraštis labai daug vietos skiria šaulių reikalams. Laikraštis ištikus puslapius skiria šauliams. Susiformavus šaulių-geležinkelininkų rinktinėi, „Geležinkelininkas“ įvedė nuolatinį skyrių rinktinės ir būrių gyvenimui vaizduoti. Dėdamų straipsnių mintys perdėm persisunkusios šauliška dvasia. Laikraštis tuo labai gražiai patarnauja krašto karinimo darbui. Jį sumaniai ir sėkmingai redaguoja Kazys Kemežys.

LGLS — KARO MOKYKLA 6:0

Lapkričio 15 d. Karo Mokyklos stadione įvyko draugiškos futbolo rungtynės Karo Mokykla — LGSF LK, kurios pasibaigė LGSF laimėjimu 6:0. Pirmas puslaikis 4:0. Karo Mokyklos komanda žaidė be savo vartininko Jankausko, dėlto ir reikia aiškinti tokį didelį mokyklos pralaimėjimą.

LIETUVOS BOKSO PIRMENYBĖS

Lapkričio mėn. 15 d. Tilmanso salėje buvo prarastos 1936 m. Lietuvos bokso ir sunkumų kilnojimo pirmenybės Bokso pirmenybėse dalyvavo labai gausus dalyvių skaičius, bet pats dalyvių pasiruošimas ir pasirodymas buvo nekoks. Buvo jaučiama technikos ir rimto treningo stoka. Visi dalyviai buvo suskirstyti į A ir B klases. A klasėje nugalėtojais išėjo: gaidžio svory Ličovas, musės sv. Žilinskas, lengv. sv. Cypa, vidutin. sv. Bendikis, pusvidut. sv. Jacunskis, plunksnos sv. Kaplanas, pussunkiam sv. Selventas ir sunkiam sv. Bagdanavičius. Iš visų nugalėtojų pažymėtinas Bendikis, kuris per vieną vakarą turėjo dvi sunkias kovas ir abi laimėjo. Bendikis yra karys ir tarnauja 6 p. p. B klasėje nugalėtojais: lengv. sv. Novogrodskis, vidut. sv. Urbonas ir pussunk. sv. Vileikis.

Sunkumų kilnojime meisteriais tapo: plunksnos sv. Krioka per 3 veiksmus padaręs 225 kg, lengv. sv. Veineris — 260 kg, vidut. sv. Rovė — 257,5 kg, pussunk. sv. Načačkus — 290 kg ir sunk. sv. Platkauskas — 312,5 kg.

Bokso pirmenybėse dalyvavo 40 dalyvių ir sunkumų kilnojime 15 dalyvių.

KANDIDATAI Į AMERIKĄ

Jau esame rašę, kad kitą vasarą į Ameriką vyksta būrys Lietuvos sportininkų rungtyniauti su vietos lietuviais. Dabar jau paaiškėjo ir kandidatai, kurie numatyti iš Grandies, JSO, LFLS, Tauro ir KSS klubų. Iš viso tuo tarpo numatyti 22 sportininkai. Dar prie jų bus priskirti boksininkai ir sklandytojai.

FUTBOLO PIRMENYBĖS A KLASĖJE

A klasėje šių metų futbolo pirmenybės dar nepasibaigė. Šioj kl. liko dar sužaisti trejos rungtynės. Tačiau ir dabar jau aiškus A klasės meisteris — Makabi, kuri paskutinėse rungtynėse nugalėjo KSK — Kultų 2:1 ir per visas pirmenybes nustojo vos vieno taško. Toliau eina LGSF ir ŠŠ Kovas. A kl. pirmenybėms pridodama daug svarbos, nes A kl. nugalėtojas gali per pereinamąsias pavasarių rungtynes patekti į aukšt. kl.

LATVIŲ KREPŠININKAI NUGALĖTI

Šiomis dienomis Kaune viešėjo latvių krepšininkų komanda, Latvijos meisteris US, kuris čia turėjo dvejas rungtynes ir abejas pralaimėjo.

Pirmą dieną latviai pralaimėjo 35:27 Kauno C JSO ir antrą dieną Kauno rinktinėi 32:9. Pas C JSO ir Kauno rinktinėje žaidė Amerikos lietuvis Lubinas, kuris rungtynėse suvaidino lemiamą rolę. Tai pirmas atsitikimas, kada latvių krepšininkai yra nugalėti.

KAUNO TENISO PIRMENYBĖS

Lapkričio m. 15 d. buvo prarastos Kauno stalo teniso pirmenybės, kuriuose dalyvavo 120 vyrų ir 30 moterų. Paskirų varžybų nugalėtojais išėjo: vyrų vienete Gerulaitis (Grandis), moterų vienete Rutkauskaitė (Grandis), vyrų dvejete Meilus-Adomavičius (Taurus), moterų dvejete Astrauskaitė-Bulzgiene ir mišriame dvejete Miuleraitė-Andriulis (LFLS). Klubais pirmenybes laimėjo Grandis, surinkęs 17 taškų, II v. JSO (12 tšk.), III v. — Taurus (8 tšk.).

KREPŠINIO PIRMENYBĖS

Krepšinio pirmenybių rungtynės smarkiu tempu varomos pirmyn. Paskutinės rungtynės davė tokius rezultatus: LK klasėje LFLS nugalėjo LGSS 36:18; B kl. JSO I—JSO II 11:23, C JSO II—Š MSK 13:11, C JSO III—ŠŠ Kovas 43:8, A kl. Grandis laimėjo prieš Š MSK 19:13 ir LFLS — Sparta 10:11. Moterų grupėje Sparta nugalėjo KJK 6:3.

KSS BANDO NAUJAS JĖGAS

Klaipėdos KSS šį rudenį savo LK komandą papildė naujais žaidėjais, kurie dabar atlieka karinę prievolę Klaipėdos įguloj ir šiaip persikėlė į Klaipėdą. Naujoms jėgoms išbandyti ir įtraukti į žaidimą lapkričio 15 d. buvo suruoštos draugiškos futbolo rungtynės su švyturiu. KSS be didelių pastangų rungtynes laimėjo 3:1. Bendrai KSS nuo šio rudens bus labai pajėgus vienetas ir kitoms komandoms bus sunkiai įveikiamu priešū. KSS eilėse dabar žais Jaškevičius, Grabašius (anksčiau buvo Kauno C JSO), Kaminskas (Kauno LGSF) ir kt.

SVARBUS IŠRADIMAS ORO PAVOJUI SKELBTI

Užsienio spaudos žiniomis, italų elektrotechnikas inžinierius Dr. Mastinis padarė svarbų išradimą vienu kartu daugelyje miestų ir jų priemiesčių oro puolimo pavojui skelbti. Šiam reikalui yra sudarytas specialus telefoninių laidų tinklas. Pagal inž. Dr. Mastinio planą, palyginti, visiškai paprastai galima iš centrinės paleisti srovę ir tuo būdu įjungti visus reikalingus pavojui garsais paskelbti įtaisymus. Tie įtaisymai savo intensyvumu skiriasi nuo visų kitų garsų ir todėl klausytojų gali būti gerai atskirti. Išradimas esąs taip sudarytas, kad jo srovė gali paleisti į darbą ir paprastas sirenas aikštėse, fabrikuose. Neseniai inž. Dr. Mastinio išradimas buvo išbandytas Romos telefono centrinėje ir, esą, labai gerai pavykęs.

SSSR AVIACIJA

Garsus prancūzų pasaulinių rekordų lakūnas Lucienas Bossoutrotas, studijų reikalais lankęsis Sovietų Rusijoje, kaip prancūzų misijos šefas, paskelbė savo išpūdžius apie SSSR aviacijos gamybą ir, apskritai, karo aviacijos padėtį. Pasak jo — daugumas Sovietų Rusijos fabriku atlieka karo aviacijos užsakymus. Sovietų Rusijos karo aviacija dabar vartojanti tris svarbiausius lėktuvų tipus: ANT-4, 20 tonų svorio lėktuvus, kurių veikimo spindulys nuo 3000 iki 4000 km ir kurie gali pasiekti 250 km per valandą. ANT-40, tokio pat veikimo spin-

dulio, dviem Hispano-Suiza motorais apūpintus bombonešius, kurie 5000 m aukštumoje pasiekia 440 km per valandą; S-17, Omons K-14 motorais aprūpintus lėktuvus įtraukiamaisiais tūptuvais, žvalgomuosius lėktuvus, pasiekiančius 480 km per valandą.

Bossoutrotas sakosi pats važiuoęs prie ANT-40 mašinos tipo vairo ir stebėjęs to lėktuvo labai gerais daviniais. Iki šiol tokių lėktuvų į tarnybą esą paleista 400. Ši mašina esanti Sovietų Rusijos karo aviacijos baze. Sovietų karo aviacija turi Villacoublay tipo centralinį institutą ir Chalois-Mendono tipo aerodinaminę laboratoriją. Patys žymiausi fabrikai esą Nr. 22 ir Nr. 24. Jie per dieną gali pagaminti 80 motorų M 34 tipo. Techniškai tie fabrikai esą įrengti moderniausiai pasaulyje. Fabriko Nr. 22 halės yra 500×140 m ploto. 30% personalo moterys.

Tas fabrikas per dieną gali pagaminti 2 kovos lėktuvus.

Sovietų Sąjungos susisiekimo aviacijos lėktuvai esą sukombinuoti iš karo lėktuvų tipų. Karo aerodromų radiogomo metriniai įrengimai dar tebėsa tik pradedami. Meteorologinė tarnyba jau esanti labai tobula. Daugumas SSSR aerodromų yra didesni už kitų Vakarų Europos valstybių aerodromus. Kievo aerodromas, pav., yra didesnis už Le Bourgeto aerodromą. Kievas turi tris tokius didelius aerodromus. Odesoje yra net šeši gerai įrengti aerodromai. Aviacijos propaganda Sovietų Rusijoje yra labai intensyvi. Jaunimas aviacijos mokslą gauna visai nemokamai.

ANGLIJA PARENGS EKSPEDICINĘ KARIUOMENĘ

Lapkričio mėn. pradžioje per įvykusias britų žemuosiuose rūmuose diskusijas krašto gynimo reikalu konservatorių atstovas Emery paklausė, kokią vaidmenį vaidinsianti britų kariuomenė ateities kare Europos žemyne ir ar Didžioji Britanija tam reikalui laikysianti parengtą ekspedicinę kariuomenę.

Laivyno ministeris Hoare atsakė, kad geriau tinka kalbėti apie kariuomenę visiems tikslams, o ne apie atskirą ekspedicinę kariuomenę, nes toks pavadinimas keltų spėliojimus, kad įvykiai plėsis taip, kaip 1914 m., todėl Hoare su tokiu apibūdinimu nesutinkąs. Kariuomenė visiems tikslams susidėsianti iš penkių divizijų ir būsianti pasirengusi žygiuoti visur, kur tik reikės, ir imtis bet kokią atsakomybę, kuri jai būtų uždėta. Ministeris pabrėžė, kad dabartinė padėtis nepaprastai smarkiai skiriasi nuo 1914 m. Tada tarp prancūzų ir britų vyriausybės štabų būta galutinių pasižadėjimų ir sutartino plano. Šiuo metu viso to nesama. Didžioji Britanija turinti įvertinti susidariusią padėtį. Hoare nuomone, vargiai būtų naudinga prisimti teigiamų ar neigiamų prievolių, kur ir kokiu būdu ta kariuomenė visiems tikslams turėtų būti panaudota.

LENKIJOS MOTORIZAVIMAS

Per eilę paskutiniųjų metų lengvųjų ir keleivinių automobilių skaičius Lenkijoje buvo labai nukritęs. Šiuo metu rimtai susirūpinta krašto motorizacija, nes karo atveju Lenkija jausit didelę automobilių stoką. 1931 m. lenkai turėjo 31.400 lengvųjų automobilių ir 7.400 automob. kroviniams vežti, o 1936 m. pradžioje apyvartoje tebuvo tik 19.700 lengvųjų ir 5.000 sunkiųjų mašinų.

Kad patrauktų žmones vėl įsigyti daugiau automobilių, lenkų vyriausybė turintiems naujas mašinas sumažino mokesčius ir pirkėjams palengvino sąlygas naujiems automobiliams įsigyti. Per pora savaitių lengvųjų automobilių skaičius apyvartoje padidėjo apie 2000.

Be abejo, krašto motorizacija karo atveju yra labai reikšmingas faktorius.

PRANCŪZIJA DIDINA APSIGINKLAVIMĄ

Spaudos pranešimu prancūzų karo ministeris Daladier neseniai atstovų rūmų karo komisijoje pasakė kalbą, kurioje minėjo apie didesnių kreditų karo reikalams būtinumą. Buvo nurodyta 19,5 milijardų frankų suma. 8 milijardai bus prašyti į 1937 metų nepaprastą ginklavimosi išlaidas. Apskritai, karo reikalams numatomi kreditai bus paskirstyti taip: sausumos kariuomenei — 14 milijardų, karo laivynui — 5 milijardai, sienoms stiprinti — 500 milijonų frankų. Šias išlaidas numatoma padengti iš paskolų.

Toliau spaudoje rašoma, kad karo ministeris kalbėjęs ir apie prancūzų karo pramonę, kuri per paskutinius streikus gerokai nukentėjusi. Užsakymų krašto apgynimui atlikimas esą atsilikęs dviem mėnesiais. Ministeris pabrėžė, kad ateityje vyriausybė streikų daugiau nebetoleruosianti ir jau numachiusi priemonių prie streikų neprileisti. Be to, prancūzų karo ministeris Daladier griežtai pasisakęs prieš komunistinę propagandą prancūzų kariuomenėje.

ZUVUSIŪJŲ DĖL LIETUVOS NEPRIKLAUSOMYBĖS KARIŲ SKYRIUS KARO MUZIEJUJE

Komisija galutinai priėmė žuvusiųjų dėl Lietuvos nepriklausomybės karių skyriaus karo muziejuje projektą. Komisiją sudarė: gen. Nagevičius — pirmininkas, Dr. arch. Kudokas, inž. Reisonas, inž. Krikščiukaitis ir mūsų karo aviacijos atstovai.

Žuvusiųjų dėl Lietuvos nepriklausomybės karių skyriaus organizavimo darbas, karo muziejaus viršininko gen. Nagevičiaus rūpesčiu, pradėtas pereinamais metais. Šio skyriaus projektą ruošė dail. S. Ušinskas. Žuvusiųjų-karių skyrius bus įrengtas pusiau rūsyje. Visuomet tamsią šio skyriaus patalpą apšvies tik gale salės stovįs stiklinis šviečiantis kryžius. Rūsyje bus 8 nišos, kuriose bus žuvusiųjų dėl Lietuvos nepriklausomybės karių vardai ir pavardės. Tamsiose nišose išpūdingai švities atitinkamomis spalvomis apšviestos tik žuvusiųjų vardai ir pavardės. Tuo būdu visi mūsų žuvusieji lyg ir bus surinkti į vieną vietą, ir karo muziejaus lankytoji jaudinančiai primins tuos mūsų laisvei ir nepriklausomybei amžinai šviečiančius nepriklausomybės kovose žuvusiųjų didžiosios pareigos didvyrių — karių vardus.

ISTEIGTA LIETUVIŲ ITALŲ DRAUGIJA

Lapkričio 13 d., politinių ir socialinių mokslų instituto iniciatyva, „Pažangos,“ rūmų salėje buvo sušauktas steigiamasis lietuvių italų draugijos steigiamasis susirinkimas. Susirinkimą atidarė politinių ir socialinių mokslų instituto pimininkas prof. Iz. Tamošaitis, pažymėdamas lietuvių ir italų tautų bendradarbiavimo reikalą, o taip pat išskeldamas reikalą ir svarbą pažinti italų kultūrą, meną, muziką, politines tendencijas.

Toliau susirinkime buvo perskaityti ir apsvarstyti lietuvių italų draugijos įstatai. Draugijos tikslas esąs skatinti lietuvių ir italų tautas palaikyti nuolatinius kultūrinio bendradarbiavimo ryšius, o taip pat organizuoti bičiuliškumo dėsniais pagrįstą bendradarbiavimą tarp lietuvių ir Lietuvoje gyvenančių italų.

Įstatams galutinai priimti ir jiems pasirašyti išrinkta 12 žmonių komisija. Į lietuvių italų draugiją steigiamojo susirinkimo proga įsirašė 34 nariai. Draugijos valdybon išrinkti: M. Kavolis, prof. Marini, dr. V. Juodeika, dr. Mačiulis ir St. Santvaras.

Susirinkimui pirmininkavo valstybės tarybos narys J. Navakas, sekretoriavo solistas A. Sprindys.

15.000.000 LITŲ PAJAMŲ DAUGIAU, NEGU 1935 METAIS

Finansų departamento duomenimis, šiemet per pirmuosius 10 mėn. į valstybės išdą įplaukė iš viso 209.727.132,26 lt. Praėjusiais metais per tą patį laiką buvo įplaukė — 194.076.543,86 lt., o 1934 m. — 197.116.340 lt. Tuo būdu šiemet per 10 mėn. į valstybės išdą įplaukė per 15,65 milijono litų daugiau, negu praėjusiais metais, ir per 12,61 mil. lt. daugiau, negu 1934 met.

VĖL 4 NAUJI CIVILINIAI LAKŪNAI

VI-oji Lietuvos Aero Klūbo civilinių lakūnų laida baigė kursą ir išlaikė egzaminus. 4 nauji civiliniai lakūnai — Vytautas Demikis, Ričardas Henrikas, Petras Marcilionis ir Juozas Gaučas.

I KAUNĄ ATVYKS ŠALIAPINAS

Neseniai spaudoje buvo žinia, kad didysis dainininkas Šaliapinas atvyks į Kauną, dalyvauti mūsų Kipro Petrausko jubiliejaus iškilmėse. Esą, Šaliapinas dainuosiąs „Grad Kitež“ opereje.

LIETUVIŲ KALBOS PAMOKOS VALSTYBĖS DRAMOJE

Valstybės teatro direktoriaus rūpesčiu, susitarus su lietuvių kalbos draugija, specialiai kalbininkų ir teatro meno personalo komisija praėjusį sezoną išdirbo pastovias bendrines lietuvių kalbos kirčiavimo bei tarimo scenoje taisykles. Nuo šio sezono pradžios dramos artistams ir kitam dramos meno personalui įvestos tarimo bei kirčiavimo pamokos. Šiam darbui vadovauja docentas Dr. Pr. Skardžius, o ateityje dar prisidės ir Dr. Salys. Minimoms lietuvių kalbos pamokos valstybės teatre vyksta pirmadieniais ir yra privalomos.

Feljtonas

Nuoširdus Simo Kapočiaus prisipažinimas

Aš dar namie būdamas visada manydavau, kad kur, kur, bet jau kariuomenėje tai vargo neturėsiu. Dėlto, kad iš mažens turiu neabejotinus kariškus gabumus. Ir kasgi kitas, jei ne aš, mokykloje bekariaujant sniegu, į sniego gniutulą įsidėjau akmenį ir Bindokiokui pakaušyje užvariau tokį gužą, kad tas dvi savaites negalėjo užsidėti kepurės (atmintina, kad ir Napoleonas mokyklos kovose taip elgdavosi!) ir kas gi kitas, jei ne aš iš lanko iššoviau vištai akį, o paskui mama, užuot davusi man valandų, nubaudė mane beržine rykšte, bet aš nė ašaros nepraliečiau.

Kitą sykį vėl aš raitas jodinėjau apsižergęs karklą, tai kaimynų tetulė eidama pro šalį taip tarė:

— Oi Simai, Simai, tu dar pakliūsi už savo drąsą.

Dėl to ir dėdė atsargos rusų grandinis, kuris iš berdankos peršovė vienam turkui blauzdikaulį, išvykstant man šį rudenį į dalį, taip išsireiškė:

— Tu, Simuk, dabar įsisuk į virėjus, arba į palšierius, o jei ne, tai mauk staciai iki pulkininko. Tavo metuose būdamas, aš drožčiau į Ispaniją ir su tokiais gabumais ten tave iš karto jenerolu padarytų.

Šitaip padrasintas visokeriopų karo autoritetų, dar neatvykęs į pulką, aš jau vaizdavausi mažių mažiausiai besas grandinis ir stotyje buvau net pyktelėjęs, kad geležinkeliečiai neatidavinėja man pagarbos:

— Tiek to, — pamaniau, — šikart dar dovanosiu, gal jie ir kariuomenėje visai netarnavę.

Pulke taip pat viršilai pasakiau:

— Labą dieną, ponuli. Na, o kaip šiaip sekasi? Baudi tu juos, tur būt, gerokai. Aišku, reikia. Gaivalas neišsprūsinas. Sutvarkysime, nebijok, viską.

Paskui priėjau prie skyrininko, išsiėmiau iš kišenės puslyti, duodu jam ir sakau:

— Tamstelė, nubėgsi čia į krautuvę ir atneši man papirosų. Gražos nereikia, pasilaikyk sau arbatai.

Tik skyrininkas tai kažin kodėl nepaklausė, nusišypsojo, pažiūrėjo į mane, paskui apsisuko ir nuėjo savo keliais.

Aš tai ne kai kiti. Aš žinau, kad kariuomenėje reikia ir pagarbą vyresnybei atiduoti.

Susitikau aš kitą dieną rajone tokį maždaug viršininką: rankos baltos, panagės išvalytos, kelnės išprosytos į kantą, tik nosis truputį rašaluota.

— Aišku, kad čia aukštas viršininkas, rašinėja, matyt, raštus, tai ir išsipecioja, — pamaniau ir nutariau atiduoti jam pagarbą. Priėjau artyn, nusilenkiau žemai iki diržo sagties ir sakau:

— Pagarba tamstai, pone kapitone.

— Dėkui, — sako jis, — tik, jaunas kareivi, aš visai ne kapitonas, o maždaug ūkio kuopos raštininkas. Žvirblis — mano pavardė.

Vėliau prasidėjo visokios pamokos. Aš visai nemaniau, kad diržo sagtis būtina turi būti priekyje, o ne užpakalyje, paskui patyriau, kad kojas reikia mazgotis kas vakarą, patyriau ir kad nosį rankove negalima šluostyti, dar paaškinu man, kad valgant sriubą negalima garsiai srėbti, kad kvapu neįtrauktumei priešais sėdintį...

Ir pamanyk tik, tokių menkniekių mano visai nežinota!

Dargi to, kad viršilą negalima vadinti: „klausyk, broliuk“.

Bet aš žmogus uolus ir užsispyręs. Aš vis tiek pastatysiu savo. Sukomandavo pirmą sykį „aplink“, visi apsisuko po sykį, o aš net du sykiu; liepia eiti žąsies žingsniu, o kam tas, juk aš galiu neš-

dintis kaip stirna. Na, žinoma, paskui kai paaškina, tai aš viršininkams ir sakau:

— Klausau, dabar jau žinosiu. O anądien, lygiai po dviejų savaitių nugirdau tokį viršininkų pašnekėsį apie mane:

— Gabus ir energingas. Greitai visur prisitaiko ir orientuojasi. Paskirsime jį į mokomą kuopą. Čia, žinoma, aš pasiūtatau lyg devintame danguj besas. Norėjau šokti apsikabinti ir išbučiuoti visus, bet tuoj atsiminiau drausmę. Ehe, vyrai, aš jau ne toks kaip prieš dvi savaites! Aš dabar nenoriu būti nei virėjas, nei palšierius, arba kaip čia vadina feldšeris, ir į Ispaniją aš nevyksiu.

O jei po kelerių mėnesių aš neparvyksiu atostogų su juoste, tai ne aš būsiu. Prisiekiu diržo sagtimi ir naujais kariniais batais!

Henr. Trakutis

SEPTYNIOLIKAMETĖ

Katrė: Gimimo dienos proga tėvelis man visuomet dovanoja 100 litų.

Eil. Poškus: Kiek, mieloji, iš viso šimtų esi gavusi?

Katrė: Septyniolika.

Eil. Poškus: Na, tai jums tėvas dar gerokai skolingas?..

L. D.

VALGYKLOJE

— Pánele, — kreipiasi puskarininkis į valgyklos padavėją, — susimildama atimkite sriubą iš to kolegės, kuris sėdi prie ano stalelio, nes aš visai negirdžiu radio muzikos.

Juokdarys

VISUOMET PASIRUOŠUSI

Eilinis: Tu, Katryte, negali įsivaizduoti, kokį gražų altorių pastatė mūsų igulos bažnyčioje.

Katrytė: Tai vesk mane prie altoriaus.

Vand. J.

NUOTYKIS

— Ar jau turėjai kokį nors nuotyki, beskraidydamas lėktuvu? — Klausia lakūnas savo draugą.

— O, taip! Vieną kartą joku būdu negalėjau nutūpti žemėn, nes apačioj laukė uošvė.

NEKARIŲ TARPE

— Sakyk, ką daryti, kad manęs nepažintų?

— Nusiskusk barzdą ir užsidėk švrią apykaklę.

J. G.

NETIKRAS DĖL ŠUNS ŽINOJIMO

Manevrų metu du jauni kareiviai sumanė nusipirkti pas ūkininką pieno. Vartuose juos pasitinka lodamas šuo. Vienas jaun. kareivis sako kitam:

— Eik tu pirmas.

— Ko tu bijai? — gėdina antrasis, — Argi nežinai patarlės, kad lojās šuo nekanda.

— Žinau, — atsako pastarasis susirūpinęs, — tik nesu tikras, kad šuo ją žino.

St.

*Kariuomenės šventės proga
sveikiname garbingąją mūsų
kariuomenę*

*Mūsų nuoširdus linkėjimas, kad mes
visi šią šventę kuo greičiausiai galė-
tumėm švęsti mūsų sostinėje Vilniuje.*

Žemės Bankas

*Kariuomenės šventės proga
sveikiname garbingąją
Lietuvos kariuomenę*

**The Shell Company
of Lithuania, Ltd.**

*Kariuomenės šventės proga
sveikiname mūsų garbingąją
kariuomenę*

*ir linkime budriai stovėti mūsų Tautos
Nepriklausomybės sargyboje.*

Kauno Miesto Savivaldybė

*Kariuomenės šventės proga
sveikiname mūsų garbingąją
kariuomenę*

*ir linkime budriai stovėti mūsų Tau-
tos sargyboje.*

Akc. „Lietuvos Cukraus“ B-vė

*Kariuomenės šventės proga
sveikiname mūsų garbingąją
kariuomenę*

*Mūsų nuoširdus linkėjimas, kad mes visi šią šventę
kuo greičiausiai galėtumėm švęsti mūsų sostinėje
Vilniuje.*

**Centr. Lietuvos Pleno Perdirb. B-ovių S-ga
PIENOCENTRAS**

*Kariuomenės šventės proga
sveikiname
mūsų šauniąją ir garbingąją
Lietuvos kariuomenę*

**UKIO BANKAS,
Akc. „METALAS“ B-vė ir Akc. „PALEMONAS“ B-vė**

*Kariuomenės šventės proga
SVEIKINAME MŪSŲ GARBINGĄJĄ
KARIUOMENĘ*

*ir linkime Jai sėkmingai saugoti Lietuvą
Tėvynę mūsų.*

PARAMA

*Kariuomenės šventės proga
SVEIKINAME MŪSŲ GARBINGĄJĄ
KARIUOMENĘ*

*Mūsų nuoširdus linkėjimas, kad mes visi šią šventę
kuo greičiausiai galėtumėm švęsti mūsų sostinėje
Vilniuje.*

Akc. „NERIS“ B-vė

*Kariuomenės šventės proga
sveikiname mūsų garbingąją
kariuomenę*

Valstybės Draudimo Įstaiga

*Kariuomenės šventės proga
SVEIKINAME MŪSŲ GARBINGĄJĄ
KARIUOMENĘ*

*ir linkime budriai stovėti mūsų Tautos Nepriklau-
somybės sargyboje.*

Akc. „MAISTAS“ B-vė

*Kariuomenės šventės proga nuoširdžiai SVEIKINAME MŪSŲ NARSIAJĄ IR
GARBINGĄJĄ KARIUOMENĘ ir linkime Jai sėkmingai budėti mūsų brangiosios
tėvų žemės sargyboje*

Lietuvos Viesbutis

Kariuomenės šventės proga
sveikiname mūsų gar-
bingąją kariuomenę

Pirmoji Lietuvos vaisvandenių b-vė
„Saltinis“

Kariuomenės šventės proga
sveikiname mūsų gar-
bingąją kariuomenę

Brauno Banko Namai

Kariuomenės šventės proga
sveikiname mūsų gar-
bingąją kariuomenę

Volfas - I. B. Engelmanas

Garbingą mūsų Ka-
riuomenę sveikiname jos
šventės proga

LIETŪKIS

Kariuomenės šventės proga
garbingąją mūsų kariuo-
menę sveikiname

Inž. A. Putrimas

Kariuomenės šventės
proga

sveikiname gar-
bingąją Lietuvos
kariuomenę

DEF

Latvijos Valstybinė
Elektrotechnikos Fabriko
agentūra Lietuvoje

Garbingą mūsų Ka-
riuomenę sveikiname jos
šventės proga

RINGUVA

Kariuomenės šventės proga
garbingąją Lietuvos kariuomenę
sveikiname

Siuvamųjų mašinų
B-VĖ SINGER,
Singer Sewing Maschine
Company

Sumažinta miltų ir duonos kaina

Kainų tvarkytojas įsakė visiems Lietuvos malūnams pa-
prastų ruginių duonmilčių 1 kg pardavinėti ne brangiau kaip
po 18 ct ir ruginių sijotų (80%) ne brangiau kaip po 21 ct.
Lig šiol ruginiai duonmilčiai buvo pardavinėjami po 20—21 ct.
kg., o sijoti ruginiai miltai po 22—23 ct. Malūnams ir miltų
pirkliams taip pat įsakyta ruginiais miltais aprūpinti normalią
rinkos paklausą.

Kainų tvarkytojas nustatė, kad smulkioje prekyboje iš var-
totojo už 1 kg juodos ruginės duonos negali būti imama bran-
giau, kaip 20 ct. ir už 1 kg ruginės sijotos duonos — nebran-
giau kaip 25 ct. Pikliuotos duonos kaina nenustatyta. Ši kaina
taikoma visai Lietuvai. Ligi šiol daug kur Lietuvoje juoda ru-
ginė duona buvo pardavinėjama po 22,5—25 ct., o kai kur net
po 30—35 ct.

Kainų tvarkytojas taip pat uždraudė pabloginti duonos
rūši. Kepykloms bei parduotuvėms įsakyta patenkinti nusto-
jusios klientūros duonos paklausas. Kepyklos turi parduoti
maisto dalykų krautuvėms ligi šiol nusistovėjusiomis pardu-
vimo sąlygomis bei atsiskaitymo būdais 1 kg juodos ruginės du-
onos nebrangiau kaip po 18 ct ir sijotos duonos — nebrangiau
kaip po 22,5 ct. Taigi smulkūs duonos prekybininkai ir taip
dar uždirbs 11%.

Už šio kainų tvarkytojo įsakymo nepildymą gresia bauda
iki 15.000 litų arba areštas ligi 6 mėn., o taip pat ir visiškas
kepyklos arba parduotuvės uždarymas.

Šis įsakymas veikia nuo lapkričio 16 d.

Kariuomenės leidiniai

MŪSŲ ŽINYNAS. 1936. XXXI t. Nr. 139. Spalių mėn

Turinys: dr. G. Rutenbergas — Lietuvos ir Sovietų Ru-
sijos nepuolimo sutartis, dr. Vasiliauskas — Saulės kautynės,
plk. ltn. A. Šimkus — Valstybė ir ekonominiai klausimai tai-
kos ir karo metu, kpt. Songinas — Įgudę šauliai, O. M. — Ka-
ro technikos išsivystymas. Kitų valstybių kariuomenės. Kri-
tika ir bibliografija.

MŪSŲ NEPRIKLAUSOMYBĖS KARŲ KAI KURIOS
SVARBESNĖS KAUTYNĖS IR OPERACIJOS. Kariuom. šta-
bas, Spaudos ir švietimo skyrius. Kaunas. 1936.

Tai hektografuotas komplektėlis apie mūsų nepriklaus-
omybės kovas. Viskas nusakoma schemiškai, paliečiant svar-

biausias ir charakteringas vietas. Be abejo, norint plačiau susi-
pažinti apie nepriklausomybės kovas, šio leidinėlio nepakaks.
Tam tikslui jame yra nurodyta atitinkamais klausimais litera-
tūra. Rengiant paskaitas apie nepriklausomybės kovų laiko-
tarpį, šis konspektėlis pravers, kaip vadovas mūsų turimoje
šiuo reikalu medžiagoje.

P-62. S. KULK. BŪRININKO IR KULK. VIRŠININKO
UŽRAŠŲ KNYGELĖ. Kariuomenės Štabas, Sp. ir švietimo
skyrius. 1936.

Ši knygelė atstoja G.-25 „Sunkiųjų kulkosvaidžių šaudy-
mo lentelės“ 27 psl., kuris nebeveikia.

LIETUVOS KARO INVALIDAS. Lietuvos Karo Invali-
dų s-gos leidinys. 1936 m. lapkričio mėn. 46 psl. Didelis for-
matas.

Tai Liet. karo invalidų organas. Žurnalo viršinė išvaizda
ir gera spaudos technika teikia gerą įspūdį.

Tekste randame įvairios ir dėkingos medžiagos apie pačią
Sąjungą, jos veiklą ir karo invalidų praeitį. Yra dailiosios lite-
ratūros: novelių, eilėraščių. Platus ir įdomus istorijos skyrius:
nagrinėjama svarbesnieji mūsų istoriniai laimėjimai ir jų reikš-
mė Lietuvai. Pažymėtini išsamūs straipsniai apie Saulės kau-
tynes, Pilėnų gynimą 1336 m.

Meniškos, vaizduojančios mūsų tėvynės istorines vietas
bei karinės nuotraukos labai pakelia leidinio vertę.

„Lietuvos Karo Invalidų“ malonu skaityti, gražu pasi-
žiūrėti.

Naujieji leidiniai

Stasys Laucius. KELIAS IŠ PELKIŲ. Trijų veiksmų dra-
ma. L. T. J. „Jaunosios Lietuvos“ S-gos Kultūros vadovybės
leidinys Kaunas. 1396. 77 psl. Kaina Lt. 1.—.

Kas nežino, kad mūsų kaime šiuo metu eina idėjinė kova
tarp senosios ir naujosios kartos, kuri nori praskinti kelius į
gražų, kultūringą gyvenimą. Dar daug yra tokių žmonių, kurie
surambėję laikosi senųjų pažiūrų ir nenori suprasti naujojo
kilimo ir pažangos. Tačiau jaunimo entuziazmas ir konkretus
darbai pažangumui kelti viską nugali, nors labai sunku, anot
šios dramos veikėjo Algirdo, seną odą užtempti ant naujo
kurpalio.

„Kelias iš pelkių“ — nedidelis šios kovos atvaizdas. Se-
nają kartą atstovauja: Jurgis Žymantas — nusigyvenęs ūki-

ninkas, girtuoklis ir Marijona Toleikienė — liežuvininkė, plepi. Prieš šiuos asmenis pastatyta visas jaunosios kartos kadras: mokytoja Aldona Janušytė, Algirdas Toleikis, Petras Giedraitis, Nastutė, na, ir vėliau — buvęs padauža Stepas Žymantas. Laimi jaunieji.

Reikia pasakyti, kad šitai atvaizduojama įdomiai, charakteringai šių dienų gyvenimui. Gal kiek dirbtinis dalykas — miestiečio Dundulio švaistymasis kaime ir žmonių apgaudinėjimas. Netikra ir negyvenimiška vieta, kur Dundulis, tik susipažinęs, prikalba Anelę į miestą. Perstaigu, neįtikima.

Mokytojos Aldonos asmuo — tikras darbštus ir pasišventusio mokytojo pavyzdys Tik keista, kad tėvai nevertina mokytojos autoriteto ir elgiasi tiesiog brutališkai. Su mokytoja kalbasi įžuliai, šūkauja grasinančiai už durų, nors tam nėra jokio pagrindo (39 ir 40 psl.). Kas yra buvęs kaime, tokių scenų, net labiausiai mokytojo nekenčiant, — tai irgi pasitaiko, tik nedažnai — niekada nėra matęs. Ir šiuo metu pavyzdžiu tektų imti mokytojų gerą sutarimą su tėvais.

Kiti jaunieji entuziastai — Algirdas, Petras, Nastutė — sąmoningi, supratingi ir tikri.

Apskritai imant, veikalėlis, kaip taikintas kaimo scenai, nusisekė. Kaimo žmonės, ne vienas, pamatys patys save su gerosiomis ir blogiosiomis pusėmis. Nors draminiu atžvilgiu veikalėlis silpnokas, tačiau bus reikšmingas propagandine prasme. Tas, berods, ir norėta šiuo veikalėliu pasiekti.

Pažymėsime dar, kad „Kelias iš pelkių“ 1936 m. kovo 31 d. „Jaunosios Lietuvos“ S-gos dramos veikalų jūry komisijos premijuotas antrąja premija.

JAUNIEJI ŽENGIA. 25 dainos masiniam dainavimui. Parinko Kl. Griauzdė. Išleido L. J. S. „Jaunosios Lietuvos“ S-gos Kultūros vadovybė.

Leidinyje — 25 dainos su jų gaidomis. Pritaikintos liaudies dainavimui: vedimui pirmu balsu ir antrinimui. Dainos lengva išmokti.

Parinktos įvairaus turinio dainos: patriotinio, bendrojo ir humoristinio pobūdžio.

Reikia tikėtis, kad „Jaunieji žengia“ pasklis visur, kur tik mėgiama graži lietuviška daina.

Kaina Lt. 0,50.

K. Arūnas. GAMTOS MOKSLAS. I d. Augalo išorinė ir vidaus struktūra. Spaudos Fondas. 1936. 136 psl. Kaina Lt. 3,25.

Palyginti su kitais gamtos mokslo vadovėliais, šis vadovėlis gausnis augalų piešiniais, detalėmis. Augalų terminai — lietuviški, kaip vartojama liaudyje. Augalų klasifikacija — sisteminga.

V. K. P. PANEVĖŽIO BAŽNYČIOS. Panevėžys. 1936. 38 psl.

Ši nedidelė monografijėlė yra labai brangi medžiaga ne tik bažnytiniu atžvilgiu, bet drauge ir kaip medžiaga pažinti daugelį mūsų tautos praeities momentų.

Turinyje: — Tariamoji Panevėžio senovė. Panevėžys — Ramygalos parapija. Pirmoji Senamiesčio bažnyčia. Antroji Senamiesčio bažnyčia. Pirmoji Panevėžio pijorų bažnyčia. Trečioji Senamiesčio bažnyčia. Antroji Panevėžio pijorų bažnyčia. Bandymai pastatyti Panevėžyje bažnyčią. Ketvirtoji Senamiesčio bažnyčia. Panevėžio parapijos bažnyčios statyba. Panevėžio marijonų bažnyčia. Panevėžio Katedra. Tai labai įdomi bažnyčių kaitos eiga.

A. Povilaitis. KOMUNIZMAS AR NACIONALIZMAS. Socialinių ir politinių mokslų instituto leidinys. Nr. 7. 1936.

SKAUTYBĖ. Lietuvos skautų s-gos vadų ir vadovių laikraštis. 1936 m. gegužės — rugpiučio mėn. Nr. 3.

Karinis pasirengimas kas kartą visur randa daugiau pritarimo ir aktyvaus darbo. Šiame „Skautybės“ numery skautai supažindinami su priešcheminė ir priešlėktuvine apsauga. Rašo skltn. V. Stasiškis.

Redakcijos atsakymai

J. kar. A. A-kui. Tamstos pirmąją korespondenciją gavome, bet įdėti negalėjome, nes ji būtų įdomesnė prieš žvalgybai, negu eiliniam skaitytojui. Tokių žinių, kurios išduoda karinę paslaptį, reikia vengti.

Vyt. Jaurai. Sunku būtų ką nors tikrai pasakyti nemačius ir neskaičius pačių eilėraščių. Tačiau iš šių dviejų duotų paveikslinių eilėraščių galima sudaryti neigiamą nuomonę, nes tuodu eilėraščiai ir su poezija (tikrąja prasme) ir su karine nuotaika nedaug ką bendra teturi. Tokių eilėraščių, iš anksto galima pasakyti, Spaudos ir švietimo. Skyrius neleis.

Viršilai Eduardui Rimgailai. Dviejų pašalpų, ar dviejų pensijų, ar pensijos ir pašalpos negalima gauti. Karys, turėdamas teisę gauti pensiją ar pašalpą dviem ar daugiau pagrindais, turi pasirinkti vieną kurią pensiją ar pašalpą. Tik aviacijos kariui, nukentėjusiam dėl avarijos ir po to dėl nesveikatos nebegalinčiam toliau tarnauti kariuomenėje, duodama karinė pašalpa ir gali būti skiriama pensija, jeigu jis turi teisę ją gauti.

Išeidamas dabar iš karo tarnybos, Tamsta turėtumei pasirinkti ar pašalpą už ištarnautą laiką ar 6 mėnesių algos pašalpą už nustotą sąryšyje su tarnyba kariuomenėje 15% darbingumą.

Pašalpa už ištarnautą laiką išmokama pirmoji dalis už 3 mėnesius iš karto, likusioji dalis — kas mėnuo. Pašalpa už nustotą sąryšyje su tarnyba 10—24% darbingumą išmokama iš karto.

V. p. Stasiui Trimoniui. Liktnis vyresnysis puskarininkis ar liktnis viršila, kad gautų pensiją už ištarnautą laiką, turi ištarnauti nemaziau 20 metų. Tamstos apmokėtas pensijų fondui etatinės tarnybos laikas 1928—1929 m. civilinėse valstybės įstaigose bus įskaitytas į Tamstos pensijos ištarnautą laiką. Kurio nors atskiro nutarimo tai tarnybai įskaityti nereikia. Išeidamas iš karo tarnybos ir prašydamas pensijos ar pašalpos, civilinei valstybės tarnybai įrodyti Tamsta turėsi pristatyti iš atatinamos civilinės valstybės įstaigos tarnybos lapo nuorašą.

Ats. j. p. J. Tamsta savo klausime nenurodai dėl kurios priežasties Tamsta buvai paleistas iš karo tarnybos, todėl sunku atsakyti kurios rūšies pašalpą Tamsta turi teisę gauti. Liktnis jaunesnysis puskarininkis, išėjęs iš tarnybos, gali gauti šias kartines pašalpas: a) paleistas iš tarnybos dėl ligos, keičiant etatus ar ištarnavęs pasižadėtą laiką, gauna pašalpą lygią jo algai, padaugintai iš tarnautų metų skaičiaus; b) paleistas iš tarnybos drausmės keliu, arba kaip netinkamas, gauna pašalpą, lygią jo algai, padaugintai iš pusės tarnautų metų skaičiaus. Į pašalpai gauti laiką bus įskaitytas taip pat Tamstos tarnybos laikas kariuomenėje neliktnio kareivio sąlygomis. Kadangi Tamsta tarnavai neliktnio kareivio sąlygomis ligi 1935 m. liepos 1 d., tai tas laikas Tamstai bus įskaitytas be įmokėjimų pensijų fondui. Prašymą pašalpai gauti Tamsta turi paduoti Krašto Apsaugos Ministerio vardu per tą dalies vadą ar įstaigos viršininką, kur Tamsta tarnavai prieš paleidžiant iš tarnybos.

Ed. Vagneriui. Į toki klausimą galėtų atsakyti tik pati Geležinkelių Valdyba, numaciusi kokių tuo tarpu turi laisvesnių vietų, atitinkamų Tamstos išsilavinimui. Bandyk iš karto kreiptis su prašymu tarnybai gauti.

Galvosūkių 45 nr. sprendimas

Gulsčiai: 1. Undset. Rabi. 2. Akmuo. Lis. 3. Alma. Alkis. 4. Neapolis. 5. Aš. Apetitas. 6. SOS. Italija. 7. Sauja. Oton. 8. Blusa. ASK. 9. Adams. Don. 10. Rata. Marabu. 11. Ar. Su. Sosas.

Stačiai: 1. Uranas. Sara. 2. Lėšos. Dar. 3. Dama. Sabat. 4. Skapa. Ulmas. 5. Em. Opijus. 6. Tualetas. 7. Olita. Adaš. 8. Ksilo. Oro. 9. Ali. Titanas. 10. Biskajos. Ba. 11. Si. Sanktus.

Išsprendė: 1) v. p. M. Antaniškis (4 p. p.), 2) v. p. J. Zapkus (1 p. p.), St. Pupkevičius (K.), 4) j. p. V. Briedelis (4 p. p.), 5) S. Morkūnas (4 p. p.), 6) eil. Ed. Raukšta (4 p. p.), 7) A. Augustaitis, 8) P. Plevokas ir 9) v. p. A. Pliauskys.

Pereitame rate pirmąją vietą laimėjo 4 p. pulko eil. Eduardas Raukšta ir St. Pupkevičius iš Kauno. Antrąją — 1 art. pulko eil. Z. Gavelis. Trečiąją — 4 p. pulko vyr. pusk. M. Antaniškis. Nuo Nr. 43 eina kitas ratas. Ir galvosūkius siunčiant reikia rašyti vienoje lapo pusėje. Kitą galvosūkių parašius antroje lapo pusėje, kartais galima nepastebėti ir praleisti.

Iš siunčiamųjų mums galvosūkių laukiame karinių. Tiek pačiam galvosūkiui, tiek ir jo sprendime turi vyrauti kariniai motyvai, žodžiai ir t.t.

Galvosūkis Nr. 47

(Vert. 1 tšk).

Sugalvoti šiuos žodžius: 1) Indas, 2) Naudingų vabzdžių namai, 3) Vieno mūsų pulko šefas. 4) Gyvulys. 5) Žaidimas. 6) Poezijos rūšis. 7) Invalidas. 8) Istorinis vardas. 9) Organizacijos vienetas.

Iš pirmųjų žodžių raidžių, skaitydami žemyn, gaukite ginklą. Visi žodžiai turi turėti viduryje dvibalsę „il“.

B. Ag.